

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKNUR SERTKAYA

**KENT MEYDANLARI: ADANA 5 OCAK MEYDANI ÖRNEĞİ ÜZERİNE
BİR İRDELEME**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

ADANA, 2011

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KENT MEYDANLARI: ADANA 5 OCAK MEYDANI ÖRNEĞİ ÜZERİNE
BİR İRDELEME**

İlknur SERTKAYA

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

Danışman :Yrd.Doç.Dr.Altay ÇOLAK

Yıl: 2011, Sayfa: 129

Jüri :Prof. Dr. Erkin ERTEN

:Prof. Dr. Ayşe SAĞSÖZ

:Yrd. Doç. Dr.Altay ÇOLAK

Kentsel bir mekan olan meydanlar, kentlerin oluşmasından günümüze kadar farklı işlevleri ve biçimleriyle kent hayatının önemli bileşeni olmuşlardır. Halk bu mekanlarda toplanmış, toplumsal kültür kendini burada ifade etme imkanı bulmuştur..Meydanlar zaman içerisinde buldukları coğrafya ve toplumun sosyo-kültürel yapısına göre farklı kimliklere bürünmüşlerdir.

Bu çalışmada öncelikle, meydan kavramı ele alınarak meydanın şekillenmesinde ve oluşumunda etkili olan fiziksel, kültürel ve sosyal faktörler anlatılmıştır. Dünyanın çeşitli kentlerinden seçilen meydanlar bu bilgiler ışığında irdelenerek ortak veriler elde edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma alanı olan 5 Ocak Meydanı'nın mekansal nitelikleri seçilen meydanlarla karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Meydan, kentsel mekan, Kamusal Alan, Adana Kenti

ABSTRACT

MSc THESIS

TOWN SQUARES: A STUDY ON ADANA 5 OCAK SQUARE

İlknur SERTKAYA

CUKUROVA UNIVERSITY
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

Supervisor :Asst. Prof. Dr. Altay ÇOLAK

Year: 2011, Pages: 129

Jury :Prof. Dr. Erkin ERTEN

:Prof. Dr. Ayşe SAĞSÖZ

:Asst. Prof. Dr. Altay ÇOLAK

Squares that are kinds of municipal places have been an important component of city life since the emerging of the cities to present with their different functions and shapes. People have gotten together and social culture has had the chance to express itself. Squares have had different kinds of characters in time according to the geography and socio-cultural structure in which they present.

In this study, first of all, the term “squares” was explained with discussing the physical, cultural and social factors that have an effect on the shape and the formation of the squares. It was aimed to obtain common data by examining squares that were chosen from the different countries of the world under the light of this information. The spatial characteristics of 5 Ocak Square which was the working area were evaluated comparatively with the selected squares.

Keywords: Square, municipal place, public area, the city of Adana

TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans öğrenim süresince, çalışmalarımnda beni yönlendiren; değerli yardımlarını, zamanını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Altay ÇOLAK' a çok teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince gösterdikleri anlayış ve yardımdan dolayı değerli arkadaşlarım, Y. Mimar Elif Şule Baltacı ve Mimar Şule Kaptanođlu'na çok teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde maddi manevi her zaman yanımda olan, aileme özellikle canım kardeşim İlker Sertkaya'ya gösterdikleri ilgi anlayış ve sevgiden dolayı sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZ.....	I
ABSTRACT.....	II
TEŞEKKÜR.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	VI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VIII
1. GİRİŞ.....	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	3
3. MATERYAL VE METOD.....	7
3. 1. Materyal.....	7
3.2. Metod.....	7
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	9
4.1. Meydan Kavramı.....	9
4.2. Meydanın Tarihsel Süreç İçerisindeki Gelişimi.....	11
4.2.1. Antik Çağda Meydan.....	12
4.2.2. Orta Çağda Meydan.....	16
4.2.3. Rönesans Döneminde Meydan.....	20
4.2.4. Barok Döneminde Meydan.....	24
4.2.5. Geleneksel Türk Kentinde Meydan Kavramı.....	26
4.3. Meydanın İşlevi.....	27
4.3.1. Meydanın Ticari İşlevi.....	29
4.3.2. Meydanın Trafik İşlevi.....	30
4.3.3. Meydanın Kültürel ve Sosyal İşlevi.....	31
4.3.4. Meydanın Rekreatif İşlevi.....	33
4.4. Meydanın İdeolojik Önemi.....	33
4.5. Meydanın Şekillenmesini Etkileyen Faktörler.....	34
4.5.1. Çevreleyen Yapıların Niteliği.....	35
4.5.2. Kentsel Donatılar.....	38
4.6. Meydanlarda Biçim ve Boyut.....	43

4.6.1. Meydanların Biçimi.....	43
4.6.2. Meydanlarda Ölçek ve Oran	48
4.7. Meydanlar ve Fiziksel Çevre İlişkisi.....	49
4.8. Dünyadan Meydan Örnekleri.....	51
4.8.1. Duomo Meydanı (Piazza Del Duomo), Milano.....	51
4.8.2. Eski Şehir Meydanı (Old Town Square), Prag.....	55
4.8.3. San Pietro Meydanı (Piazza San Pietro), Vatikan.....	59
4.8.4. Rossio Meydanı (Praça De D.Pedro IV), Lizbon.....	63
4.8.5. Puerto Del Sol, Madrid.....	67
4.8.6. Kızıl Meydan (Red Square), Moskova.....	71
4.8.7. Signoria Meydanı (Piazza Della Signoria), Floransa.....	76
4.8.8. San Marco (Piazza San Marco), Floransa.....	80
4.8.9. Maggiore Meydanı (Piazza Maggiore), Bologna.....	85
4.8.10. Navona Meydanı (Piazza Navona), Roma.....	89
4.8.11. Campo Meydanı (Piazza Della Campo), Siena.....	93
4.9. Çalışma Alanının Belirlenmesi.....	98
4.9.1. 5 Ocak Meydanı.....	98
4.9.2. 5 Ocak Meydanı Boyut ve Biçimi.....	106
4.9.3. 5 Ocak Meydanı Bağlantı Yolları	106
4.9.4. 5 Ocak Meydanını Çevreleyen Yapılar	109
4.9.5. Mestan Hamamı	111
4.9.6. Kemeraltı Cami.....	112
4.9.7. 5 Ocak Meydanı ve Kentsel Donatılar	114
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	121
KAYNAKLAR	123
ÖZGEÇMİŞ.....	129

ÇİZELGELER DİZİNİ

SAYFA

Çizelge 4.1. Duomo Meydanı Mekansal Analiz Tablosu	54
Çizelge 4.2. Eski Şehir Meydanı Mekansal Analiz Tablosu.....	58
Çizelge 4.3. San Pietro Meydanı Mekansal Analiz Tablosu.....	62
Çizelge 4.4. Rossio Meydanı Mekansal Analiz Tablosu	66
Çizelge 4.5. Puerto Del Sol Meydanı Mekansal Analiz Tablosu	70
Çizelge 4.6. Kızıl Meydan Mekansal Analiz Tablosu	75
Çizelge 4.7. Signoria Meydanı Mekansal Analiz Tablosu.....	79
Çizelge 4.8. San Marco Meydanı Mekansal Analiz Tablosu	71
Çizelge 4.9. Maggiore Meydanı Mekansal Analiz Tablosu.....	88
Çizelge 4.10. Navona Meydanı Mekansal Analiz Tablosu	92
Çizelge 4.11. Campo Meydanı Mekansal Analiz Tablosu	97
Çizelge 4.12.5 Ocak Meydanı Mekansal Analiz Tablosu	118
Çizelge 4.13.5 Meydanların Analizleri	119

ŞEKİLLER DİZİNİ

SAYFA

Şekil 4.1. Atina ve Assos Agoraları	13
Şekil 4.2. Kuzey Agora, Güney Agora (Milet)	13
Şekil 4.3. Şekil 4.3. Forum Pompeii	14
Şekil 4.4. Roma Forumu	15
Şekil 4.5. Piazza del Campo'nun planı	18
Şekil 4.6. Piazza del Campo'nun genel görünümü	18
Şekil 4.7. Signoria Meydanı planı	19
Şekil 4.8. Signoria Meydanı genel görünümü	19
Şekil 4.9. Palma Nuova	21
Şekil 4.10. Filarete'de Sforzinda kenti	21
Şekil 4.11. San Marco Meydanı'nın genel görünümü	22
Şekil 4.12. San Marco Meydanı planı	22
Şekil 4.13. Annunziata Meydanı genel görünümü	23
Şekil 4.14. Annunziata Meydanı'nın planı	23
Şekil 4.15. Navona Meydanı'nın planı	25
Şekil 4.16. Campidoglio Meydanı genel görünümü	25
Şekil 4.17. Meydanın ticari işlevi	30
Şekil 4.18. Meydanın ticari işlevi-Navona Meydanı	30
Şekil 4.19. Eski Şehir Meydanında birçok aktivite birlikte gerçekleşiyor	32
Şekil 4.20. Meydanların kültürel işlevi	32
Şekil 4.21. Meydanlarda kapalılık derecesi	36
Şekil 4.22. Meydanlarda kapalılık derecesi	36
Şekil 4.23. Meydanlarda kapalılığın oransal ifadesi	37
Şekil 4.24. Meydanlarda kapalılığın açısasal ifadesi	37
Şekil 4.25. Meydanlarda aydınlatma	39
Şekil 4.26. Meydanlarda aydınlatma (Salamanca Meydanı, İspanya)	39
Şekil 4.27. Meydanlarda su ögesi kullanımı (Piazza di Trevi, Roma)	40
Şekil 4.28. Meydanlarda su ögesi kullanımı (Piazza di Navona, Roma)	40
Şekil 4.29. Meydanlarda su ögesi kullanımı (Plaça de Catalunya, Barcelona)	41

Şekil 4.30. Meydanlarda anıt kullanımı (Concorde Meydanı, Paris)	42
Şekil 4.31. Meydanın mekansal tipleri	44
Şekil 4.32. Üçgen meydan ve türevleri.....	44
Şekil 4.33. Daire meydan ve türevleri	44
Şekil 4.34. Kare meydan ve türevler	44
Şekil 4.35. Derin meydan örneği (Santa Croce Meydanı, Floransa).....	45
Şekil 4.36. Meydan Şekilleri.....	47
Şekil 4.37. Duomo Meydanı Konumu	51
Şekil 4.38. Duomo meydanı panoramik fotoğraf.....	52
Şekil 4.39. Milan Katedrali	52
Şekil 4.40. Galleria Vittorio Emanuele.....	52
Şekil 4.41. Duomo Meydanı İşlev Şeması.....	53
Şekil 4.42. Duomo Meydanı Krokisi.....	53
Şekil 4.43. Eski Şehir Meydanı Konumu	55
Şekil 4.44. Eski Şehir Meydanı genel görünümü	56
Şekil 4.45. Tyn Kilisesi.....	56
Şekil 4.46. Astronomik Saat	56
Şekil 4.47. Eski Şehir Meydanı İşlev Şeması	57
Şekil 4.48. Eski Şehir Meydanı Krokisi	57
Şekil 4.49. San Pietro Meydanı Konumu	59
Şekil 4.50. San Pietro Meydanı genel görünümü	60
Şekil 4.51. San Pietro Bazilikası.....	60
Şekil 4.52. San Pietro Meydanı İşlev Şeması	61
Şekil 4.53. San Pietro Meydanı Krokisi	61
Şekil 4.54. Rossio Meydanı Konumu	63
Şekil 4.55. Rossio Meydanı Genel Görünümü.....	64
Şekil 4.56. Dona Maira Ulusal Tiyatrosu	64
Şekil 4.57. Sao Domingos Kilisesi	64
Şekil 4.58. Rossio Tren İstasyonu	64
Şekil 4.59. Rossio Meydanı İşlev Şeması.....	65
Şekil 4.61. Puerto Del Sol Meydanı konumu	67

Şekil 4.62.Puerta Del Sol Meydanı genel görünümü	68
Şekil 4.63. Casa de Correos -Postane binası.....	68
Şekil 4.64. Oso y El	68
Şekil 4.65.Tio Pepe Reklam Panosu.....	68
Şekil 4.66. Puerto Del Sol Meydanı İşlev Şeması.....	69
Şekil 4.67. Puerto Del Sol Meydanı Krokisi.....	69
Şekil 4.68.Kızıl Meydan konumu.....	71
Şekil 4.69.Kızıl Meydan genel görünümü	72
Şekil 4.70.Saint Basil Katedrali	73
Şekil 4.71.Gum Alışveriş Merkezi	73
Şekil 4.72.Kremlin Sarayı.....	73
Şekil 4.73. Kızıl Meydanı İşlev Şeması.....	74
Şekil 4.74. Kızıl Meydanı Krokisi.....	74
Şekil 4.75. Signoria Meydanı konumu	76
Şekil 4.76.Signoria Meydanı genel görünümü.....	77
Şekil 4.77. Palazzo Vecchio	77
Şekil 4.78.Neptün Çeşmesi	77
Şekil 4.79. Signoria Meydanı İşlev Şeması	78
Şekil 4.80. Signoria Meydanı Krokisi	78
Şekil 4.81.San Marco Meydanı Konumu.....	80
Şekil 4.82.San Marco Meydanı'nın denizden görünümü	81
Şekil 4.83.San Marco Meydanı'nınsn denize bakış	81
Şekil 4.84.Dükler Sarayı.....	82
Şekil 4.85.San Marko Kilisesi.....	82
Şekil 4.86. Aziz Mark2ın Çan Kulesi.....	82
Şekil 4.87. San Marco Meydanı İşlev Şeması.....	83
Şekil 4.88. San Marco Meydanı Krokisi.....	83
Şekil 4.89.Maggiore Meydanı Konumu	85
Şekil 4.90.Maggiore Meydanı Panorimik Görünüm	86
Şekil 4.91.Maggiore Meydanı genel görünümü.....	86
Şekil 4.92.Meydanın hakim yapısı olan.....	86

Şekil.4.93.Neptün Çeşmesi	86
Şekil 4.94. Maggiore Meydanı İşlev Şeması	87
Şekil.4.95. Maggiore Meydanı Krokisi	87
Şekil 4.96.Navona Meydanı Konumu	89
Şekil 4.97.Navona Meydanı Panoromik Görüntüsü.....	90
Şekil 4.98.Navona Meydanı,Roma.....	90
Şekil 4.99.Fontana	90
Şekil 4.100. Novana Meydanı İşlev Şeması	91
Şekil 4.101. Novada Meydanı Krokisi	91
Şekil 4.102.Campo Meydanı Konumu	93
Şekil 4.103.Campo Meydanı Palio Yarışları	94
Şekil 4.104.Campo Meydanı genel görünümü.....	94
Şekil 4.105.Palazzo Pupliko (Belediye Binası).....	95
Şekil 4.106.Fonta Gaia.....	95
Şekil 4.107. Campo Meydanı İşlev Şeması	96
Şekil 4.108. Campo Meydanı Krokisi	96
Şekil 4.109.Küçük Saat Meydanı Konumu.....	98
Şekil 4.110.1982 yıllarında 5 Ocak Meydanı.....	99
Şekil 4.111. 5 Ocak Meydanı günümüzdeki durumu	99
Şekil 4.112. 5 Ocak Meydanı	100
Şekil 4.113.1925 yıllarında 5 Ocak Meydanı.....	100
Şekil 4.114. 1930 yıllarında 5 Ocak Meydanı.....	101
Şekil 4.115.1953 5 Ocak Meydanı	101
Şekil 4.116.1960 5 Ocak Meydanı	102
Şekil 4.117.1975 yıllarında 5 Ocak	102
Şekil 4.118. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu	103
Şekil 4.119. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu	103
Şekil 4.120. İş Bankası'nın Yaptırdığı Küçüksaat	104
Şekil 4.121. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu	104
Şekil 4.122. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu	105
Şekil 4.123. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu	105

Şekil 4.124. 5 Ocak Meydanı Bağlantı Yolları	107
Şekil 4.125. 1950 yılları civarı Abidinpaşa Caddesi	108
Şekil 4.126.Sefa Özler Caddesi	108
Şekil 4.127. Ali Münif Yeğenağa Caddesi	109
Şekil 4.128.Vergi Dairesi Başkanlık Binası.....	110
Şekil 4.129.Sefa Özler Caddesi	110
Şekil 4.130. Mestan Hamamı	111
Şekil 4.131. Mestan Hamamı	111
Şekil 4.132. 1900 yılları civarı Kemeraltı Cami	112
Şekil 4.133. Kemeraltı Cami	113
Şekil 4.134. Kemeraltı Cami	113
Şekil 4.135. Atatürk Heykeli.....	114
Şekil 4.136. Atatürk Heykeli.....	115
Şekil 4.137. 5 Ocak Meydanı gece görünümü	116
Şekil 4.138. 5 Ocak Meydanı gece görünümü	116
Şekil 4.139. 5 Ocak Meydanı İşlev Şeması	117
Şekil 4.140. 5 Ocak Meydanı Krokisi	117

1. GİRİŞ

Kamusal bir mekan olan meydanlar, kentli insanların bir araya geldiği ortak yaşam alanlarıdır. Meydanlar toplanma, buluşma, eğlenme, dinlenme gibi kültürel ve sosyal aktivitelerin gerçekleştiği, halkın sosyalleşmesine olanak sağlayan, kentin en belirgin unsurlarıdır. Kent meydanları, çeşitli sosyal ve kültürel sınıfların, farklı özelliklere sahip insanların kendini ifade ettiği birbirlerini tanıyıp, deneyimlerini paylaştıkları iletişim kurmasına olanak veren çok sesliliği barındıran mekanlardır. Toplumun her kesimini içine alan meydanlar aynı zamanda kentin kültürünü ve kimliğini yansıtan kentsel dokuda birer nirengi noktalarıdır.

Tarih boyunca meydanlar kültürel ve sosyal işlevleriyle ve kente olan fiziksel katkılarıyla en yaygın kullanım alanlarıdır. Bu bağlamda geçmişten günümüze meydanlar kendine özgü niteliklere sahip olmuşlardır. Bu nitelikler buldukları kentin fiziksel ve kültürel özelliklerine, kent ölçeğinde ise buldukları çevrenin etkilerine ve kullanım amaçlarına göre şekil almıştır.

Günümüzde ise hızlı nüfus artışı, motorlu taşıtların artması ve çarpık kentleşme gibi nedenlerle halkın kullanacağı kentsel kamusal alanlar yeterince oluşturulamamış, mevcut alanlar ise fonksiyonlarını kaybetmeye başlamıştır. Meydanların yaya kullanımını gerekli ölçüde gerçekleştirebilmesi ve kentsel yaşama katkı sağlayabilmeleri için niteliklerinin belirlenmesi ve bu niteliklerin mevcut alanlarda ve yeni tasarımlarda uygulanmaları gerekmektedir. Ülkemizde ise meydan olarak tanımlanan alanların çoğu araç kullanımındaki artış nedeniyle kavşak vazifesi görmektedir. Bu alanlar belirli günlerde yapılacak toplantı ve gösteriler için trafiğe kapanmakta ve kentlerde meydanların kullanım sürekliliğine olan ihtiyaç göz ardı edilmektedir. Meydanların mekansal niteliklerini kaybetmesi meydanın kentle ve kullanıcıyla kurduğu ilişkinin azalmasına sebep olabilmektedir.

Bu çalışmada 5 Ocak Meydanı'nın geçmişten günümüze gelişimi ve nitelikleri incelenerek, meydan olarak kullanılabilirliğinin saptanması hedeflenmiştir. Çalışmada öncelikle konu hakkında yapılan önceki çalışmalar ışığında, meydan kavramı ve meydanın tarihinden bahsedilerek, meydanı oluşturan fiziksel çevresi, meydanın biçimsel özellikleri ve işlevleri irdelenmiştir. Meydan nitelikleri çalışma

alanı olan 5 Ocak Meydanı ve Avrupa'dan meydan örnekleri üzerinde karşılaştırmalı olarak analiz edilerek 5 Ocak Meydanı'nın mekânsal niteliğine ait sonuçlar elde edilmiştir.

2.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Fatih Semerci'nin (2008): "Kentsel Tasarım Gereklilikleri Açısından Beyazıt Meydanı Örneği" adlı yüksek lisans çalışmasında kentsel tasarım olgusu meydanların gerekli ölçülerini ortaya koyabilmek için açıklanarak,, tamamlayıcı bir yaklaşım ile meydanlara ve meydanların sınıflandırılmasına değinilmiştir. Semerci bu veriler ışığında Beyazıt Meydanı örneği ile Avrupa'da üretilmiş tasarım örnekleri arasında karşılaştırma yaparak çalışma alanıyla ilgili analiz yapmıştır..

İrisi Sala'nın (2009): "Geçmişten Günümüze Meydan Tasarımında, Yönetimsel Farklılığın Etkileri; Tiran Örneği" adlı yüksek lisans çalışmasında kent ve bir kentsel mekan olarak meydan kavramı ele alınmış, kent strüktürünün ve kent yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak meydanın şekillenmesinde ve oluşumunda etkili olan fiziksel, kültürel ve sosyal faktörler anlatılmıştır. Çalışmanın son bölümünde Tiran kentinin kent dokusu ve meydan oluşum süreci etkenleri incelenmiştir. Çalışmada ağırlıklı olarak Tiran kentinin Osmanlıdan günümüze kadar geçirdiği rejimler ve bu rejimlerin meydan oluşumuna etkilerine değinilmiştir.

Belkıs Ece Şahin'in (2006): "Meydanların Kentsel Yaşama Katkısı Üzerine Bursa'da Bir İnceleme" adlı yüksek lisans çalışmasının ilk bölümünde meydanın kent yaşamına olan fiziksel, sosyal ve ekonomik katkılarına değinilmiştir. Şahin, meydanların şekillenmesini etkileyen unsurları doğal, fiziksel, sosyal ve ekonomik faktörler başlıkları altında inceleyerek ortak veriler elde etmeyi amaçlamıştır. Bu ortak veriler ışığında iki çalışma alanının kullanıcı gereksinimleri açısından eksik yönlerini saptayarak, çalışma alanlarının daha iyi yaşam alanları olarak şekillenmesi yönünde gerçekleştirilebilecek düzenlemeler için yardımcı olabilecek bilgilere ulaşılması hedeflenmiştir. Meydanların değerlendirilmesi yapılırken kullanıcılarla görüşülmüş ve kullanıcı görüşleri grafiksel anlatımlarla aktarılmıştır. Çalışmanın sonuç bölümü; demografik, doğal, fiziksel, sosyal ve ekonomik özelliklere ilişkin sonuçlar olarak dört ana başlık altında belirtilmiştir.

Mehmet İnceoğlu (2007): "Kentsel Açık Mekanların Kalite Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul Kent Meydanlarının İncelenmesi" adlı doktora tezinde kentsel mekan kavramına çeşitli yaklaşımlar ve

tanımlamalar ışığında açıklık getirilerek, kentsel bir mekan olan meydanların işlevi, şekli incelenmiş ve meydanların kuşatılmışlık, baskınlık, bağlantılık gibi özelliklerine değinilmiştir. İnceoğlu çalışma kapsamında yer alan meydan ve sokakların mekânsal kalitelerini değerlendirirken, mimarlıkta kalite kavramı, mekânsal kalite teorileri, mekan kalitesinin ölçülmesine yönelik yöntemler ve teknikler gibi konulara açıklık getirmiştir. Bu veriler ışığında çalışma alanı olan İstanbul kentindeki meydanların mekânsal kalite analizleri yapılarak bu mekanlara ilişkin çeşitli sonuç ve öneriler ortaya konmuştur.

Şebnem Bayçın Yazar'ın (2006): "İzmir-Turan Bölgesiyle Bütünleşen Meydan Tasarımı" adlı yüksek lisans çalışması İzmir'de bölgesiyle bütünleşen, çeşitli fonksiyonlar barındıran bir meydan tasarımı konusunu içermektedir. Yazar, çalışma alanı olarak da konumu ve çevre ilişkileri, barındırdığı imkanları gereği Turan bölesini seçtiğini belirtmiştir. Bu çalışma kapsamında meydan kavramı ve meydanı etkileyen kentsel tasarım öğelerini incelemiştir. Bu tasarım öğeleri doğal etkiler, yapay etkiler, somut etkiler ve soyut etkiler olarak belirlenerek çalışmanın devamında ideolojik anlamda meydan kavramı ve işlevsel açıdan meydan kategorileri ele alınmıştır. Tezin devamında çalışma alanı olan Turan bölgesinin mevcut nitelikleri, mülkiyet durumu ve çalışma alanının bağlı olduğu yasalar ortaya konarak, Turan bölgesi için önerilen meydan tasarımı ele alınmıştır. Meydanın ihtiyaç programı, yerleşim planı ve mimari özellikleri belirlenmiş ve sonuç bölümünde önerilen projenin İzmir kenti için öngörülen katkıları anlatılmıştır.

Aybike Yıldız'ın (2007): "Tarihsel Birikime Sahip Kentsel Açık Alanların Dinamizmi-İstanbul Kent Örneği: Beyazıt Meydanı, Sultanahmet Meydanı ve Taksim Meydanı " adlı yüksek lisans çalışmasında, kentsel tasarım üzerine yapılan bilimsel araştırmalarla kentsel açık alan olgusunu ve İstanbul'un, tarihsel birikime sahip önemli noktalarının tarih boyunca sosyal yaşantısı ile kentsel strüktürünün sürekliliğinin nedenlerini incelemiştir. Araştırma kapsamında bu meydanların konumu, tarihsel gelişimi, meydanları tanımlayan yapılar ve meydanların geçirdiği değişim süreçler ele alınmıştır.

T.EDA TAYŞİ "İstanbul Tarihi Yarımada Meydanların Oluşumunu Etkileyen Çevresel Faktörler ve Meydanların Mimari Kurgusu" adlı yüksek lisans

çalışmasında kent ve meydan kavramlarına açıklık getirilerek, meydan kavramı batı ve doğu kültüründe farklı nitelikler gösterdiği için ayrı olarak anlatılmıştır. Çalışmada ağırlıklı olarak Türk kentlerinde meydan kavramının yeri üzerinde durulmuş ve çalışma alanı olan İstanbul Tarihi Yarımada Meydanları'nın günümüzdeki konumları, tarihçeleri, kentle olan bağlantılarını sağlayan yollar, çevreleyen yapılar ve bu yapıların meydanla ilişkisi, boyutları ve fonksiyonları başlıkları altında incelenmiştir.

M.Deniz Tibet'in ' ' 19. Yüzyıldan Günümüz Dönemine İzmir'de yaşanan Sosyal, Ekonomik Değişmeler Çerçevesinde Konak Meydanı'nın Geçirdiği Evrelerin İncelenmesi'' adlı yüksek lisans çalışmasında çalışma alanı olan konak meydanının bulunduğu İzmir kentinin 19. yüzyılda gelişim süreci, ticari yapısı idari bölünmesi, nüfus dağılımı ,sosyal yapısı, imar faaliyetleri incelenmiş, sonrasında Konak Meydanının oluşum anlatılmış ve bu süreçte meydanın geçirdiği değişimler anlatılarak meydanın işlevsel analizi, kapalılık derecesi, meydana ulaşım, meydanın işlevsel nitelikleri çeşitli dönemlere ayrılarak analiz edilmiştir.

3. MATERYAL VE METOD

3. 1. Materyal

Bu çalışmada kentsel bir mekan olan meydanların kentsel dokuda, sosyal yaşamdaki yeri ve fiziksel çevresiyle birlikte meydan kavramına ve meydanın işlevlerine açıklık getirilmiştir.

Çalışmanın ana materyali 5 Ocak Meydanı olmuştur. Avrupa'dan meydan örnekleri vaziyet planları, fotoğrafları ve Google earth sitesinden elde edilen hava fotoğraflarıyla birlikte incelenerek ortak veriler elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu ortak veriler ışığında 5 Ocak Meydanının mekânsal analizleri yapılmıştır.

3.2. Metod

Çalışmada literatür araştırması ve basit gözlem yöntemleri kullanılmıştır. Meydan kavramı ve tarihsel süreçteki örneklerin incelenmesinde, meydanların mekânsal niteliklerinin belirlenmesinde, meydanların işlevlerinin belirlenmesi, meydanı etkileyen faktörlerin tespitinde ve meydan çevre ilişkilerinin ortaya konmasında literatür araştırmasından faydalanılmıştır. Teorik bilgiler elde edilirken, konuyla ilgili çeşitli bilimsel araştırmalar, makaleler, süreli yayınlar, kitaplar, Mimarlar Odası Kütüphanesi, Peyzaj Mimarları Odası Kütüphanesi ve web sitelerinden faydalanılmıştır. Toplanan teorik bilgiler ışığında, çeşitli meydanlar incelenerek şematik anlatım yöntemiyle ortak veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışma alanı olarak seçilen Adana 5 Ocak Meydanı'nın analizi kapsamında literatür araştırmalarının yanı sıra basit gözleme dayalı tespitlerde bulunulmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1 Meydan Kavramı

Sözlük anlamı olarak ele alındığında ‘meydan’, geniş ve açık alan olarak tanımlanabilir. Meydan karşılığı olarak kullanılan ‘plaza’ ve İtalyanca ‘piazza’ kelimeleri de, açık mekan yada genişletilmiş sokak anlamına gelen Latince ‘pletea’ kelimesinden türeseler de, İngilizce ‘square’ kelimesinin tanımladığı biçimde sınırları yapılarla belirlenmiş, tanımlı mekanlar için meydan tanımı kullanılmaktadır. Meydanlar, insanlara sürekli ve yönlendirilmiş bir hareket düzeninden çok, durma olanağı veren ve hareketliliği zorlamayan mekanlardır. Kent dokusu içinde hareketin yönlendiği dinamik mekanlar sokaklar, statik mekanlar ise meydanlardır. Bu alanlarda, hareket yönünün seçiminde serbestlik vardır. Bireyler meydanlarda istekli ve isteksiz, gelişigüzel hareket edebilir (Öksüz 2004).

Meydanlar tarihten günümüze, şehir halkının veya ziyaretçilerinin buluşma yeri, şehrin karmaşasından kopup soluklandıkları, rahatlama ve dinlenme imkânı buldukları, insanların birbirini izledikleri ve kentteki olup biten olayları paylaştıkları, kısaca çok amaçlı kullanım mekânları olmuşlardır. Günümüzde ise teknolojinin ve iletişimin gelişmesiyle birlikte bütün dünya şehirlerinde olduğu gibi araçlar tarafından yoğun trafikle işgal edilmişlerdir. Geçmişteki kullanım anlamlarını ve amaçlarını biraz yitirmişlerdir (İnceoğlu,2007).

Meydanlar, kentsel dokuda odak noktalarını tanımlar ve toplanma işlevini içerirler. Bu nedenle, meydanlar kentte sürekli yaşayan nüfusun ve kenti geçici bir süre için ziyaret eden kişilerin birbirleriyle ve paylaştıkları kent ile ilişki kurmasını sağlar. Tüm kent halkına eşit kullanım olanağı sunan bu alanlar, çeşitli etkinlikler için ortak platformlar oluşturur (Semerci, 2008).

Dolayısıyla meydanlar insanların karşılıklı etkileşimi ve iletişimi için etkin bir zemin hazırlar. Bu nedenle kentlerin toplumsal karakterinin ve kültürel kimliğinin belirlenmesinde önemlidir. Kentsel meydanlar spontane toplumsal deneyimler ve çevreyle direkt ilişki içinde olan bir çok insan ilişkisi için uygun bir ortam kurabilir.

Bu yüzden, meydanlar modern toplumun tamamen korunaklı mekan anlayışından çok sosyal deneyimlerin için daha çok imkan sağlamaktadır (Aşıkoğlu,2000).

Meydanları insanları çekmesinin asıl nedeni insan faktörüdür. Alanı kullanan kişi sayısı ne kadar yüksek olursa diğer kullanıcılar için alanın çekiciliği o kadar artacaktır. Ayrıca görsel kalitenin de yüksek olması ve yürüme, dinlenme, gibi etkinlikler için uygun düzenlemeler de kentliler için mekanı çekici kılacak diğer özelliklerdir. Bu bağlamda meydanların düzenlenme amacı; bireylerin açık alanda daha büyük gruplar halinde bir araya gelebilmeleridir. (Giritlioğlu, 1991). Mougton'a göre Bir kentte; kamu binalarının yerleşim yerleri, büyük tören yerleri, başlıca toplanma ve dağılma mekanları, binalar çevresinde yer alan tiyatro, sinema, restoran, kafe vb. gibi dinlenme ve eğlence mekanları, alışveriş ve pazar yerleri, ticaret merkezleri, çevresindeki mekanlar ve trafik kavşaklarıyla ilişkili mekanlar, mekan çeşitliliğini ortaya koyar. Kentlerde belli merkezleri, yani meydanlar vasıtasıyla, kent dokusunun bu farklı parçaları arasında bir bağlantı ve orantı kurmak mümkün olur (Aslan, 2006).

Önemli kamusal ve kentsel yapılar, kent içinde rastgele yerleştirildiğinde dramatik etkiler kazanamazlar. Bu yapıları, kent meydanında dominant bir eleman olan meydanlar etrafında topladığımızda etkileri artar. (Mougton, 1992, Aslan'dan). Vardar' göre ise meydanın "kentsel meydan" sayılabilmesi için sadece açık bırakılmış bir yer olmanın ötesinde, iki temel ölçütü yerine getirmesi de gerekir;

- Kentsel meydan, tanımlı bir mekân olmak zorundadır (hacim birliği). Bu nedenle açıklık yüzeyler mekân oluşturmaya yetmez; alan ancak onu çevreleyen yapı ve diğer öğelerle birlikte bir bütünlük oluşturur. Ortaya çıkan bütünlük (yüzey artı sınırlayıcılar) kentsel meydanlardır.
- Meydanlar hemşerilerce topluca çeşitli amaçlar için kullanılabilirlik (çok amaçlı kullanılabilirlik). Böylece meydanlar sadece üzerinden geçilip gidilen yerler değil, kentlerin özel günlerde, kültürel, politik, ticari faaliyetler için birlikte olabilecekleri kentsel odak noktaları olarak karşımıza çıkmalıdır.
- Meydan denilen açıklıkların çevre yapılarla bir bütünlüğü görülmez. Sınırlayıcı yapı kütleleri meydanı kapatmaya yönelik ele alınmadığından, meydanı oluşturması gereken mekân tanımlanmamıştır.

4.2 Meydanların Tarihsel Süreç İçinde Gelişimi

Tarihten günümüze kentsel yaşamın en yaygın kullanım alanı kentsel açık mekânlardır. Kent meydanları, kentsel açık mekânların en etkin kullanılan ögesidir. Kent meydanı, kentli tarafından özel günlerde sosyal, kültürel, siyasal ve ticari amaçlar için kullanılan, kısaca kentsel yaşamın geçtiği önemli bir kamusal mekândır. Bu mekânlar antik dönemden Cumhuriyetin ilk dönemlerine kadar kentin temel ögesi olarak kent kültürünün önemli bir parçası olmuştur. Ancak Türkiye'nin 1950'li yıllarda başlayarak hızlanan gelişme sürecinde yaşadığı hızlı kentleşme olgusuyla birlikte kentler sürekli büyümekte ve nitelik değiştirmektedir. Kentsel mekanlar; tasarımın ekonomik rasyonellik baskısı altında kalmakta ve geçmişteki Anadolu kentlerinin kent imgesinin kenti tanımlayan öğeler olarak meydan, sokak, avlu, insan ölçeği ve kent kültürünün kentlilik, kentli olma bilinci ve kentte yaşanan değerler, gelenek, görenek, unutulmasıyla kimliksiz, niteliksiz ve benzer karakterde mekanlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenlerden dolayı kent meydanları, tarih boyunca kentlerimizin kimliğini ve kişiliğini ortaya koyan önemli bir kentsel yaşam odağı iken günümüzde taşıt meydanları veya otopark olarak kullanılarak özgün değerlerini yitirdiği kentsel boşluklar olmuşlardır. Vardar (1990), kentlilerin dini, siyasal, kültürel ve ticari nedenlerle açık bir mekânda toplanma gereksinmesinin kentsel hayatla yaşıt olduğunu belirtmektedir. Kent meydanları, agora, forum, plaza, campo, piazza, grand place olarak adlandırılan açık mekânlar, o günün siyasal şartlarına göre biçimlenen ve birçok işlevin gerçekleştiği toplanma mekânlarıdır. Kent meydanları tarihsel süreç içerisinde yaşadığı değişimlerle birlikte kentli tarafından farklı amaçlar için kullanılmıştır(http://www.kentlob.net/index.php?option=com_content&view=article&id=289:meydan-tasarmna-tarihsel-bir-bak&catid=86:kentsel-tasarm&Itemid=273).

4.2.1. Antik Çağ Meydanları

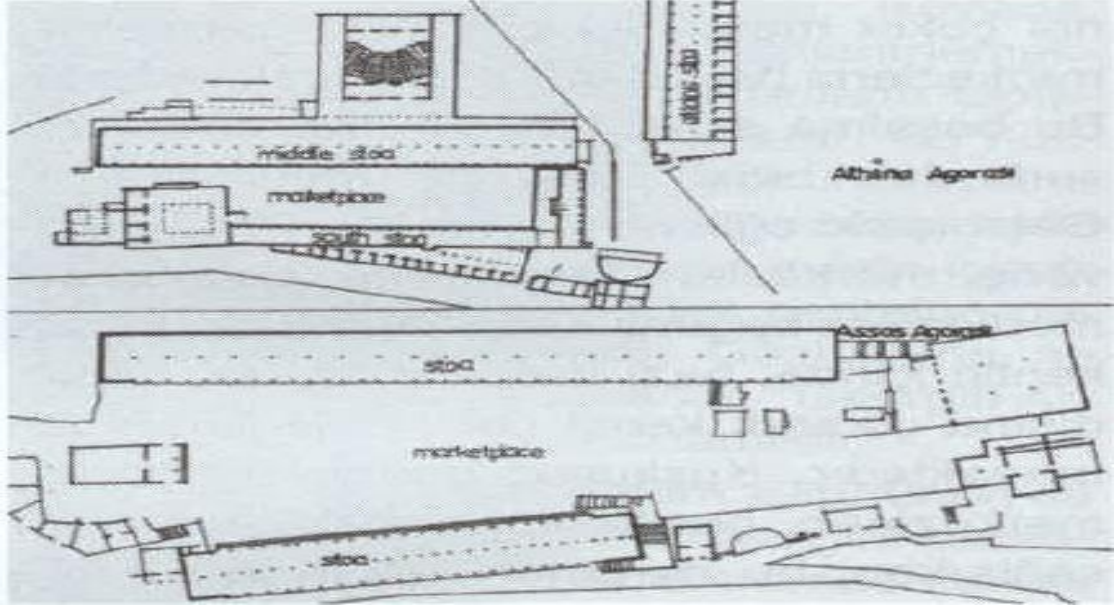
Akropolis ve agora, Antik Yunan kentinin iki önemli bileşeni olmuştur. Akropolis, Antik Yunan kentlerinin yüksek bir platosunda kurulan, kutsal karakterini çevresini saran panorama aracılığıyla vurgulayan, dini ve askeri alan olarak oluşmuştur. Yapıların aralarında kurallı bir geometrik düzen oluşmamış, düzensizlik mekan kurgusu ve meydan kimliğinin oluşmasına engel olmuştur. Akropolis zamanla ticaret ve kent işlevlerinin gelişmesiyle günlük yaşam anlamında ağırlığını bir pazar alanı olan agoraya devretmiştir. (Tayşi, 2006).

Agora Yunan kentinin komünal yaşamının kalbi olmuştur; bu açık alanda ticaret ve öğretim yapılıyor, politika tartışılıyordu. Atina'da başlangıçta agora, özel evlerle ve dükkânlarla tanımlıydı, ama İÖ üçüncü yüzyılda mallarını satan zanaatkarlara barınaklık yapan bir kenarı sütun dizileriyle açılmış uzun yapılarla, stoalarla tanımlandı. (Roth, 2002).

Bir Yunan kentindeki agora, düzgün bir kare ya da düzgün bir dikdörtgen olabileceği gibi, bir yolun biraz genişlemesiyle de oluşmuş olabilir. Milet'in Kuzey ve Güney Agoraları birinci türe, Assos Agorası ise ikinci türe örnek oluşturmaktadır. Birçok antik kentte, biri devlet agorası, biri de ticaret agorası olmak üzere iki tür agora vardır. Kimi kentlerde, bu iki tür agoranın ikisi de aynı ağırlıkta olurken, kimi kentlerde, yalnızca bir agora önem taşımaktadır. Atina'daki Agora, doğal olarak, en ünlü agoralar arasında yer alır. Akropolis'e giden Panathena Yolu'nun yakınlarında kurulmuştur ve kentin hem ticari, hem de yönetim merkezidir. Onun içindir ki, bu agora, İÖ 600'den başlayarak, çeşitli kamu yapılarıyla donatılmaya başlanmıştır. (Tümer, 2000)

Atina kentinde, akropolis dağınık bir mekanı ifade ederken, agorayı saran yapılar birbirlerini takip edecek şekilde saçak kotlarında bir çizgiyi tutarlar ve cepheleriyle kapatılmış bir kentsel mekanı oluştururlar. Bu mekansal kurgu ile oluşan meydan çevresindeki binalar, boyutlarına ve bununla bağlantılı olarak yüksekliklerine göre farklı zeminlerde inşa edilmişlerdir. Yapıların saçak kotları aynı hizada tutularak, mekanın kapalılık hissi kuvvetlendirilmiştir. Agorayı çevreleyen

yapıların aralarındaki küçük boşluklar agorayla bağlantılı yan mekanları ve kentin çeşitli kısımlarına giden sokakları oluşturur. (Tayşi, 2006)

Şekil 4.1. Atina ve Assos Agoraları (Zengel, 2001)

Şekil 4.2. Kuzey Agora, Güney Agora (Milet)

Roma kentlerindeki kamusal açık alan ise forumdu. İnsanlar burada toplanır, ticaret yapar ve mahkemelere katılırlardı. Bu eski kentlerin, coğrafi olarak değilse bile kültürel olarak kalbi forumdu, yani stoalar ve kamu yapılarıyla çevrili olan kamusal açık alan. Dolayısıyla forum, Yunan agorasıyla aynı işlevi görüyordu. Forumun ayırt edici özelliği açık mimari tanımı ve forumunun ekseninin bir ucunda (Pompei’de kuzey uçta) yer alan bir Jüpiter tapınağının hakim olduğu, genellikle dikdörtgen şekildi. Forumun etrafında, onu çevreleyen ve ona şeklini veren curia, kent ofisleri ve adli davalara bakılan büyük bir çatılı yapı, basilica ile birlikte değişik tapınaklarla kamu yapıları bulunurdu. Pompeii’nin forumu bu öğeleri çok güzel örnekler. (Roth, 2002)

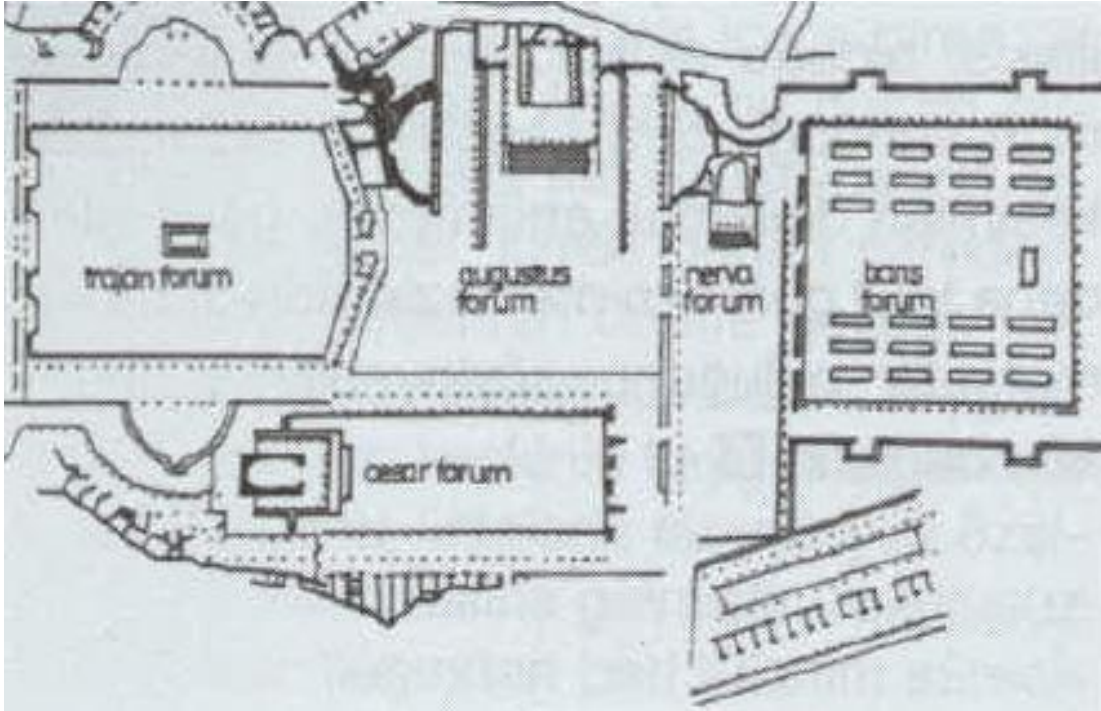

Şekil 4.3.Forum Pompeii

Çeşitli ticari fonksiyonlar taşıyan forum alanı, zamanla sadece yönetsel işlerin görüldüğü, törensel bir mekana dönüşmüştü. M.S. 1. yüzyıla gelindiğinde, forum daha düzenli bir hale gelmiş, daha önce burada bulunan kasap, bakkal, balıkçı

gibi dükkânlar ve tüccarlar ayrı semtlere dağılmış, forum avukat ve bürokratların çalıştığı bir yer haline gelmişti. (Şahin,2006).

Forumlar arasında en önemlisi, Roma'daki "dünyanın başı" çaput mundi, sayılan Forum Romanum'dur. Bu birkaç yüzyıl boyunca yavaş yavaş geliştiği için sıfırdan inşa edilmiş olan kentlerdeki gibi tam olarak dil açılı değildir; Jul Sezar döneminden başlayarak özgün formun kuzeyine ve doğusuna ek forumlar yapılmıştır. Jül Sezar'ın forumu, Forum Iulium, İÖ y. 54'de inşa edilmeye başlanmış ve diğerlerine örnek oluşturmuştur; dikdörtgen, stoalarla çevrili, bir Venüs Genetrix Tapınağı üzerine odaklanmış bir yapı modeli. Daha sonra Augustus buna dik olarak bir kent duvarına yaslanmış daha büyük bir Mars Ultor ("İntikamcı Mars") tapınağı üzerine odaklanmış Forum Augustum'u (İÖ 2'de adanmıştır) ekledi. Daha sonraki imparatorlar diğer ek forumları eklediler; her forum önemli bir askeri başarının anısına yapılmış ve koruyucu imparatorun hayran olduğu özelliklere sahip bir tanrıya adanmıştı. Bu mekanlar birbirine kenetlenmiş ve sarmalanmış dik eksenler aracılığıyla karmaşık, ama tutarlı bir sistem oluşturacak şekilde birbirlerine bağlanmıştı (Roth, 2002).

Şekil 4.4.Roma Forumu (Zengel, 2001)

4.2.2. Orta Çağ- Meydanları

Ortaçağ şehirleri, planlı oluşturulmuş veya organik gelişmiş kentler olarak iki şekilde oluşmuşlardır. Ortaçağ kentlerinin ağırlıklı dokusunu, şehrin yerleşimindeki genel eğilimlere ve insanların tercihlerine bağlı olarak gelişen organik doku oluşturmuştur. Ortaçağ organik kentlerinin genel özelliklerini; savunma ihtiyacına bağlı olarak kentleri saran savunma duvarları, dar ve irrasyonel yol dokusu, çok sayıdaki açık, kendiliğinden oluşmuş meydanlar ve katedral, manastır, şato gibi kent çekirdeğini oluşturan yapılar belirler. Bolzano, Crema ve Tranto benzer şekilde gelişen ancak çekirdeği oluşturan otoritenin olmadığı şehirlerdendir (Tayşi,2006).

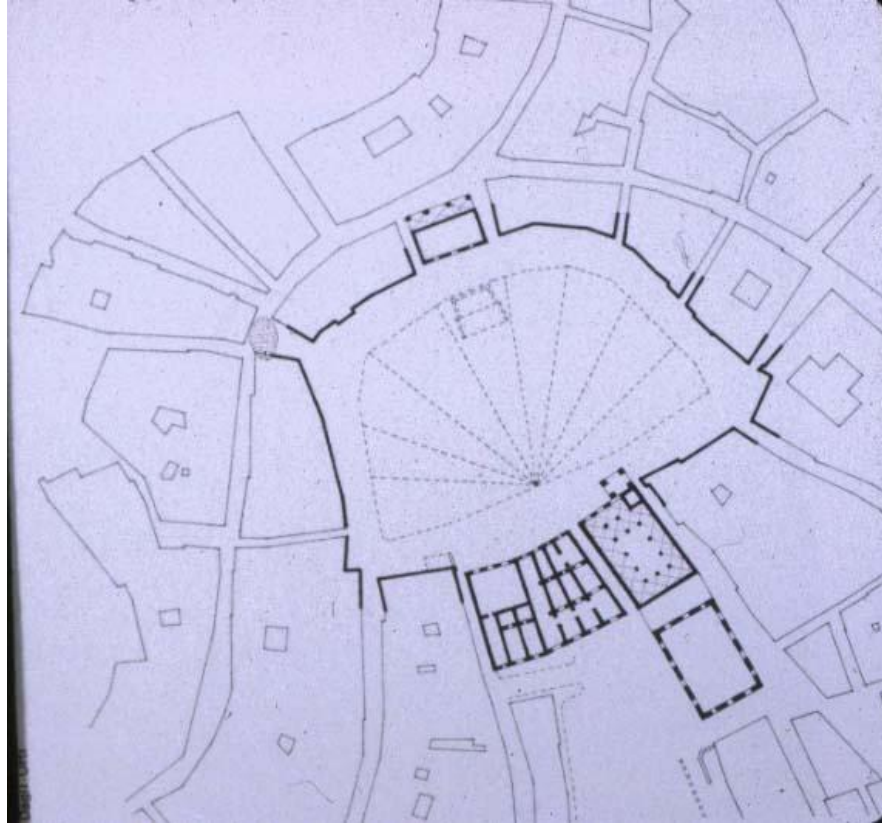
Organik yapıya sahip Ortaçağ kentlerinde yolların açıldığı meydanlar, kent dokusu içinde belirli bir geometrik biçime sahip değildir. Meydan, dini yapılar (kiliseler) çevresinde ve feodal beyin şatosunun önünde yer almıştır. Meydanın ortasında bazen çeşme, heykel gibi elemanlar bulunmuştur ancak, bu elemanlar anıtsal büyüklüğe ulaşmamıştır. Ortaçağda meydanlar insan ölçeğinde küçük mekanlardır (Şahin,2006).

Ortaçağ kentlerinin önemli yapıları olan belediye binası, kilise ve localar meydanlarla birlikte düşünülmüştür. Ortaçağ meydanları kendi içinde çeşitlenmektedir. Sala, ortaçağ meydanlarını şöyle sınıflandırmıştır;

- Pazar meydanı olarak sokak: Köylerden veya ticaret mekanlarından gelişen yerleşmelerde, kentin ana caddesi, kendiliğinden bir pazar meydanına dönüşmektedir. Bu dönemde henüz kamusal ve özel yaşam ayrı değildir. Eğer kilise veya bunun gibi bir yapı, caddenin ortasında inşa edilmişse, var olan trafik eksen ile paraleldir
- Ana caddenin yanal gelişimi olarak pazar meydanı: Yaya ve araç trafiğinin artması, topluluğun ticaret eylemlerine engel olmaya başlamıştır. Dolayısıyla ana caddenin genişlemesine ihtiyaç duyulmuştur. Pazar meydanı, akan trafikten korunarak ama onunla bağlı olarak, ana caddenin yanında yer almaya başlamıştır. Artık mekan üç taraftan da şekillendirilmiştir

- Kent kapısında gelişen meydanlar: Bu tür meydanlar üçgen seklindedir ve iki veya uç yoldan beslenmektedir. Aynı zamanda, pazar mekanı ve trafiğin düğüm noktası olan bu meydanlar, kentin koruma kütesini oluşturmaktadır.
- Kent merkezi olarak meydanlar: Yol göbeğinde yer alan ve merkez olarak kullanılan bu meydanlar, planlanmış bir yerleşmenin sonucudur. Bu meydanlar son derece düzenlidir. Meydanı sınırlayan binalar sıkı bir şekilde arka arkaya birbirine bağlıdır, çatı yükseklikleri aynı seviyede düzenlenmiştir, dolayısıyla tamamen net ve kapalı bir meydan ortaya çıkmaktadır
- Kilise binasının karşısında yer alan meydanlar: Bu tür meydanlarda hakim olan yapı, sadece kilisedir. Etrafındaki bulunan diğer yapılar da hakim olan yapıyla ilişki içerisindedir. Pazar meydanlarından daha düzgün bir yapıya sahip, kapalı, üç taraftan evlerle ve bir tarafından da kilise binasıyla çevrelenmiştir.
- Grup meydanlar: Düzensiz şekillenerek kilise meydanının yanında Pazar meydanı da gelişmiştir. Meydanlar ya birbirinde tamamen izole edilmiş ya da birbirine paralel olarak gelişmiştir (Sala,2009).

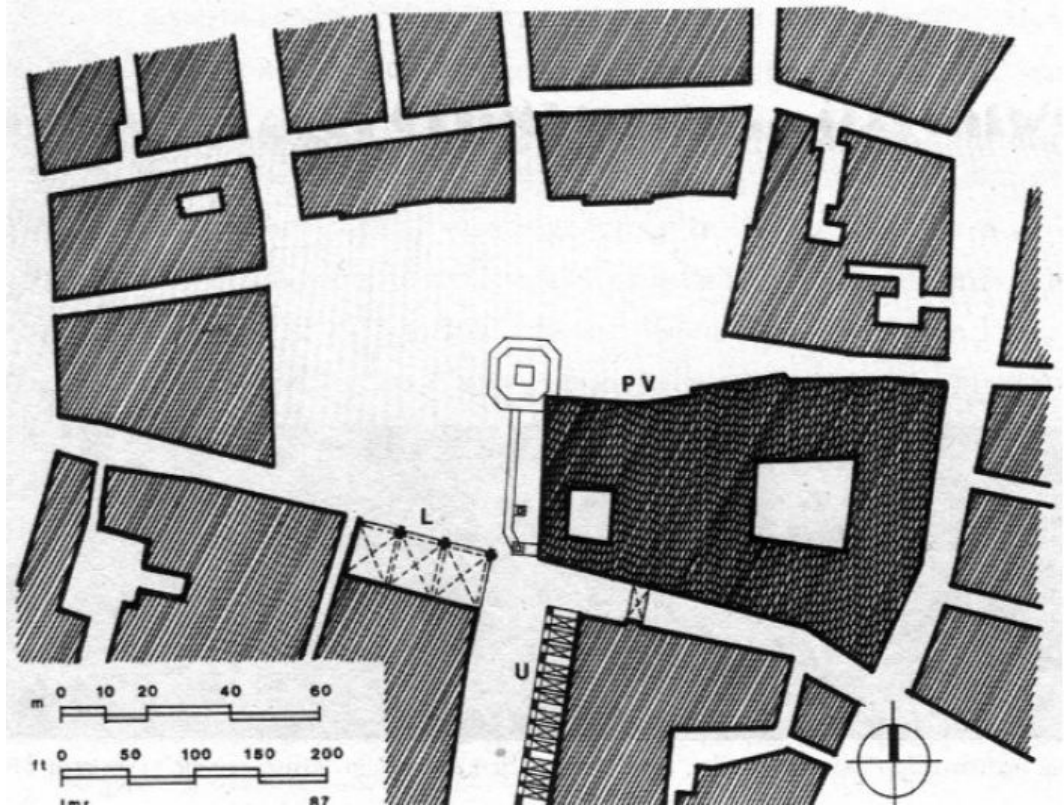
Meydanlarda, yöneticinin halkla bütünleşmesini sağlamak için bayramlar ve festivaller kutlanmış, dini törenler ve tüm insanların izleyebileceği cezalandırmalar yapılmıştır. Ortaçağda meydan, ticari bir fonksiyon da taşımış, pazaryeri olarak da kullanılmıştır. İnsan gereksinimlerine cevap veren toplanma alanları olarak Ortaçağ meydanı, dini ve dünyevi işlerin bir arada gerçekleştiği dış mekanlardır (Giritlioğlu 1991,). Floransa'daki Duomo Meydanı, Siena'daki Piazza del Campo' ve Floransada'ki Signoria Meydanı ortaçağ meydanlarına örnek teşkil etmektedir.

Şekil 4.5. Piazza del Campo'nun planı

Şekil 4.6. Piazza del Campo'nun genel görünümü

Şekil 4.7. Signoria Meydanı planı (ROTH, 2002)

Şekil 4.8. Signoria Meydanı genel görünümü

4.2.3. Rönesans Döneminde Meydanlar

Rönesans döneminde, kentlere yeni bölümlerin eklenmesi ile kentler büyümüş, yönetici sınıfın gücünün formal bir anlatımla mekana yansması anıtsal yapılarda ifade bulmuştur. Yapılar cepheleri ile tanımlı hale gelmiş, heykel önemli bir kentsel öğeye dönüşmüş, kimi zaman su elemanı olarak, kimi zaman yapı cephelerinde mimari ile bütünleşik olarak kullanılmıştır. Bahçe ve meydan olguları önem kazanmış, kentlerdeki yapılar bu açık mekanlarla birlikte tasarlanmıştır. Bir diğer önemli etmen olarak korunma-savunma gerekçeli yeni sur yapılanmaları kent silüetinde yerini almıştır. Rönesans'ın ilerleyen dönemlerinde açılan geniş yol ve bulvarlar, oluşturulan kentsel vistalar kent estetiğinin dönemsel yaklaşımları olmuştur. Böylece, erken Ortaçağ'ın yüksek yapılı, dolambaçlı yollarla belirginleşen kentsel doku estetiği yerini gösterişli yapı, bulvar ve vistalarla simgelenen estetik anlayışına bırakmıştır (Erdoğan, 2006).

Rönesans döneminde, profesyonel plancılardan bir grup, kentlerin nasıl olması gerektiği ile ilgili fikirler ve teoriler geliştirmiştir. İyi mimarlık ve kent tasarımı için ölçüt olarak görsel ifade ön plana çıkmıştır. Palmanova, bu dönemde tasarlanmış ve uygulanmış kentlere bir örnek olarak verilebilir Kent, Scamozzi tarafından 1593 yılında, Venedik'in kuzeyinde inşa edilmiştir. Yıldız biçimindeki kentte, tüm sokaklar aynı genişlikte (14 metre) tasarlanmıştır. Ortaçağ kentinde boyutların kullanım düşünülerek belirlenmemiş olmasına karşın, Rönesans döneminde inşa edilen bu kentte biçimselliğin etkili olduğu görülmektedir.

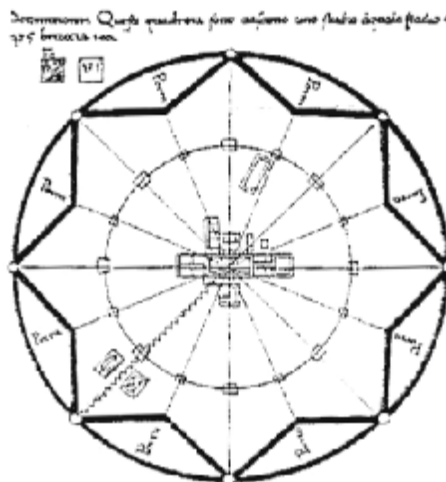
Antik çağın mimarisinden etkilenen, Rönesans mimarları, kent meydanı düzenlemelerinde kapalılık özelliğini kullanmışlardır. Ortaçağın meydanlarındaki, bir binanın hakimiyeti özelliği yok olmuş, mekansal düzen ve yapı cepheleri arasında birlik ve uyum sağlanmıştır. Antik çağın portiko ve arkad elemanları kullanılarak kapalı ve açık mekanlar arasında ilişki kurulmuştur. İnsanları meydanlara doğru çekmek ve özellikle kapalı meydanı organize etmek amacıyla, çeşme veya su gibi öğeler kullanılmıştır (Sala,2009).

Rönesans döneminde meydanlar dört şekilde oluşmuştur. Birinci tip meydanlar, küçük ölçekte yenilenen meydanlardır. Verona'daki Signori ve

Venedik'teki San Marco Meydanı gibi ortaçağ kentlerinin bir bölümünün yeniden inşası ile düzenlenen meydanlardır. İkinci tip, ortaçağ kentinin tamamıyla hasar görmüş bir bölümünün yeniden ele alınarak onarımıyla oluşturulan meydanlardır. Floransa'daki Santa Annunziata Meydanı bu tip meydanlardır. Üçüncü tipe ait olan meydanlar, mevcut bir kentin büyütülmesi amacıyla yeni kısımlarda oluşturulan meydanlardır. Ferrara'daki Aristoea Meydanı bu tipteki meydanlara bir örnektir. Son tip ise, yeni kentlerdeki meydanlardır. Geometrize edilmiş ideal kent planlarında teorik olarak tasarlanmış bir eleman olan bu meydanlara örnek olarak Palma Nova, ve Sabbioneta gibi kentlerdeki meydanlar verilebilir (Tayşi,2006).

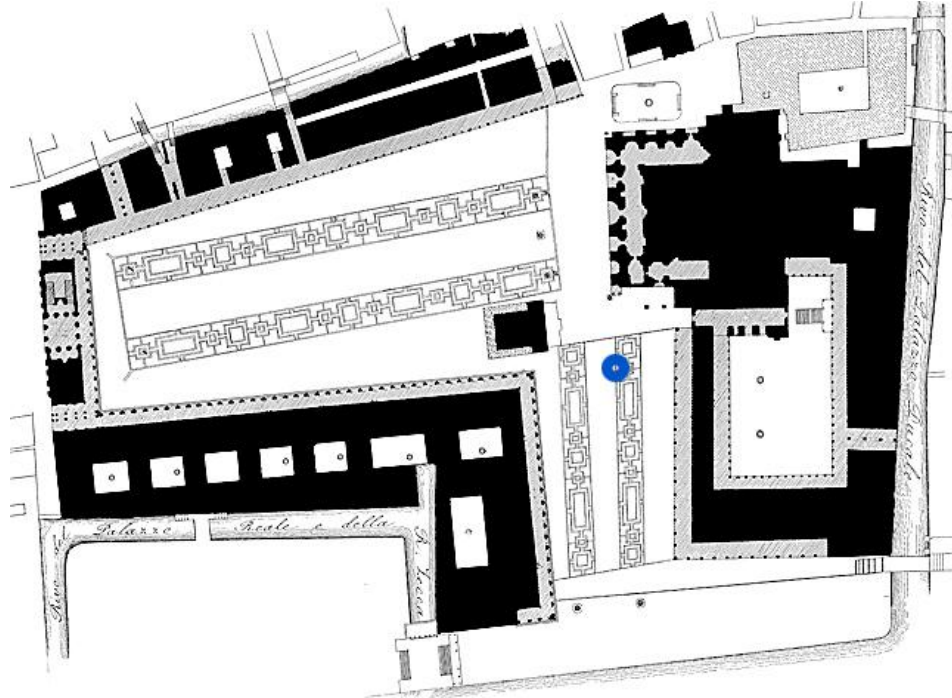
Şekil 4.9. Palma Nuova (KOSTOF, 1991)

Şekil 4.10. Filarete'de Sforzinda kenti (ROTH, 2002)

Şekil 4.11. San Marco Meydanı'nın genel görünümü

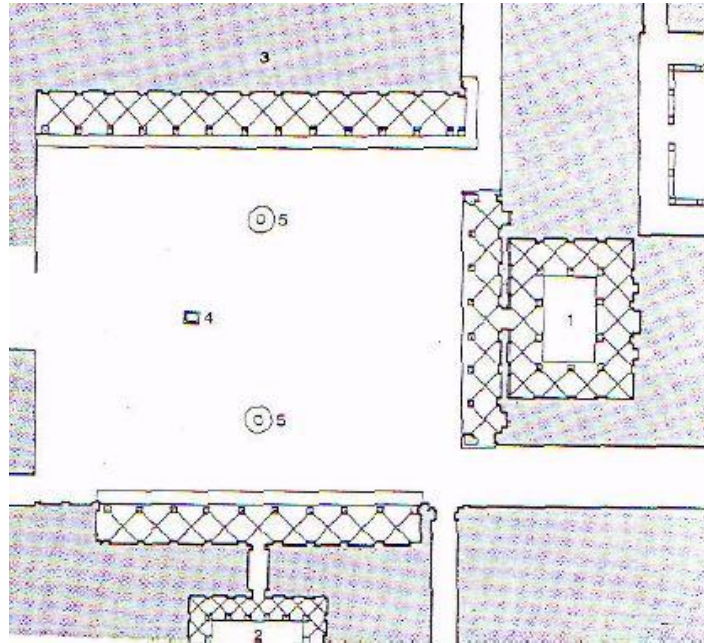

Şekil 4.12. San Marco Meydanı planı

(<http://www.learn.columbia.edu/treasuresofheaven/shrines/Venice/index.php>)

Şekil 4.13. Annunziata Meydanı genel görünümü
(<http://www.casasantapia.com/engels/firenze/santissimaannunziata.htm>)

Şekil 4.14. Annunziata Meydanı'nın planı (Moughtin, 1992)

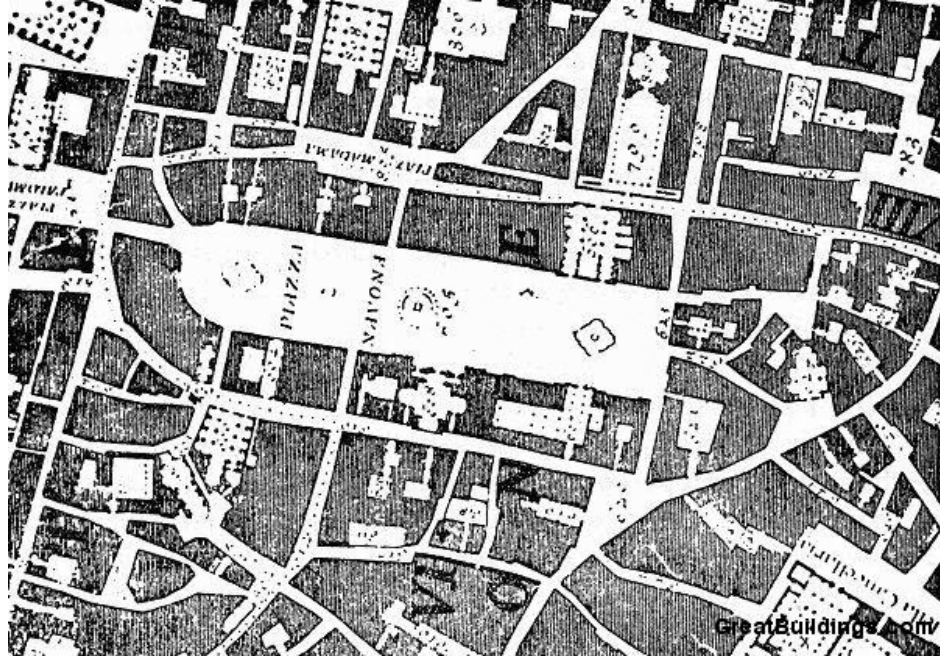
4.2.4. Barok Döneminde Meydanlar

Barok döneme gelindiğinde geniş bulvar ve vistalar kentsel mekanın daha belirgin öğeleri haline gelmiştir. Baroğun merkezi vurgulayan niteliği radyal yol düzenleri ile kentsel dokuya yansımış, yol, döşeme, süsleme biçimindeki abartı altın dönemini yaşamıştır. İnsanda gerçekten estetik duygular uyandıran büyük, yoğun bezemeye sahip yapılar ile yolların oluşturdukları uyum kentsel estetiğin barok dönemdeki belirgin niteliklerinden biri olup dış mekan ve bahçe olgusunun daha da önem kazandığı kentsel çevreler biçimlenmiştir. Buna bahçe düzenlemedeki yeni beğeni biçimi de eklendiğinde kentsel estetiğin kent bütününde açık ve kapalı alanlarda daha da önem kazandığı kesinlik kazanmaktadır (Erdoğan, 2006).

Barok dönem kenti Ortaçağ kentinin tersine, barındırdığı ayrıcalıklı sınıflara özel servisler sunmaya başlamış, Barok dönem meydanı kentin ayrıcalıklı sınıfına hitap eden bir kent mekanı haline gelmiştir. Bir başka deyişle Barok Meydan kentin bütün sakinlerine yönelik değildir; seçici bir tavırla oluşturulmuştur. Kentin başlıca bölgelerini kontrol eden ve uygun bir atmosferde birbirine bağlayan dönemin meydanı, bir anlamda kent içinde sarayın avlusunun bir uzantısı haline gelmiştir. Bununla beraber Ortaçağ etkisinin olabildiğince hissedildiği kent kesimlerindeki meydanlar halkın sade kesiminin toplandığı meydanlar olarak varlıklarını sürdürmüştür. Barok dönem meydanlarının Rönesans meydanlarına göre en önemli farklılıkları mekansal olarak açık oluşlarıdır (Tayşi,2006).

Barok meydanlarda Rönesans meydanlarının katı biçimleniş prensipleri biraz hareketlenmiştir. Genellikle meydanın bir tarafı bina ile sınırlandırılmayarak meydana derinlik kazandırılmaya çalışılmıştır. Meydan simetrik, meydanı sınırlayan binalar içindeki en önemli bina meydanın ana aksını oluşturur. Titizlikle uygulanan biçimleniş prensiplerine rağmen, çok çeşitli meydan tasarımları ortaya çıkmıştır. Barok meydanlar hükümdarlık binalarının ön mekanları şeklinde tanımlanabilir (Tönük ve Barkul,1999).

Bernini tarafından tasarlanan Roma'daki San Pietro Meydanı, Roma' daki Piazza del Campidoglio , İl Popolo Meydanı ve Navona Meydanı barok meydanları arasında yer alır.

Şekil 4.15. Navona Meydanı'nın planı
(http://www.greatbuildings.com/buildings/Piazza_Navona.html)

Şekil 4.16. Campidoglio Meydanı genel görünümü
(<http://aarome.idra.info/index/index2/tsk/gatt/page/2>)

4.2.5. Geleneksel Türk Kentinde Meydan Kavramı

Geleneksel Türk kentinde kentsel mekanlar toplumun politik, ekonomik, dini ve kültürel yapısına göre belirli bir şekil kazanmış ve zamanla gelişme göstermiştir. (Gençel, 2001) Geleneksel Türk kentlerinde meydanlar, toplumun dini, kültürel, sosyal, ticari, eğitimsel, eğlence, dinlenme ve ulaşım gibi fonksiyonel ihtiyaçları sonucu belirli bir biçim kazanmış kentsel mekanlardır. Bu mekanların genellikle bulunduğu semtin veya kentin “düğüm” ya da merkez noktalarını oluşturduğu bilinmektedir. Bu düğüm noktaları, Türk kentinde bir yandan algılanabilir ve anlaşılır bir kentsel doku niteliği kazandırırken, diğer yandan da kentlerde güçlü bir imge ve birlik oluşmasına yardımcı olurlar (Gençel,2001).

Osmanlı Dönemi dış mekanında ise yaya ulaşımı esas alınmış; genelde dar, dolambaçlı, yokuş hatta basamaklı sokak düzeninin görüldüğü çıkmaz sokaklar da yaya ulaşımının yaygınlığının bir göstergesi olmuştur. (Yiğit ve Türel, 2006) Meydan, genel tanımıyla yapılarla sınırlanmış bir alan olmasına karşın, Osmanlı kentinde çeşitli etkinlikler için kullanılan geniş açık alanlar meydan olarak tanımlanmıştır. Bu anlamda Osmanlı kentinde meydan olarak ifade edilen mekanlar, kentin içinde veya dışında, yapılarla sınırlı veya sınırlı olmayan alanlardır. Bu meydanlar, sahip oldukları özel işleve göre adlandırılmıştır. Örneğin Cirit oyunlarının oynandığı alanlar At Meydanı, okçuluk ile ilgili çalışmaların yarışmaların yapıldığı alanlar ise Ok Meydanı adını almıştır. bu alanların meydan olarak adlandırılmış olmasına karşın, her zaman kamusal alanlar da olmadığını ifade etmiştir. Örneğin İstanbul’daki Ok Meydanı kontrollü bir alan özelliği taşımış, meydan olarak anılmasına rağmen insanların bazı özel durumlar dışında alana girmesine izin verilmemiştir (Şahin,2006).

Bunun yanında geleneksel Türk kentlerindeki meydan anlayışı ve batılı anlamda meydan olgusu arasındaki fark birçok kez dile getirilmiştir. Kuban, geleneksel Türk kentlerinde toplumun içe dönük sosyal gruplarda oluştuğu için kentlerin yapısının da kendi içine kapalı işlevsel ünitelere olarak bulunduğunu, kentsel mekan olmadığını ve bunun sonucu olarak meydan algısı üzerine fazla düşünmediğini belirtmiştir.

4.3 Meydanın İşlevi

İşlev, aktivite, bir meydanın canlılığı için hayati önem taşır, ve bu sebepten ötürü de görsel çekiciliğiyle de aynı önemde olduğu kabul görmektedir. (İnceoğlu, 2007) Meydanlar tarihsel süreç içinde ticaret, yönetim, kültür, eğlence gibi çeşitli işlevler ve anlamlar yüklenmişler, değişik isimler altında tanımlanmışlardır. Bir meydanda aktivite olması hem mekânın canlılığı, hem de görsel çekiciliği açısından önem taşımaktadır. Meydanların işlevleri, farklı derecelerde önceliklere sahip olabilirler. Bir kentte birbirinden farklı işlevlere sahip çok sayıda meydan bulunabilir (Uzun,2006).

Meydanlar, kent yaşamını belirli bir işlevinin, özel bir etkinliğin, özel bir yapının ya da içerisinde bulunan herhangi bir objenin adıyla da anılabilmektedir. (Pazar Meydanı, Çeşme Meydanı, Savaş Meydanı, Yarış Meydanı gibi).Hiçbir zaman otomatik olarak bir form oluşturmazlar. Bu nedenle bir Pazar meydanı zaman içerisinde resmi bir meydan ya da aynı anda farklı bir fonksiyonu da üstlenebilmektedir (Zucker,1959, Yazar'dan).

Avrupa'da geçmiş dönemlerden kalma birçok meydan böyle bir doğallık çerçevesinde hergün bir metamorfoz yaşamaktadır; sabahın erken saatlerinde bir pazar yeri olarak kullanılan meydan ilerleyen saatlerde bir otopark alanına dönüşmekte, akşamüzeri bir buluşma ve dinlenme yeri, gece ise bir açık hava lokantasi görünümünü almaktadır. Yeni oluşturulan kentlerdeki ya da kent parçalarındaki meydanlarda ise etkinliklerin sınırlılığı nedeniyle kullanıcılar işlevsel zenginlikten yoksun kalmaktadır. Bu sınırlılığın nedenleri çeşitlidir. Şöyle ki, mekanların tasarımında tasarımcıların vereceği kararlardan çok önce finansı sağlayanlar bağlayıcı olmaktadır. Bu grup için kullanıcıya sunulan seçenekler değil, onların belirli gereksinimleri önemlidir: kira ödeyici olarak kullanıcı, işyeri çalışanı olarak kullanıcı, ya da araç sürücüsü olarak kullanıcının gereksinimleri, vb. Böyle olunca da mekansal düzen işlevlerin mümkün olduğu kadar yeterlilik kazanmasını sağlamakta, ama birbirleriyle olan etkileşimlerini gözardı etmektedir (Oktay,1995).

Bir meydanın şehirde yaşayanlar için çekim noktası oluşturması için çeşitli aktiviteleri bünyesinde barındırması gerekmektedir. Kentliler meydana çıktıklarında bir dizi aktivite alternatifi ile karşılaşmalıdırlar. Bu aktiviteler göstericileri izlemek, müzisyenleri dinlemek, bir köşede oturup kahve içmek, eğer varsa manzarayı izleyecek uygun ve rahat bir yer bulabilmek, satıcılardan bir şeyler alabilmek veya sadece diğer kentlilerle oturup sohbet edebilmek olabileceği gibi, meydanları çevreleyen binalarda gerçekleşecek sinema, tiyatro, konser, alışveriş, şeklinde de olabilir. Dolayısıyla meydanın içinde gerçekleşen aktiviteler kadar işlevlerinin de topluma hatta toplumun her kesimine açık olması önemlidir (Öztürk, 2009).

Kent meydanlarının kullanımı, çok fonksiyonlu olmalarına ve kullanıcıların toplumsal ve özel faaliyetlerini bu mekanlarda gerçekleştirme isteğine bağlıdır. Ancak burada önemli olan meydanın kullanıcıları için toplumsal aktiviteler açısından uygun bir mekan olması gerekmektedir. Toplanma fonksiyonu gereği olan meydan, mekanla olan ilginin az olmasını gerektirecek kadar kapalı, sosyal ilişkilerin çok canlı olmasını gerektirecek kadar da açık olmalıdır (Altınçekiç,2000).

Oktay (1995) kamusal mekanlarda işlev çeşitliliği için bina tasarımlarına ilişkin şu önerilerde bulunmuştur:

- Kamusal mekanda olabildiğince çok bina girişine yer verilmeli, bu şekilde giriş ve çıkışların kamusal mekandan görülebilirliği sağlanmalıdır.
- Binalar tasarlanırken, işlevsel program analiz edilerek kamusal mekana yayılmanın yarar sağlayabileceği kullanımların bulunup bulunmadığı saptanmalıdır. Eğer bu tür kullanımlar varsa, bunların giriş katında yerleştirilmesine çalışılmalıdır; bu konumdaki yer kapasitesi yeterli olmadığında ise, kısmen yine aynı yerde olmak üzere bir kısmi üst katlarda düzenlenebilir.
- Bina kapsamında kamusal mekanla doğrudan ilişkiden yarar sağlamayacak kullanımlar yoksa bile, birçok binada olduğu gibi, dış mekandan bakışta ilginç, ya da en azından rahatsız edici olmayan kullanımlar vardır. Zemin katlarda, depo, ofis, servis, vb. yerine, bu tür kullanımlara yer verilmelidir.
- Kamusal etkinliğin yoğun olacağı tahmin edilen meydanlarda en yaygın etkinliklerden biri diğer insanları izlemektir. Bunun için en uygun yer olan

mekanın korunmalı ve görüşe açık kısımları çok iyi değerlendirilmeli, bu yüz içinde kamusal ve rekreatif kullanımlara yer vermelidir.

4.3.1 Meydanın Ticari İşlevi

Ticaret, meydanların ilk oluşumundan itibaren bu mekanları tanımlayan işlevlerden birisi olmuştur. Antik çağ meydanlarında siyasal ve toplumsal işlevin yanında, günlük aktivitelerin ayrılmaz bir parçası olarak yer almış, Ortaçağda ise kentlerle birlikte meydanların da yeniden ortaya çıkışında en önemli etken olmuştur .Bu dönemde meydanlar, pazar meydanı olarak oluşmaya başlamış ve kilise meydanlarıyla çeşitlenmiştir. Meydanların ayrılmaz bir işlevi durumuna gelen ticaret, modern şehirlerin de merkez ve alt merkezlerini tanımlayan meydanlarda bu niteliğin devamındadır (Bilgihan,2006).

Zaman içerisinde ticarete yaşanan değişimler açık kamusal alanlarda gerçekleşen ticareti azalmakta ve kullanıcıları kapalı alışveriş merkezlerine itmektedir. Bu alanların yapısı ise kent halkının sosyalleşmesi için gerekli koşulları sağlamamakla birlikte salt ticaretin yapıldığı, aktivitelerin birbirinden bağımsız gerçekleştiği mekanlardır .

Açık kamusal kent mekanlarında konuşma ifade etme özgürlüğü bulunurken, kontrol altında olan alışveriş merkezleri ve diğer mekanlar (koruma görevlileri, monitörler vs. tarafından) bir “arındırılmış - özel mekan” unsurunu barındıran mekanlardır ve sadece kontrollü aktivitelere izin verilmektedir. Bunun yanı sıra büyük alışveriş merkezlerinde kullanıcılar potansiyel müşteri olarak hedeflenmektedir (Erdönmez, 2005).

Meydanların çevresinde yer alan ticari işletmeler ekonomiyi geliştirmenin yanı sıra insanları kentsel mekana çekerek sosyal ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunurlar. Aynı zamanda bu işletmeler kullanıcıların meydana gerçekleşen aktiviteleri izlemesine de olanak sağlamaktadır. Örneğin birçok meydana çevreleyen yapıların zemin katı kafe veya restoran olarak kullanılmaktadır. Bu sayede meydan kullanıcıya yeni bir vitrin sunarak meydana olup bitenden haberdar olmasını sağlar.

Ayrıca araç trafiğine kapalı olan meydanlar pazarların, panayırların gerçekleştiği kamusal mekanlardır. Yaya kullanımının sürekliliği sağlanmasıyla ticari aktivitelerinde gerçekleşmesi de kolaylaşmaktadır.

Şekil 4.17. Meydanın ticari işlevi

Şekil 4.18. Meydanın ticari işlevi-Navona Meydanı

4.3.2 Meydanın Trafik İşlevi

Trafikte yaşanan dönüşüm meydanların yok olmasındaki en önemli unsurlardan birisidir. Ayrıca meydanların yok edilmesindeki başlıca araçtır da. Kentsel nüfusun fazlalaşması ve taşıt sahipliğinin de artması ile trafik sorunu, kentsel sorunların en önemlilerinden birisi haline gelmiştir. Özellikle ülkemizde kent

içi toplu taşıma sistemlerinin etkin bir şekilde oluşturulmaması, araç sahipliğinin özendirilmesi ve etkin bir ulaşım planlaması yapılamaması nedeniyle araç trafiği, kent merkezini yoğun bir şekilde işgal etmektedir. Kentsel meydanları bölerek geçen araç yolları, mekandaki hareket serbestliğini büyük ölçüde kısıtlamaktadır. Meydanlardan geçen akslar genişletilerek birer ana arter durumuna getirilmiş; otobüs durakları, metro istasyonları gibi ulaşım elemanlarıyla da mekan mümkün olduğunca kısıtlanmaya çalışılmıştır. Kızılay Meydanı'na bakıldığında, yıllar içinde araç yolunun gitgide genişlediği ve mekanı daha çok kullanmaya başladığı görülür. Ayrıca, metro istasyonları ve bunların havalandırmalarıyla mekan daha da daralmıştır. Bunlara ek olarak, kaldırım kenarlarına ve refüjlere konulan bariyer, zincir, su elemanları gibi engeller; yaya sirkülasyonunu belli doğrultulara hapsetmektedir (Bilgihan, 2006).

4.3.3 Meydanın Kültürel ve Sosyal İşlevi

Açık kentsel mekanların en önemli fonksiyonu binaların arasında bir sosyal hayat (doku) yaratmaktır. Bu sosyal hayat birden fazla insanın kamusal bir mekanda bir arada olmasıyla, insanların birbirleriyle iletişim kurup sosyalleşmesini sağlar ve ortak bir kimlik oluşturur. Bu sosyal doku; oynayan çocukları, kutlamaları, konuşmaları toplu eylemleri ve pasif iletişimi görmeyi, duymayı içermektedir İnsanlar insanların olduğu yere gelirler (Erdönmez, 2005).

Bu bağlamda, meydanlar, kentsel yaşam içinde sosyal ilişkiler için bir platform oluşturmaktadır. Sınıf, etnik köken, yaş ve cinsiyet ayrımı olmadan kente yaşayan herkesin kullanabildiği bu alanlarda toplumdaki farklı insanların bir araya gelebilmesi, iletişim açısından önemlidir. Kentteki farklı grupların ilişkiye girmesi, toplumsal yaşamın oluşması için gereklidir. İnsanlar bu mekanlarda, kendilerini, diğerlerini ve çevresini keşfedebilme olanağı bulunur. Meydanlar, farklı düşüncelerin tartışılması için zemin oluşturan, kentsel yaşam içerisinde politik bir rol de taşır. Bu yönüyle meydanlar, demokrasinin gelişimine katkı sağlamaktadır. (Şahin,2006).

Meydanların sosyal işlevini ifade ederken Dağistanlı'nın ortaya koyduğu, meydanların genel karakteristiklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Meydanlar sosyal katılım için uygun ortamlar doğururlar ve bir arada olma, öğrenme imkanı sağlar.
- Katılımda etkin bir zemin hazırladığı için sosyal organizasyonların kurulmasının mümkün kılar.
- Bir arada bulunma, bilgi geçişini sağladığından paylaşılan bilginin artmasına yol açar.
- Paylaşılan mekanlar, zevkli ortamlar oluştururlar.
- Sokak ve meydan eğlenceleri katılımcıları, toplumsal olma arzusuyla birleştirir ve çeşitli aktivitelerin yer aldığı sosyal atmosferin oluşmasını sağlar.
- Bir meydan, politik gösteriler için de etkili bir zemin niteliği taşır. Meydanlar, toplumu bilgilendirmeyi amaçlayan politik katılımlarla düşüncelerin paylaşımı ve tartışılmasında uygun zemin sağlayabilir (Dağıstanlı,1997).

Şekil 4.19.Eski Şehir Meydanında birçok aktivite birlikte gerçekleşiyor

Şekil 4.20.Meydanların kültürel işlevi

4.3.4 Meydanların Rekreatif İşlevi

Meydanlar, yerine getirdiği çeşitli işlevlerle kentlerin en önemli bölümlerinden biri olma özelliklerini her dönemde sürekli korumuş, motorlu taşıtların ortaya çıkıp hızla artması, açık-yeşil alanların azalması, ayrıca kent insanının rekreasyon gereksinmesinin giderek çoğalmasıyla önemleri bir kat daha artmıştır. Metropolitan alanların odak noktası olan kentlerde, şehir merkezleri ve çevresinde büyük miktarda kullanım ve yapı konsantrasyonu görülmektedir. Kent halkının rekreatif gereksinimlerine hizmet eden, onların güven içerisinde rahatça hareket atölyelerine olanak sağlayan meydanlar; kent içi açık-yeşil mekanların bir parçası olarak günümüzde giderek planlı olarak oluşturulması zorunlu alanlar haline gelmektedir (Altınçekiç, 2000).

Peyzaj mimarlığı açısından meydanlar, doğal ve yapısal elemanlar arasında ekolojik ilişkilerin kurulduğu mekanlardır. Bu işlevlerin yanı sıra, görsel nitelikleriyle kentim geleneksel yapısını vurgulayan ve yapısal elemanların yapay görünümünü giderici bir çevre olarak da önem kazanmaktadır (Altınçekiç,2000).

4.4 Meydanın İdeolojik Önemi

Kamusal mekânlar kamusal etkinliklerin gözlemlendiği, toplumsal yaşamın aktığı mekânlar olmaları nedeniyle politik bir yapıya sahiptir. Günümüzde tanımı tartışılrsa da kamusal mekânlar tarih boyunca insanların sosyal etkileşimini, bilgi alışverişini sağlamakla kalmamış; kitleler halinde sosyal ve politik haklarını aradıkları politik arenalar haline gelmişlerdir. Meydanda görünmek, iletisini toplumun geri kalanına iletmek, kamuoyu yaratmak, bir etkide bulunmak ve mücadele etmek, mekâna iz bırakmak önemli birer etkinlik haline gelmiştir. Bu işlevleri, kamusal mekânların çatışma ve mücadelenin hem konusu hem de sahnesi olmasının temelini oluşturur. Mücadelenin sahnesi ve konusu olan bir kamusal mekân politik etkinliğin simgesi haline de gelebilir (İlkay, 2008).

Kullanım amaçları doğrultusunda farklı biçim ve boyutlarda olabilen meydanlar, çoğu zaman yerleşme içinde bir güç odağının beraberinde konumlanırlar.

Bir kilise önü, cami avlusu, hükümet meydanı ya da bir iş merkezi önünde yer alan meydanlar, geometrik biçimlenişleri ile hakim olan gücün etkisini daha da iyi vurgularlar. Kentlerin oluşumuna, binaların, kentsel alanların tasarımlarına bu güç yansıtılmaktadır. Aslında ideolojilerin dönem dönem değişmesi ve farklı uygulayıcıların gelmesi tasarımlara çeşitlilik de kazandırmaktadır (Yazar,2006).

Bu bağlamda ülkemizde ki meydanların da çeşitli politik söylemler ve güç mücadelelerinin birer sahnesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Kızılay Meydanı, Taksim Meydanı, Ulus meydanı gibi meydanlar ülkemiz tarihinde önemli olaylara tanıklık etmiştir.

4.5 Meydan Şekillenmesini Etkileyen Çevresel Faktörler

Mekan tasarımı açısından, meydanın fiziksel değeriyle birlikte, kendisini oluşturan öğelerin nitelikleri de mekanın çevre içinde etkin bir karakter kazanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Mekan tasarımının yanı sıra yer döşemelerinden su öğesine, oturma elemanlarından aydınlatma elemanlarına kadar birçok düzenlemeyi kapsayan, sanat objeleriyle desteklenen, estetik kaliteye sahip meydanlar, görsel düzeyde getirdikleri psikolojik rahatlamanın yanı sıra kültürel doygunluğu sağlamasıyla da önem kazanmaktadır (Altınçekiç, 2000).

Bu bağlamda meydanı oluşturan, yapıların cephesi ,bitki örtüsü, meydanda bulunan kentsel donatılar, anıt yapı, ve çeşitli peyzaj öğeleri meydanın niteliğini belirlemede önemli bir ölçüttür.

4.5.1.Çevreleyen Yapıların Niteliği

Bir buluşma noktası olan meydanlar birçok farklı nitelikteki birçok yapıyı bir arada tutmaktadır. Meydanın çevresindeki farklılaşma burada gerçekleşen aktivitelerin çeşitliliğini ve niteliğini belirlemektedir. Bu bağlamda binaların konumlanması, kütleli ifadeleri ve işlevleri, meydana kullanıcılar üzerinde farklı etkilere neden olmaktadır (Şahin, 2006).

Çevreleyen Yapıların İşlevi:Bir meydana gerçekleşen aktivitelerin çeşitliliği çevresindeki yapıların işlevine göre değişebilmektedir. Meydanı çevreleyen yapıların işlevlerinin çoğalması, farklı toplulukların meydana karşılaşmalarına olanak sağlayacaktır.

Meydanı çevreleyen binaların, günün çeşitli saatlerinde kullanılan işlevlere sahip olması, dış mekan yaşantısını olumlu etkilemektedir. Sinema, tiyatro, restoran gibi işlevler ile sarılmış meydanlar, gece ve gündüz kullanılan, canlı dış mekanlardır. Meydanlara canlılık getiren önemli bir işlev de, dış mekan kafeleridir. İnsancıl özellikler taşıyan pek çok kentte, çok sayıda bu tür kafeler bulunmaktadır. insanların dinlenme, gazete okuma, bir şeyler içme gibi gereksinimlerine cevap veren dış mekan kafelerinin, bu işlevleriyle sağladığı önemli özelliği, bir insanı saatlerce kentsel mekanda tutmasıdır. Evin terasında oturan bir insan izole edilmiştir, gelip geçen insanlarla karşılaşmaz. Dış mekan kafesinin terasında oturmak ise, dinlenen bir insanın aynı zamanda kamusal olmasını sağlar (Şahin, 2006).

Çevreleyen Yapıların Cephe Düzeni: Cepheler kentsel mekanı sınırlandıran öğelerdir. Bir başka deyişle kentsel yapıda yağalar cephelerle son bulurken, kentsel mekânlarda cephelerle sınır bulmaktadır. Bu iki karşı karşıya geliş bir "arayüz" doğurmaktadır. Kentsel cephelerin bir diğer vurgulayıcı özelliği de kentsel değişimlerin en belirgin sahnesi olmasıdır. (Konuk,1989).

Meydanı çevreleyen bina cephelerindeki renkler, kullanıcılar üzerinde farklı etkiler yaratması nedeniyle oldukça önem taşımaktadır. Çeşitli ve karmaşık renkler, meydanı kullanan bireylerde gerginlik yaratır. Soğuk renkler ve aşırı tek renklilik ise, korku hissine neden olur. Değişik ancak uyumlu renklerin kullanılması, kullanıcıları dinlendiren bir etki sağlamaktadır (Giritlioğlu, 1991).

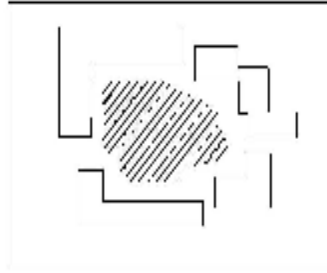
Meydanı çevreleyen yapıların konumları meydanı tanımlı hale getirmektedir. Schulz, açık alanların mekan olarak tanımlanabilmeleri için hacimsel bir kapalılığa gereksinim olduğunu ve bu kapalılık oluşmadığında, mekanın bireysel varlık olarak algılanamayacağını belirtmektedir (Erdönmez, 2005).

Çevreleyen yapıların 3.boyutları, yani yükseklikleri, kentsel dış mekanı oluşturmada etkilidir.. Yapı yükseklikleri ve aralarındaki mesafeye bağlı olarak oluşacak mekanlar, insanlar üzerinde farklı psikolojik etkiler bırakabilir. Kapalılığın derecelenmesinde 3.boyutta yapı yükseklikleri etkili olurken, 2.boyutta bina kitlelerinin plan düzlemindeki organizasyonu önem kazanmaktadır (Ökten,1999).

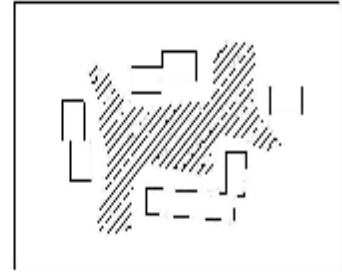
Kapalılık hissi çok az

Kısmi Kapalılık

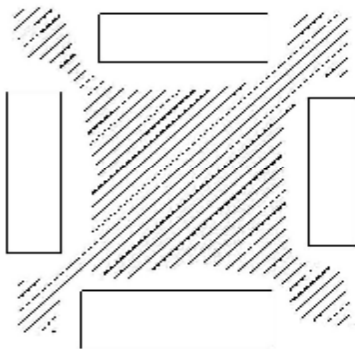

Güçlü Kapalılık

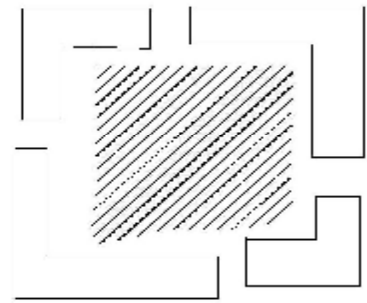

Şekil 4.21.Meydanlarda kapalılık derecesi(Ökten,1999,s.342.)

Açık köşe: Mekan Hissinde azalma

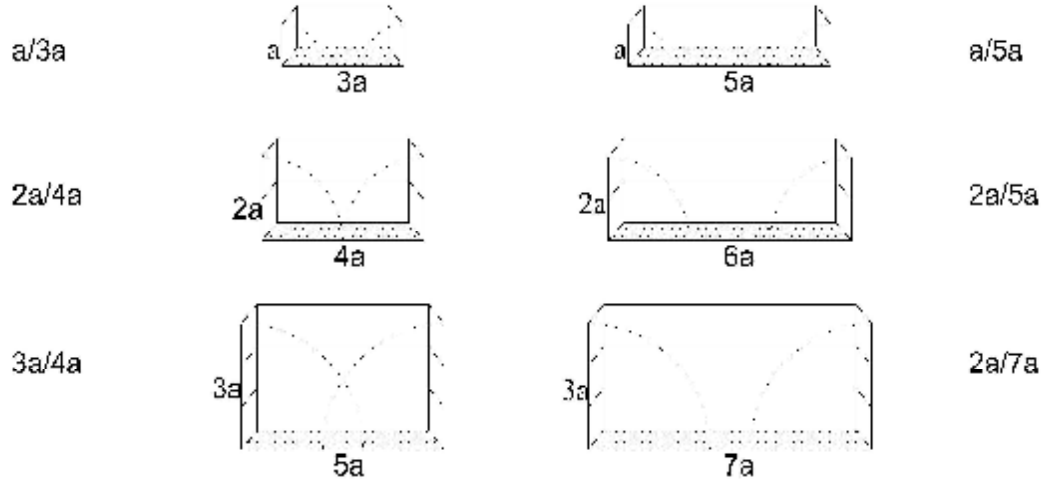

Kapalı Köşe:Daha güçlümekan etkisi

Şekil 4.22.Meydanlarda kapalılık derecesi(Ökten,1999,s.342.)

Meydanlarda kapalılık etkisi, meydanı çeviren yapıların yükseklikleri ile yapılar arasındaki mesafenin oranı ile ifade edilmektedir.

Şekil 4.23. Meydanlarda kapalılığın oransal ifadesi (Ökten, 1999, s.345.)

Kapalılık etkisinin bir başka ifade biçimi de meydan mekanının merkezi ile, meydanı çevreleyen binaların en üst noktalarını arasındaki bakış doğrularının, meydan zemin düzlemiyle yaptıkları açı ile verilmektedir

45° (1/1 Oran)

30° (1/2 Oran)

18° (1/3 Oran)

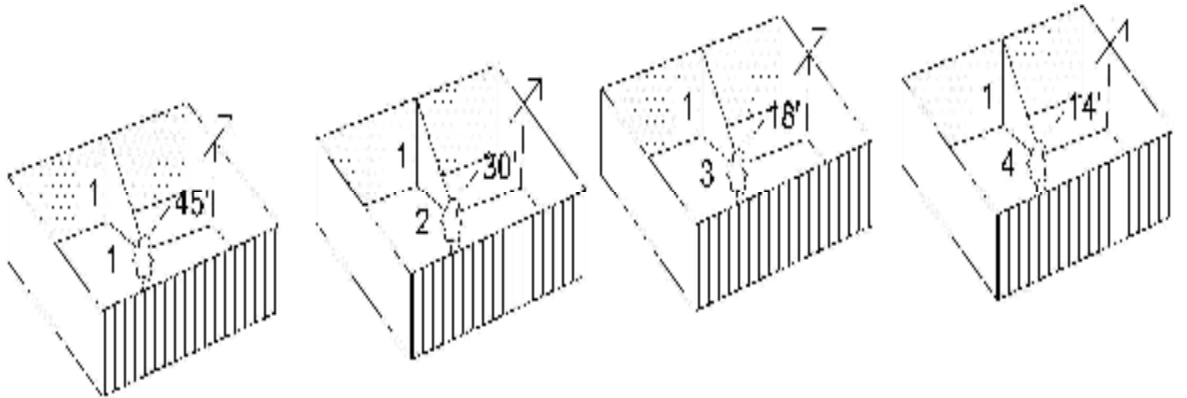
14° (1/4 Oran)

Tam Kapanma

Kapanmada Sınır

En Az Kapanma

Kapanmanın Kaybolması

Şekil 4.24. Meydanlarda kapalılığın açısal ifadesi (Ökten, 1999, s.345.)

4.5.2.Kentsel donatılar

Bireylerin sosyal, kültürel, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan ortak kent mekanları ve bu mekanlara ait özel donatıların (kent mobilyalarının) toplum hayatındaki yeri ve önemi inkar edilemez bir gerçektir. Planlı ve çağdaş kentsel alanların (cadde, sokak, meydan vs.) hem kenti hem de kentin parçalarını tanımlayan ve yazılı olmayan kentsel karakteristikleri, kişilikleri Bu bağlamda, ortak kent mekanları ve kent donatılarının nitelikleri ve organizasyonlarının kent kimliğinin oluşmasında ve kent alanlarının karakter ve hayat kazanmasında çok önemli rolü bulunmaktadır (Yücel, 2006).

Kenti yaşanabilir ve algılanabilir kılan kentsel donatı elemanlarının her biri kullanıcılar ve kent açısından farklı bir anlama ve öneme sahiptir. Kullanıcılar açısından bu elemanların önemi kullanıcıların kentle bütünleşerek kentin bir ögesi haline gelen donatı elemanları birbirleri ile kurdukları dil birlikteliği aracılığı ile bir kentin kimliğinin oluşmasına katkı koyan en önemli araçlardandır. Bu nedenle kentsel donatı elemanlarının birer tasarım ürünü olarak ele alınmalarını sağlayacak, birbirleri ve yer aldıkları kentsel mekânlar ile doğru ilişkiler kurmalarını olanaklı kılacak bazı yaklaşımlara gerek duyulmaktadır (Bayraktar, Tekel, Ercoşkun, 2007).

Bu bağlamda Kentsel bir mekan olan meydanlarda kentsel donatıların nitelikleri meydanın biçimlenişini etkilemektedir. Meydanın işlevlerini gerçekleştirebilmesi açısından zemin kaplamaları, su ögesi, aydınlatma elemanları ve anıt gibi peyzaj öğelerinin varlığı ve meydanla kurduğu ilişki önemlidir.

Aydınlatma: Kent mekanları ve bu mekanlarda yer alan donatı elemanları gün boyunca doğal ışık ile algılanırken hava karardığında ancak aydınlatma elemanları aracılığı ile algılanır olmakta, kentin tüm özellik ve gereksinimlerine göre yapılacak aydınlatma gece kullanımına olanak sağlayacak düzenleri getirmektedir .

Meydanların işlevlerini ve meydanlarda oluşturulacak aydınlığın niteliğini meydanın çevresinde yer alan mekanların işlevi ve biçimlenişini belirlediği için meydanlar, yönlendirme, dinlenme, eğlenme, toplanma gibi değişik amaçlara hizmet etmek için oluşturulabilir. Aydınlatma yapılırken bu amaçlar doğrultusunda aydınlatma yapmaya dikkat edilmelidir İnsanların meydanlarda kendilerini rahat ve

güvenli hissedebilmeleri ve giriş çıkışları kolayca algılayabilmeleri son derece önemlidir. Bu noktalarda daha yüksek düzeyde aydınlatma kullanılmalıdır. Ayrıca, meydanın biçimini ve derinliğini ortaya koyacak düzenlemeler oluşturulmalıdır (Sakıcı,Var, 2009).

Aydınlatılmamış karanlık bölgeler suç islenen yerler olma tehlikesi taşıması nedeniyle kullanılmayan alanlar haline gelmektedir. Gece görüş olanağı için meydana yeterli ışık sağlanmalıdır. Bu anlamda çok aydınlık bir mekan, iyi aydınlatılmış olma anlamını taşımamaktadır. Çok güçlü spotlarla çok fazla aydınlatılmış dış mekanlar kullanıcıyı rahatsız etmekte ve bu tür yerler kullanılmamaktadır. Dış mekanda, çevrenin ve insanların algılamasını sağlayan bir aydınlatma yapılmalıdır. Yüzlerin, insanların ve detayların aydınlık olması, algı için gereklidir. Nitelikli bir binanın gece aydınlatılması dış mekanda etkileyici bir atmosfer yaratmaktadır. Bu duruma bir örnek olarak İspanya Salamanca Meydanı çevresinde yer alan binaların aydınlatılması ile oluşan etkileyici ortam gösterilebilir (Şahin, 2006).

Şekil 4.25.Meydanlarda aydınlatma

Şekil 4.26. Meydanlarda aydınlatma (Salamanca Meydanı, İspanya)

Su Kullanımı: Su elemanı meydan tasarımında en önemli unsurlardan biridir. Su ögesi çeşitli form ve şekillerde meydanlarda yer almakta, alanda pasif veya aktif fonksiyonlara katılarak bazen eğlendirici ve heyecan verici, bazen de dinlendirici bir eleman olarak görev yapmaktadır.

Günümüzde su ile ilgili düzenlemeler ve çeşmeler ya geçmişten kalan eserler olarak, ya da yaya sirkülasyon alanlarında, düğüm noktalarında hem işlevsel hem de estetik gereksinimleri karşılamak amacıyla yapılan düzenlemeler şeklinde karşımıza çıkar. Kentsel ölçekte görülen lüzum üzerine birçok amaca hizmet eden uygulamalar yapılmaktadır. Bu amaçlar şöyle sıralanabilir;

- Anıtsal ölçekte estetik uygulamalar gerçekleştirmek,
- Su kaynaklarından suyun kullanımını sağlamak,
- Yaya alanlarında, yeşil alanlarda su oyunları, havuzlar vb. öğeler oluşturmak,
- Suyun akustik niteliğinden yararlanmak, belirli bir etki alanı yaratmak,
- Havanın temizlenmesinde bir araç olarak bu elemanı kullanmak (Giritlioğlu, 1991)

Şekil 4.27. Meydanlarda su ögesi kullanımı (Piazza di Trevi, Roma)

Şekil 4.28. Meydanlarda su ögesi kullanımı (Piazza di Navona, Roma)

Şekil 4.29. Meydanlarda su ögesi kullanımı (Plaça de Catalunya, Barcelona)

Kentsel mekanda bir düğüm noktasına bir meydana ya da bir yaya aksına yerleştirilecek fiskiyeli su elemanı o mekana odak noktası ve landmark karakteri kazandırabileceği gibi, aynı zamanda gürültü kontrolünü sağlayacak ve insanları o mekanı kullanmaya teşvik edici bir peyzaj unsuru olarak da mekana değer katacaktır (Gençtürk, 2006).

Anıtlar: Kentlilerin gündelik hayatlarının geçtiği ve herkese açık kentsel çevreler içinde karşılıklarına çıkacak biçimde yerleştirilmiş kent heykelleri, kente ait kültürü simgeleyerek, var olan kültüre yeni anlamlar ekleyerek tarih boyunca kentsel mekânlarda yer almıştır. Yaşanan dönemin gereksinimlerine cevaben farklı amaçlar için kentlerde yer alan heykeller, kimi zaman mimarının tamamlayıcı bir ögesi olarak, kimi zamansa çevresindeki her şeyi gölgede bırakacak, kendisini öne çıkaracak biçimde varlık göstermişlerdir (Başer, 2006).

Heykelin mekana kazandırdığı nitelikleri irdelediğinde, boşluğun canlanmasına, hareket kazanmasına olanak sağladığını görürüz. Yani, zaman içerisinde çoğalan sorunlarıyla boğuşan, beton yığını haline gelen kentlerin organik yapısına aktif bir şekilde etki/nüfuz ederek, onun hayat bulmasını sağlar. Kentsel mekânlarda yer alan sanat yapıtları, toplumun sorunlarını yansıtan, kültürel birikimlerin iletilmesini, kentin çevresi ile bütünleşmesini, kent ve çevre birlikteliğinin anlam kazanmasını sağlayan bütünsel bir yapıya sahiptir. Açık alan heykelleri, çağdaş bir çevre oluşumunda büyük rol üstlenen plastik elemanlardır (Güç,2005).

Bir meydana merkeze yerleştirilen heykel, çevresindeki mekanı organize etmektedir. Bu heykel insanları çevresine çekerek meydan üzerinde güçlü bir

çevresel etki yapmaktadır. Farklı yazarlara göre değişken olmakla birlikte meydanın merkezi, aktiviteler için boş bırakılmalıdır. Ancak bazı mekanlarda merkez, heykel için kaçınılmaz pozisyon olabilmektedir (Kurtaslan,2005).

Bir mekanı sevmek ve onu mutlu şekilde hatırlama binlerce verinin bilinç altında oluşturduğu hazzın etkisindedir. Mekana eklenen her estetik değer gibi heykel de bu hazzı arttıracak güçlü bir önermedir. Estetik bir kaygıyla düzenlenen kentsel mekan içinde yer alan binalar, yollar, kaldırımlar, parklar, yaya köprüleri, geçitler, bariyerler kadar açık alan heykeli de bu organizasyonun içinde yer almaktadır ve diğer tüm elemanlar gibi kentli insanla gireceği ilişkide, insana katkısı öngörülmeye çalışılmalıdır. Sonuçta bir kamusal açık alan heykeli çevresi ile kurduğu ilişkilerden aldığı güç sayesinde mekanın dinamikleri ile kaynaştığı zaman, düşünsel ve fiziksel anlamda yerini bulacaktır (Çınar, 2007).

Meydanlarda bulunan heykeller gerek simgesel değerleri gerekse meydana kattıkları fiziksel katkıları sayesinde meydanın nitelendirilmesinde ve kullanıcıyla kurulan iletişimde önemlidir.

Şekil 4.30. Meydanlarda anıt kullanımı (Concorde Meydanı, Paris)

4.6. Meydanlarda Biçim, Boyut ve Tipoloji

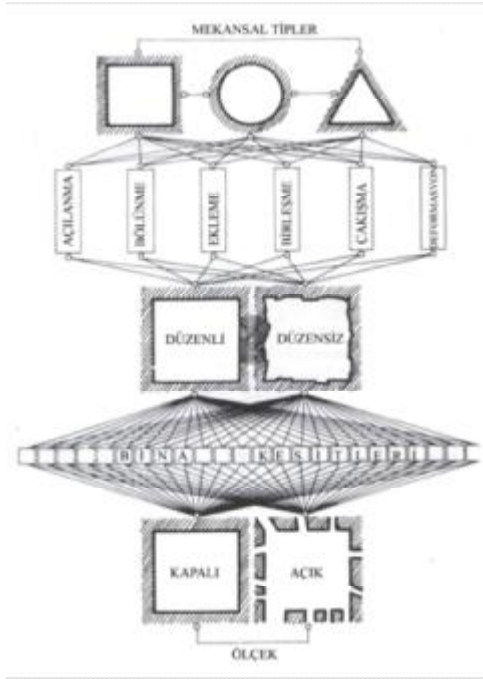
Kamusal meydanın tarih içindeki gelişimi incelendiğinde, en başarılı meydanların kent yaşamının doğal bir parçası olan mekanlar olduğu görülmekte ve bunların da iki temel özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu özelliklerden en önemlisi biçimsel tariflenme, diğeri ise erişilebilirlik ya da davet ediciliktir. Biçimsel tariflenme belirli ve kesin bir biçim yaratmak üzere mekanın binalar tarafından bir oda oluşturulmasına çevrenmesidir (enclosure); ancak buradaki temel gereksinme 'kapalılık hissi' olup, kesin süreklilik gösteren binalar zincirinin oluşturduğu tam bir kapalılık değil, aralık ve açılmaların görece olarak etkili olmadığı global anlamda bir kapalılık hissidir (Oktay, 2007).

Tariflenmenin gerçekleşmesi için yöntemler çeşitli olsa da, ilkeler belli başlıdır. En önemli etken köşelerin düzenidir; köşeler ne kadar boşluklu ise tariflenme o kadar az, ne kadar yoğun yapılaşmışsa mekan hissi o kadar güçlüdür. Bu açıdan bakıldığında, modern kent mekanlarının çoğunun köşelerinde iki caddenin kesişmesi sonucunda mekan bütünlüğünün kaybolduğu gözlenmektedir. Bu noktada Sitte'nin önerdiği çözüm, mümkünse her noktada sadece bir caddenin açılması, ikincisinin ise görüşten uzak olarak daha geride buna bağlanmasıdır. Çok daha güçlü mekan etkisinin yaratılması ise alt geçişleri olan tümel bir çevrenme ile ya da kemer geçişlerle köşelerin kapatılmasıyla gerçekleştirilebilir. Tariflenme olgusunu güçlendiren diğer nitelikler ise şöyle sıralanabilir: çevreleyen binaların mekan boyutlarıyla ilişkilendirilmesi, üç boyutlu kitle biçimlenmesi, bütüncül bir mimari etkinin varlığı ya da yokluğu, ve mekanın genel biçimi. (Oktay,1995).

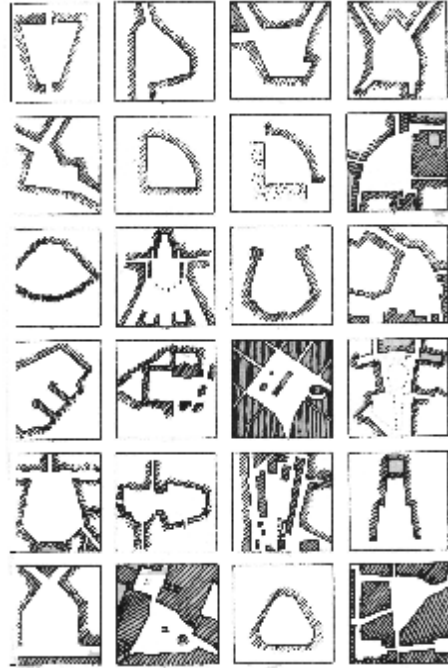
4.6.1.Meydanların Biçimi

Meydan biçimleri üzerine farklı görüşler benimsenmiş ve çeşitli tipolojiler ortaya konmuştur. Krier, kentsel mekânın tipolojisini tanımlarken, meydanları zemindeki geometrik karakterlerine göre üç ana gruba ayırmıştır. Ona göre meydanlar, temel olarak kare, daire, üçgen formu ve bunların türevlerinden

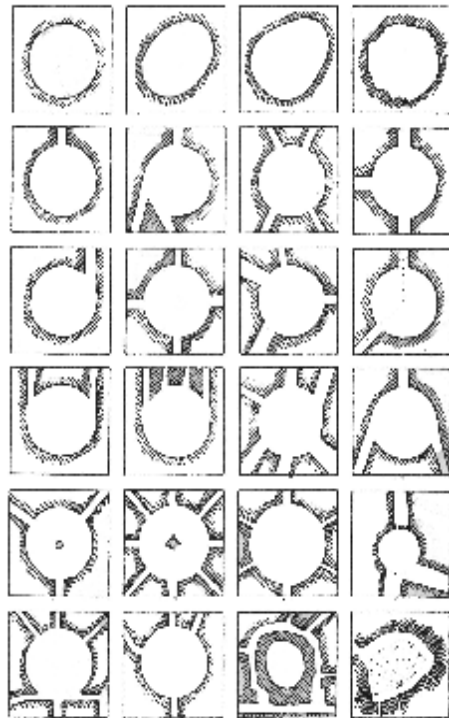
oluşturmuştur. Temel formlar, açısal değişim, bölünme, eklenme, birleşme, çakışma ve deformasyon gibi değişim faktörleri ile şekillenmiştir.

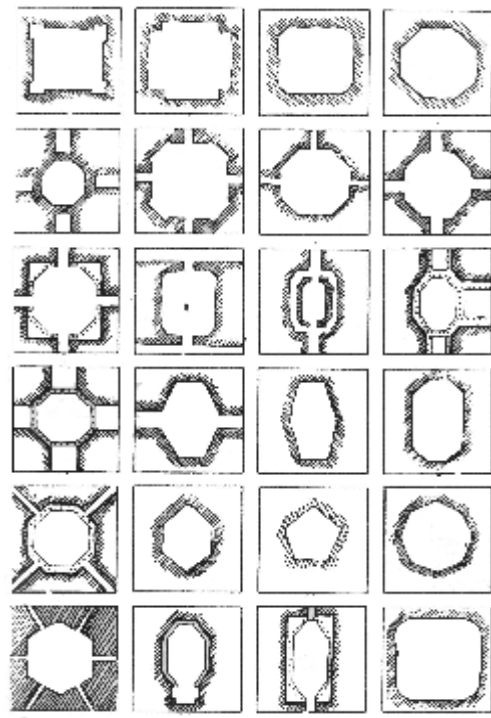
Şekil 4.31. Meydanın mekansal tipleri

Şekil 4.32. Üçgen meydan ve türevleri

Şekil 4.33. Daire meydan ve türevleri

Şekil 4.34. Kare meydan ve türevleri

Camillo Sitte, meydanları sınıflandırırken üç prensibin varlığını vurgular.

1. Meydanın ölçüleri aynı zamanda mekanın baskın binasının önemine ve özelliklerine bağlıdır. Geniş ve derin olmak üzere iki tip meydan vardır. Meydanların geniş yada derin olmasını meydanın karakterini oluşturan yapılar belirler. Kilise yapısı ile belirlenen meydanlar, kilisenin dar ve yüksek olmasından dolayı derin, belediye binalarının bulunduğu meydanlarsa, belediye binalarının enlerinin yüksekliklerine göre daha büyük olması nedeniyle geniştir.

Şekil 4.35. Derin meydan örneği (Santa Croce Meydanı, Floransa)

Sitte Santa Croce meydanını derin meydan olarak nitelendirir. Bu alanda yollar, ana caddeler ve meydandaki tüm bakış doğrultuları kiliseyi işaret etmektedir. Heykeller ve kent mobilyaları bu düşünceye göre yerleştirilmiş ve tasarlanmıştır (Aslan,2006).

2. Her kentte birincil meydanlar büyük ölçülere sahiptir. Diğer meydanlar için bu ölçüler sınırdır.

3. Büyük kentlerin ana meydanı kendinden küçük kentlerin meydanlarından daha büyüktür.

Paul Zucker'a göre hiçbir işlev doğrudan bir biçimi gerektirmez ve zorlamaz. Bu düşünceden hareketle meydanları beş tipte inceler :

Kapalı Meydan: Fiziksel mekan algısının en kolay olduğu, biçimsel özellik olan kapalılığın hakim olduğu meydan tipi "kapalı meydan" olarak adlandırılır. Dikdörtgen, daire vb. gibi tanımlı bir geometrik biçimi olmalıdır. Meydanı çevreleyen yapıların yüksekliklerinin, mekanın yatay ölçüleriyle ilişkisi ve bu

yapıların cephelerindeki ritim kapalılığın oluşmasında etmelidir. Meydana bağlanan yolların ve yapıların mekanı çevreleğinde oluşturduğu kesinti, kapalılığı etkileyen en önemli unsurdur.

Vurgulayıcı Meydan (Dominant Meydan):Bir yapıya doğru yönelmiş, o yapıya sunan ve mekanı oluşturan diğer yapıların da söz konusu hakim yapıyla ilişkili olduğu dinamik meydanlardır. Kilise, belediye binası, saray ya da bir çeşme olabilen hakim yapının mekanı kontrol eden baskın bir konumu vardır.

Merkeze Yönelik Meydan(Nükleer Meydan):Çok güçlü bir düşey vurguya sahip bir öge etrafında bir gerilim oluşturur. Tipik merkeze dönük meydanlar

Gruplandırılmış Meydan (Meydanlar Grubu):Birbirinden ayrı ve farklı işlevlere sahip meydanların kendi özellikleriyle birlikte bir bütün olarak kaynaştırılmaları veya ilişkilendirilmeleri ile meydan grupları oluşur.

Şekilsiz Meydan (Amorf Meydan):Mekansal bütünlüğe ulaşamamış, ancak önceki dört tipe aralarında benzerlik kurulabilecek meydanlardır. Meydanların, görsel mekan değerini, o meydanı çevreleyen elemanların niteliği, meydanı çevreleme düzeyleri, geometrik özellikleri, biçimsel karakteristikleri ve mekan içindeki hareketin niteliği belirler.

Karaman(1989) meydan biçimlerini üç ana biçimin türeyenleri ile şu şekilde açıklamaktadır;

Niş Tipi Meydanlar: Kilise, saray gibi önemli bir yapıya görsel rahatlık sağlamak amacı ile mekanın bir nişle genişlemesi şeklindedir.

Kare Tipi Meydanlar: Genellikle vurgu elemanının merkezde yer aldığı ya da önemli yapı veya yapıların karenin bir kenarında yer aldığı meydanlardır. Bu elemanlar meydanın ağırlık merkezini kendine çekmektedir.

Dikdörtgen Tipi Meydanlar: Genellikle meydanın iki kenarında çekim oluşmaktadır. Bu noktalarda yer alan önemli yapılar vurgu alanları olarak aks boyunca bulunur.

L Tipi Meydanlar: İki dikdörtgen tipi meydanın birleşmesinden oluşur. İki kolun uç noktalarında ilginç ve farklı perspektifler vermektedirler.

Yarım Daire Tipi Meydanlar: Algılamının merkeze çekildiği meydanlardır. Birçok örnekte yarım daire kısmının bina ile çevrili, düz kısmının tamamen ya da

kısmen açık bırakıldığı görülmektedir.

Üçgen Tipi Meydanlar: İki yolun kesişme noktasından ikiye ayrılması gibi bir oluşumdur. Çekim ve vurgu noktalarının yeri üçgenin açı ve oranlarına bağlıdır (Karaman,1989)

					<p>NEŞ TİPİ MEYDANLAR</p> <p>□ Önerili Eline < Bakış Noktası — Çekim Yüzyüzü □ Çekim Noktası ▨ Kaldırım</p>
					<p>KARE TİPİ MEYDANLAR</p> <p>□ Önerili Eline < Bakış Noktası — Çekim Yüzyüzü □ Çekim Noktası ▨ Kaldırım</p>
					<p>DİKKETİNGİN TİPİ MEYDANLAR</p> <p>□ Önerili Eline < Bakış Noktası — Çekim Yüzyüzü □ Çekim Noktası ▨ Kaldırım</p>
					<p>L TİPİ MEYDANLAR</p> <p>□ Önerili Eline < Bakış Noktası — Çekim Yüzyüzü □ Çekim Noktası ▨ Kaldırım</p>
					<p>YARIM DAİRE TİPİ MEYDANLAR</p> <p>□ Önerili Eline < Bakış Noktası — Çekim Yüzyüzü □ Çekim Noktası ▨ Kaldırım</p>
					<p>ÜÇGEN TİPİ MEYDANLAR</p> <p>□ Önerili Eline < Bakış Noktası — Çekim Yüzyüzü □ Çekim Noktası ▨ Kaldırım</p>

Şekil 4.36. Meydan Şekilleri (Karaman, 1989)

4.6.2.Meydanlarda Ölçek ve Oran

Kentsel bir mekan olan meydanların karakterini etkileyen en önemli imgelerden biri ölçek ve oranlarının insani ölçülere yakın olmasıdır. Yatayda ve düşeyde oluşan bir orantısızlık o meydan içindeki insan üzerinde olumsuz psikolojik etkiler göstermektedir. İnsan ve bina boyutları arasındaki ilişki meydan düzenlemelerinde çok önemli bir rol alır. Meydanlarda insan ölçeğinin yanı sıra meydanları çevreleyen binalarla da arasında belirli bir oran bulunmaktadır. Küçük bir meydan onu çevreleyen görkemli bir binaya olması gerekenden fazla görsel ve fiziksel etki veremez. Bir binanın zeminden saçağa yüksekliği genişliği ile orantılı olmalıdır (Tibet,2005).

Kent ölçeğinde meydan, durmak, ulaşmak veya harekete geçmek için kullanılan duran bir mekan, sokak ise ilerlenen hareketli bir mekandır. Bu nedenle, meydan ve sokağın ölçüleri arasındaki oran farklıdır. Dar ve uzun bir mekan olan sokak ilerlemeye teşvik eder. Meydanlarda ise en ile boy arasındaki fark azalır ve durağanlık artar. Ne var ki bunun tersinin mümkün olduğu, Roma' daki Piazza Navona gibi istisna meydanlar da vardır. Bu meydan Roma İmparatorluğu'na ait kalıntılar üzerinde gelişmesi nedeniyle boyuna oldukça dar bir enine sahip biçimi olmasıyla içinde bir hareket meydana getirir. Barok dönemde yapılan düzenlemeyle yerleştirilen çeşmeler ve dikilitaş ile meydandaki hareket merkeze, kilisenin önüne doğru yönlendirilmiş ve hareketin meydanın içinde kalması sağlanmıştır (Tayşi,2006).

Tarihten bu güne meydanlar çoğunlukla çok büyük boyutlarda tasarlanırlar. Bu tür meydanlar plan üzerinde güzel gözükürken, gerçek hayatta boş, ıssız, yasamayan mekanlar olarak göze çarparlar. Araştırmalar yasayan bir meydanın küçük boyutlarda olması gerektiğini göstermiştir. En iyi işleyen meydanlar 15 m. Mesafeye sahip olanlardır. Bu büyüklükteki meydanlar insanlar tarafından daha çok kullanılırlar, favori mekanlara dönüşürler ve kullanıcılar kendilerini buralarda rahat hissederler. Bu mesafe 20 metreye çıktığında meydan ıssızlaşır (Aslan, 2006).

4.7. Meydanlar ve Fiziksel Çevre ilişkisi

Meydan, kullanıldığı oranda, sosyal yaşantıyı biçimlendiren, buluşma ve diyalog ortamlarına sahne olduğu oranda canlı tutulabilen bir mekandır. Meydanlar kentin bir avlusu gibi düşünüldüğünde, kişilerin dinlenme, eğlenme ihtiyaçlarına cevap verici, kişiye kültürel yönden katkı sağlayıcı ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir nitelik taşımaktadır (Yazar,2006).

Meydanları çevreleyen fiziksel yapı, çevreleyen binaların kullanım amaçları ve kullanım yoğunluğu, meydanda bulunan anıt, su, oturma elemanları gibi peyzaj öğeleri, ulaşım merkezlerine yakınlığı, yakın çevresiyle ve sokak, cadde gibi kentin diğer kamusal mekanlarıyla kurduğu ilişki meydanın niteliklerini etkilemektedir. Bu bağlamda meydan fiziksel çevresiyle birlikte ele alınması gereken bir kentsel mekandır.

Tümer kent meydanını, o kenti oluşturan –meydana getiren- yapıların bir ya da birkaç tanesinin, az ya da çok, güçlü ya da gevşek bir biçimde çevreleyip tanımlayarak oluşturduğu , ‘meydana getirdiği’ bir boşluk olarak tanımlamaktadır. Bu boşluk biçimleyen, çevreleyen, tanımlayan, öğeler arasında, binaların yanı sıra, daha başka şeyler, örneğin bir kıyı şeridi, bir yol şeridi, bir dikilitaş, bir saat kulesi, birtakım ağaçlar, havuzlar, heykeller de bulunabilir (Tümer,2000).

Meydan, cadde gibi aynı formal faktörler ile tanımlanır fakat bir fark vardır: binalar mekânın etrafında bir sürekliliği oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle, farklı kitlelerin etkisi sürekli bir yüzey elde etmek için azaltılmalıdır. Formuna göre, çoğu meydan farklı “mekânlardan” oluşmuş gibi görünür. Bu, farklı aktivitelerin eş zamanlı olmasına olanak tanır ve deneyime belli bir çeşitlilik katar. Bu (alt) ayrımlar fiskiye ve anıtlar gibi unsurları da taşıyarak, kaldırımlar/ yaya yollarını arttırarak veya hatta tüm bir binayı mekân içine yerleştirerek elde edilmektedir. Büyüklüğü nedeniyle meydan, fiziksel ve psikolojik olarak “bir şehrin işaretleri” gibi çalışarak bir kentin ana binalarını beğenmemizi sağlayan gerekli perspektifi sağlamaktadır (İnceoğlu,2007).

Bir kent meydanını oluşturan, nesnel, mimari öğeler, binalar, anıtlar, havuzlar, ağaçlar ve benzeri, bugünden yarına değişmezler; sonsuza kadar değilse

bile, göreli olarak uzun sayılabilecek bir zaman dilimi boyunca, varlıklarını sürdürürler. Özellikle, belli bir geleneğe sahip, oturmuş iyi korunmuş, çarçur edilmemiş kimi kentler o kentin kimi meydanlar, o meydanlardaki kimi binalar söz konusu olduğunda, bu süre yüzyılları beklide bin yılları bulabilir (Tümer, 2000).Nitekim Avrupa kentlerinde kimliğini koruyabilmiş, yeni işlevler kazanarak kent hayatında sürekliliğini sağlayan birçok meydan buna örnek gösterilebilir. Bu meydanlarda kimi zaman bir dini yapı baskın öge olurken, kimi zamanda bir saat kulesi kullanıcıyı mekanda tutan bir odak noktası haline gelebilmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde Avrupa kentlerinden seçilen meydanlar fiziksel çevreleriyle birlikte irdelenerek, meydanı çevreleyen yapıların nitelikleri, meydanlarda gerçekleşen aktiviteler ve meydanların biçimsel özellikleri ortaya konmuştur. İncelenen meydanların seçiminde; geçmişten günümüze farklı nitelikler taşımış olmaları, ticari, dini, kültürel ve mimari niteliklere sahip olmaları, farklı aktiviteleri bir arada bulundurmaları (işlevsel çeşitlilik) ve tanımlı bir mekan algısı oluşturmaları etkili olmuştur. Meydanların değerlendirilmesinde meydan biçimlenişleri, meydanı çevreleyen yapıların işlevleri, meydanda gerçekleşen aktiviteler, meydanın oluştuğu tarih ve mekanda bulunan kentsel donatılar başlıkları altında analiz tabloları oluşturularak ortak veriler elde edilmesi hedeflenmiştir.

4.8. Dünyadan Meydan Örnekleri

4.8.1. Duomo Meydanı (Piazza Del Duomo),Milano

Meydan ismini meydana hâkim olan Milan Katedrali'nden (The Duomo) almıştır. Meydan konumu, sanatsal görünümü, kültürel ve sosyal özellikleri sebebiyle kent için önemli bir yere sahiptir..14.yüzyılda yapımına başlanan meydan bugünkü görünümüne 19.yüzyılın ikinci yarısında ulaşmıştır.17.000 m2 alana sahip, dikdörtgen şeklindeki meydan prestijli ticari etkinliklerin gerçekleştiği önemli binaların yanı sıra, şehrin önde gelen turistik mekanı olma özelliği taşımaktadır.

Şekil 4.37.Duomo Meydanı Konumu (GoogleEarth,2011)

Meydanın kuzeyinde Galleria Vittorio Emanuele II bulunur, galeride çok sayıda tasarım mağazaları ve markalarının yanı sıra ünlü kafe, restoran, lüks bir otel ve bir fastfood restoranı bulunmaktadır.

Katedralin sağında ve galerinin karşısında ise Reale di Milano bulunur. Saray yüzyıllar boyunca Milano'nun hükümet konağı olarak kullanılmıştır. Bugünse önemli bir kültür merkezi olarak gösteri ve sergilere ev sahipliği yapmaktadır. Meydandaki bir diğer önemli yapı ise Palazzo dell 'Arengario dur. Sarayın yapımı 1936 yılında tamamlanmıştır. 2000'li yıllarda restore edilmiş ve 20.yüzyılın sanat

müzesi olarak Müsei del Novecento ismiyle kullanıma açılmıştır. Yapının sol tarafında 487 m2 bir led ekran yerleştirilerek medya cephesi oluşturulmuştur. Meydanın batısında ise 20.yüzyılda Milano'da reklam tabelalarıyla ünlü Palazzo Carminati bulunur

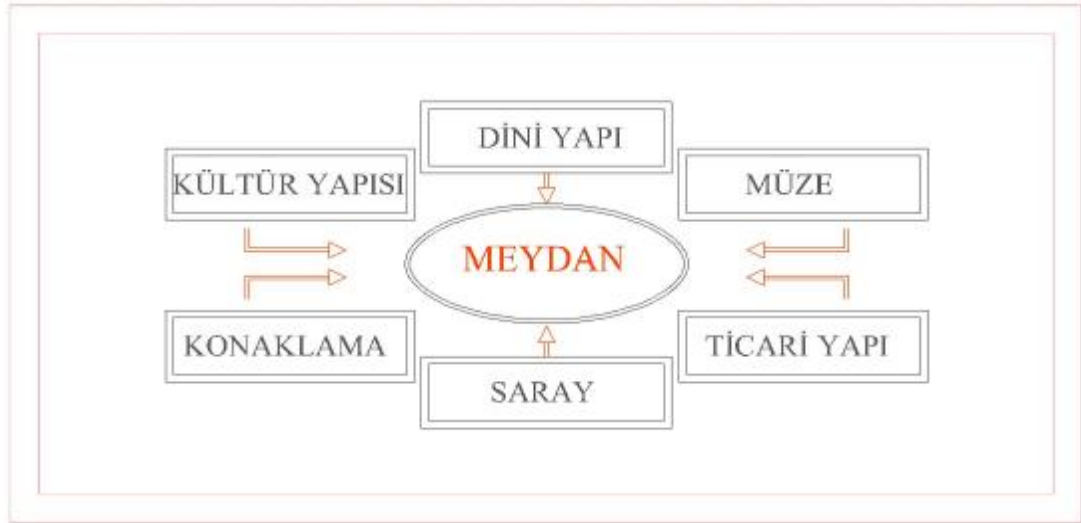
Şekil 4.38..Dumo meydanı panoramik fotoğraf

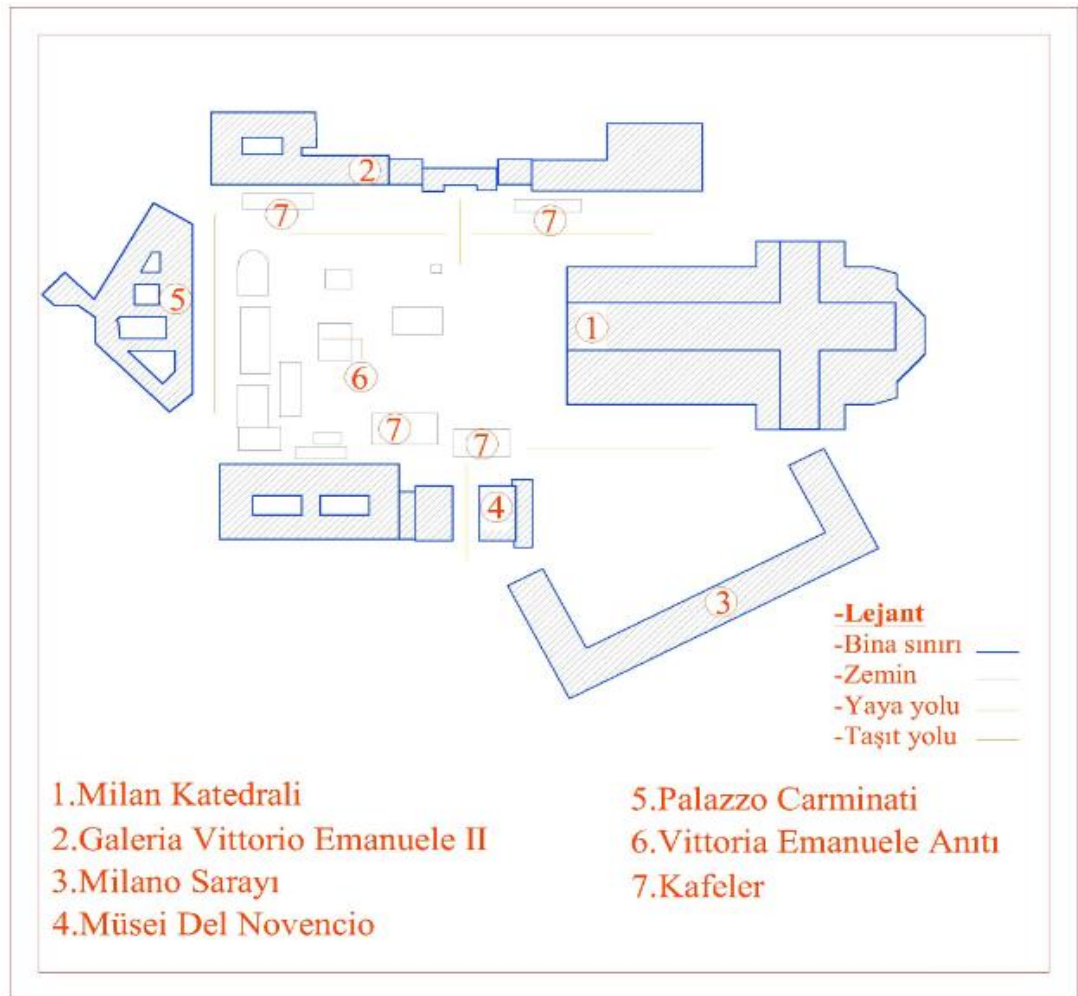
Şekil 4.39.Milan Katedrali

Şekil 4.40.Galleria Vittorio Emanuele "

Şekil 4.41. Duomo Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.42. Duomo Meydanı Krokisi

Çizelge 4.1 Duomo Meydanı Analiz Tablosu

DUOMO MEYDANI		MEYDAN BİÇİMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ	●						●				
	Rönesan											
	Barok											
	IX. yy											
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini	●										
	Ticari	●										
	İdari											
	Müze	●										
	Tiyatro											
	Kütüphane											
	İstasyon											
	Saray											
	Konaklama	●										
Gerçekleşen Aktiviteler	Dinlenme	●										
	Eğlenme	●										
	Kültürel	●										
	Gösteri											
	Ticari	●										
	Su Ögesi											
Kentsel Donatılar	Anıt	●										
	Aydınlatma	●										
	Zemin Kap.	●										

Şekil 4.43.Eski Şehir Meydanı Konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.2.Eski Şehir Meydanı (Old Town Square), Prag

Çek dilinde ‘Staromestske namesti’ olarak adlandırılan meydan, Wenceslas Meydanı ve Charles Köprüsü arasında yer almaktadır. Meydan çeşitli mimari stilleri yansıtan binalarla çevrilidir.Meydanda yer alan önemli binalar Eski Şehir Belediye Binası, Astronomi Saati, Tyn Kilisesi, Stare Mesto Aziz Nicolas Kilisesi, Altın Tek Boynuz Evi, Leylek Evi, Taş Çan Evi, Goltz Kinsky Sarayı ve Franz Kafka’nın 1889’dan 1896 yılına kadar yaşadığı evidir.

Meydanın en önemli yapılarından biri olan Astronomi saati ilk kez 15.yüzyılın başında Kadan’lı Mikulas tarafından inşa edilmiş, aynı yüzyılın sonunda sorumluluğu Ruze’li Hanus ustaya verilmiş ve saat tekrar inşa edilmiştir. 16.yüzyılda ise saat Üstat Taborsky tarafından büyütülerek ve sistemi geliştirilerek bugünkü haline sokulmuştur. Astronomi saatinin hemen solunda yer alan U Minuti (Dakika Evi) isimli ev, Franz Kafka’nın 1889 – 1896 yılları arasında yaşadığı evdir. Meydanın en önemli yapılardan Romanesk tarzda inşa edilen Tyn Kilisesi ise, 14.yüzyılın ikinci yarısından beri meydanda bulunmaktadır. Stare Mesto Aziz Nicholas kilisesi ise meydanda bulunan 18.yüzyıla ait Barok tarzda diğer bir kilisedir. Meydandaki diğer bir önemli yapı ise Neo-Klasik ve Rokoko mimari

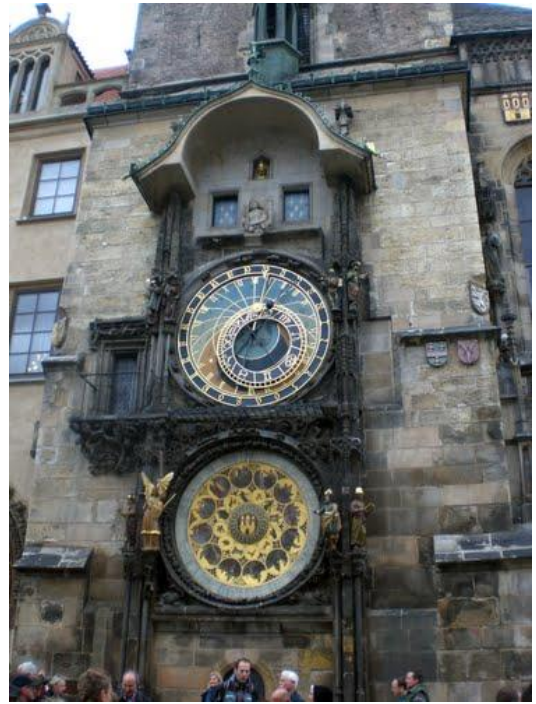
tarzlarını içeren ve 18.yüzyıl sonlarında Kont Goltz için inşa edilen Goltz-Kinsky Sarayı'dır.

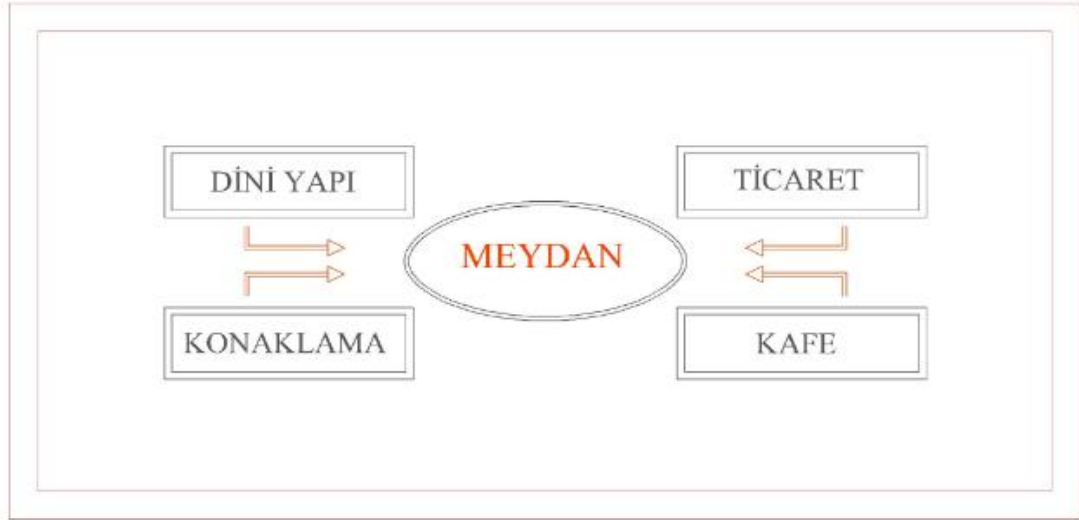
Şekil 4.44.Eski Şehir Meydanı genel görünümü

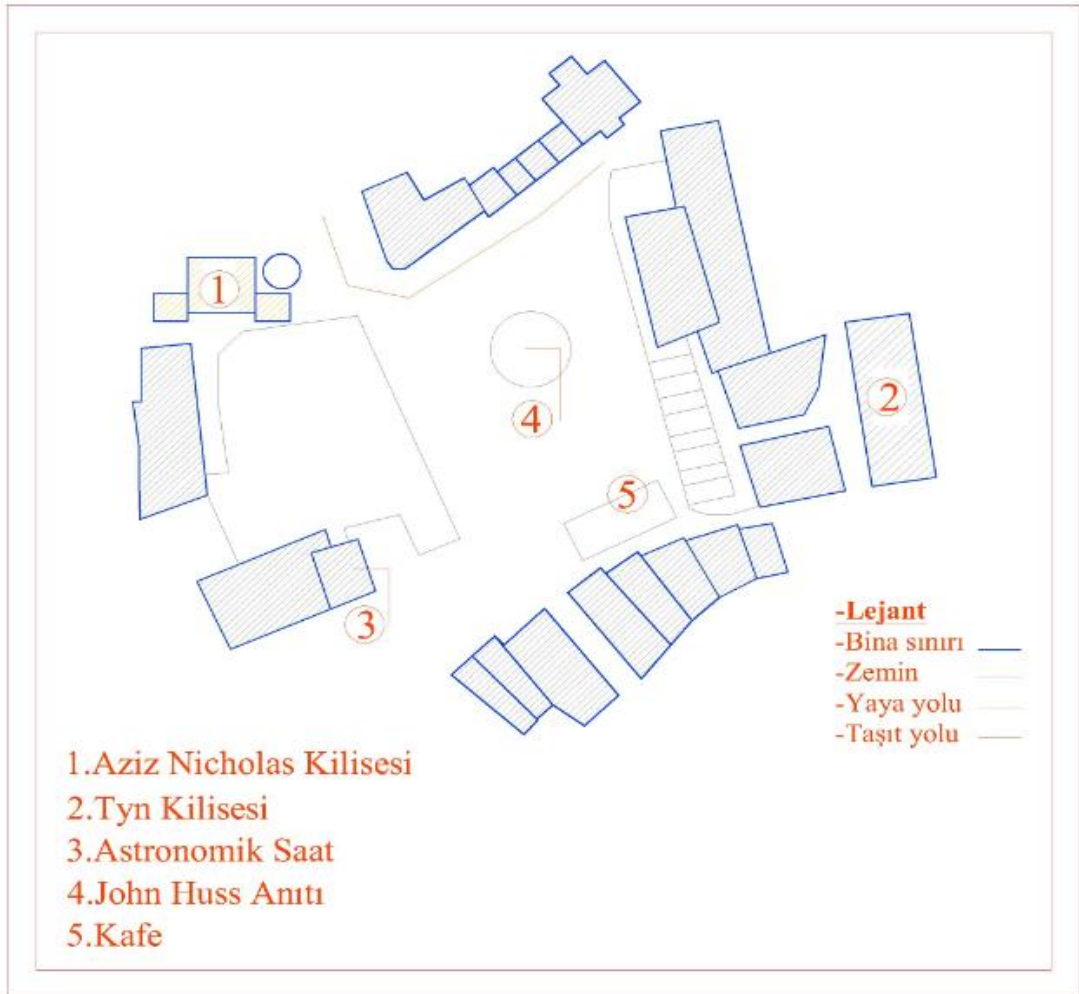
Şekil 4.45.Tyn Kilisesi

Şekil 4.46.Astronomik Saat

Şekil 4.47. Eski Şehir Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.48. Eski Şehir Meydanı Krokisi

Çizelge 4.2 Eski Şehir Meydanı Analiz Tablosu

ESKİ ŞEHİR MEYDANI		MEYDAN BİÇİMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ			●	●							
	Rönesan											
	Barok											
	IX. yy											
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini			●								
	Ticari			●								
	İdari											
	Müze											
	Tiyatro											
	Kütüphane											
	İstasyon											
	Saray											
	Konaklama											
Gerçekleşen Aktiviteler	Dinlenme			●								
	Eğlenme			●								
	Kültürel			●								
	Gösteri											
	Ticari			●								
Kentsel Donatılar	Su Ögesi											
	Anıt			●								
	Aydınlatma			●								
	Zemin Kap.											

Şekil 4.49.San Pietro Meydanı Konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.3 San Pietro Meydanı (Piazza San Pietro), Vatikan

Roma'daki Piazza san Pietro'nun tasarımına Gianlorenzo Bernini tarafından 1656 yılında başlanmıştır. Piazza san Pietro, St. Peter Meydanı olarak da adlandırılmaktadır. Meydanın çevresindeki binalar oldukça düzensiz konumlanmıştır ve Bernini, Bramante'nin tasarlamış olduğu San Pietro Kilisesi önündeki meydanı, biçimli ve kolay algılanır hale getirmek için kolon sırasıyla çevrelemiştir. Kolonlar, farklı noktalardan meydana girilmesine izin vermiş ve güçlü bir merkezin oluşmasını sağlamıştır. Dini törenler için kullanılan meydan, Vatikan'ın anıtsal ön avlusudur. Meydanı çevreleyen iki kollu kolon dizisi, mekanda etkileyici bir duvar etkisi yaratmıştır. Meydanın merkezine bir obelisk yerleştirilmiş döşeme kaplaması merkezin kenarlarla olan ilişkisini güçlendirmiştir. (Şahin, 2006).

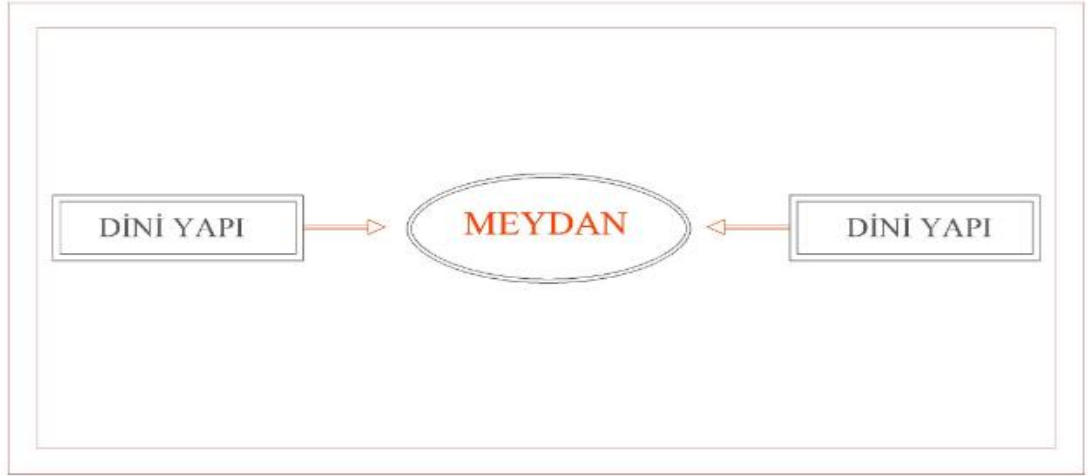
Bir evin giriş holünün ev için sağladığı işlev, kent ölçeğinde meydanlar tarafından sağlanabilmektedir. Bernini'nin San Pietro Meydanı, bu tür bir kullanımın başlıca örneklerinden biridir. Meydan iki kola ayrılan kolon dizisi sayesinde, mekana giren insanları sarmış, kuşatmış ve karşılamıştır 15 metre yüksekliğindeki kolonlar iki yay üzerinde 4 sıra olarak yerleştirilmiş, bu düzende toplam 560 adet kolon kullanılmıştır. (Moughtin 1992,Şahin'den).

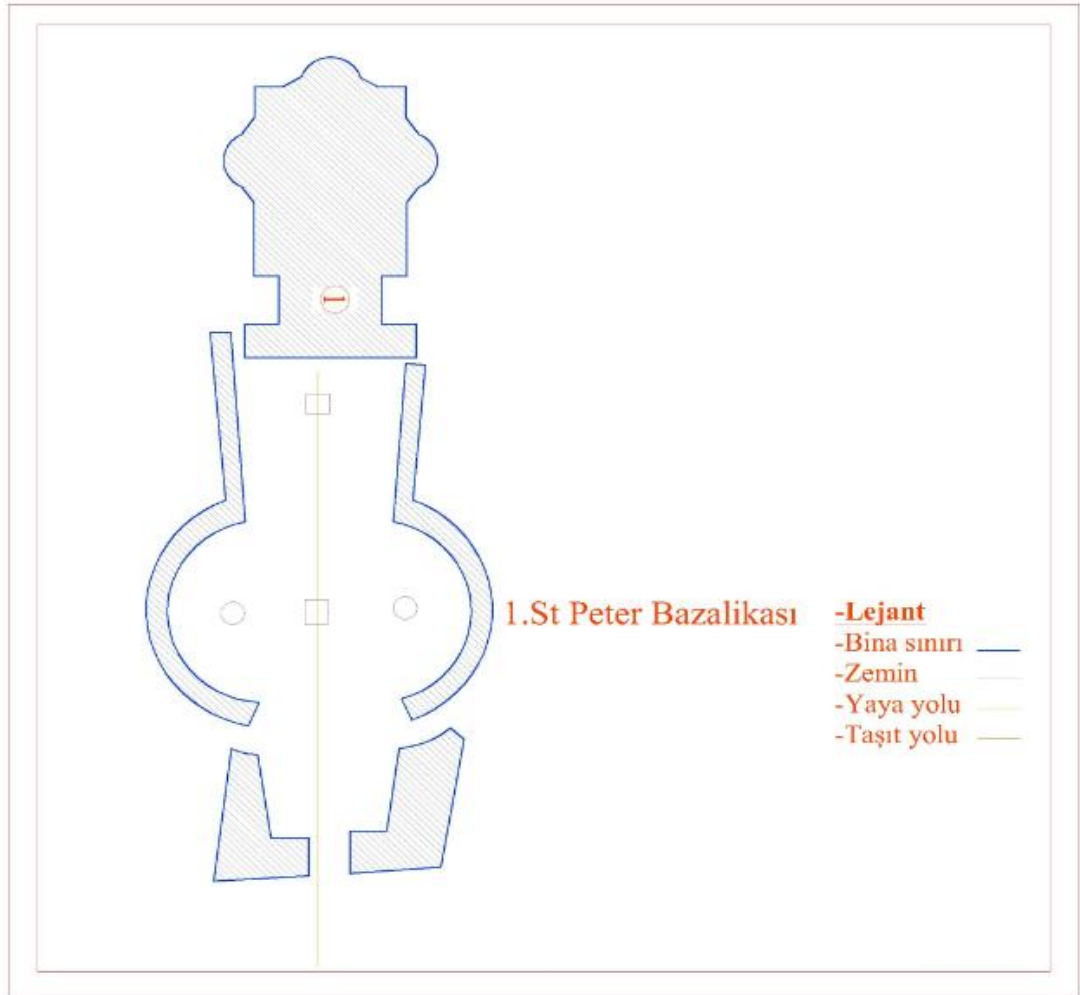
Şekil 4.50.San Pietro Meydanı genel görünümü

Şekil 4.51.San Pietro Bazilikası

Şekil 4.52. San Pietro Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.53. San Pietro Meydanı Krokisi

Çizelge 4.3. San Pietro Meydanı Analiz Tablosu

SAN PİETRO MEYDANI		MEYDAN BİÇİMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ											
	Rönesan											
	Barok	●	●				●					
	IX. yy											
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini	●										
	Ticari											
	İdari											
	Müze											
	Tiyatro											
	Kütüphane	●										
	İstasyon											
	Saray											
Gerçekleşen Aktiviteler	Konaklama											
	Dinlenme											
	Eğlenme											
	Kültürel											
	Gösteri											
	Ticari											
Kentsel Donatılar	Su Ögesi	●										
	Anıt	●										
	Aydınlatma	●										
	Zemin Kap.	●										

Şekil 4.54. Rossio Meydanı Konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.4. Rossio Meydanı (Praça De D. Pedro IV), Lizbon

Rossio Meydanı yada sık kullanılan adıyla Pedro IV Meydanı (Portekizce: Praça de D. Pedro IV) Portekiz'in başkenti Lizbon'da bir meydandır. Pombaline bölgesine yakın olan Meydan, Orta Çağ'dan beri şehrin ana meydanlarından biridir. Eski zamanlardan beri meydan pek çok önemli kutlamaya, mitinglere, ayaklanmaya, boğa güreşleri ve gösterilere ev sahipliği yapmıştır.

Rossio sadece vatandaşların ve turistlerin buluşma yeri değil aynı zamanda gazete satıcıları ve piyango bileti satıcılarının işyeridir. Birçok otobüs burada durur, ana taksi durağı, metro istasyonu ve birçok banliyölerde hizmet veren demiryolu istasyonu burada yer alır. 19.yy'ın ortalarında meydanın tümü mozaik desenli Arnavut kaldırımından oluşurken, bugün desen sadece meydanın ortasında küçük bir alanda kalmıştır. Meydanda iki etkileyici çeşme ve Pedro IV heykeli bulunur. Rossio meydanı kıyısında çok sayıda kafe ve restoran, kuzey tarafında Dona Maria Ulusal Tiyatrosu, Bağımsızlık sarayı (Palacio da Independencia), kuzey batı köşesinde Rossio istasyonu, kuzeydoğu köşesinde Sao Domingos kilisesi yer alır. (<http://www.planetware.com/lisbon/rossio-praca-de-dom-pedro-iv-p-lisb-rossio.htm>).

Şekil 4.55.Rossio Meydanı Genel Görünümü
<http://www.panoramio.com/photo/54303021>

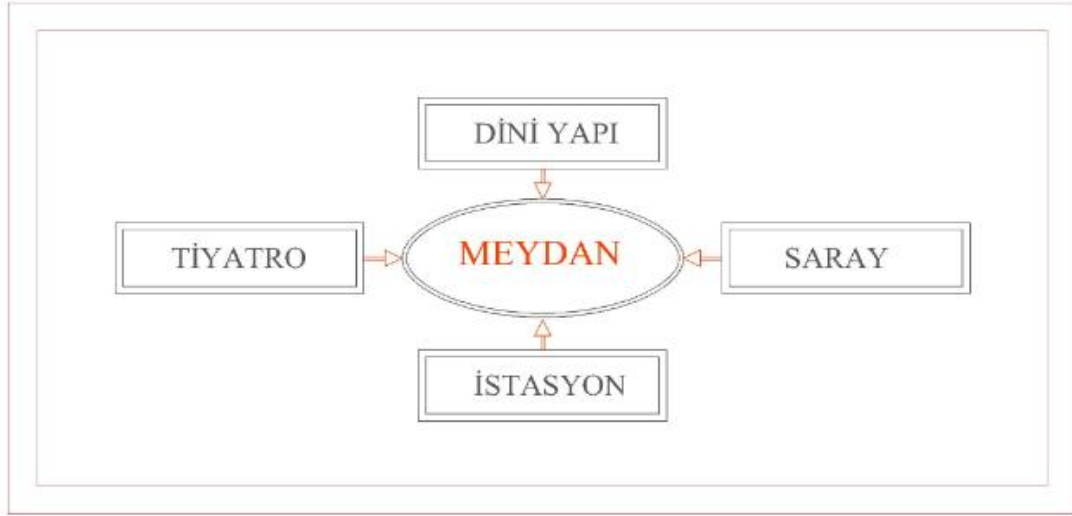
Şekil 4.56.Dona Maira Ulusal Tiyatrosu
<http://www.panoramio.com/photo/54303021>

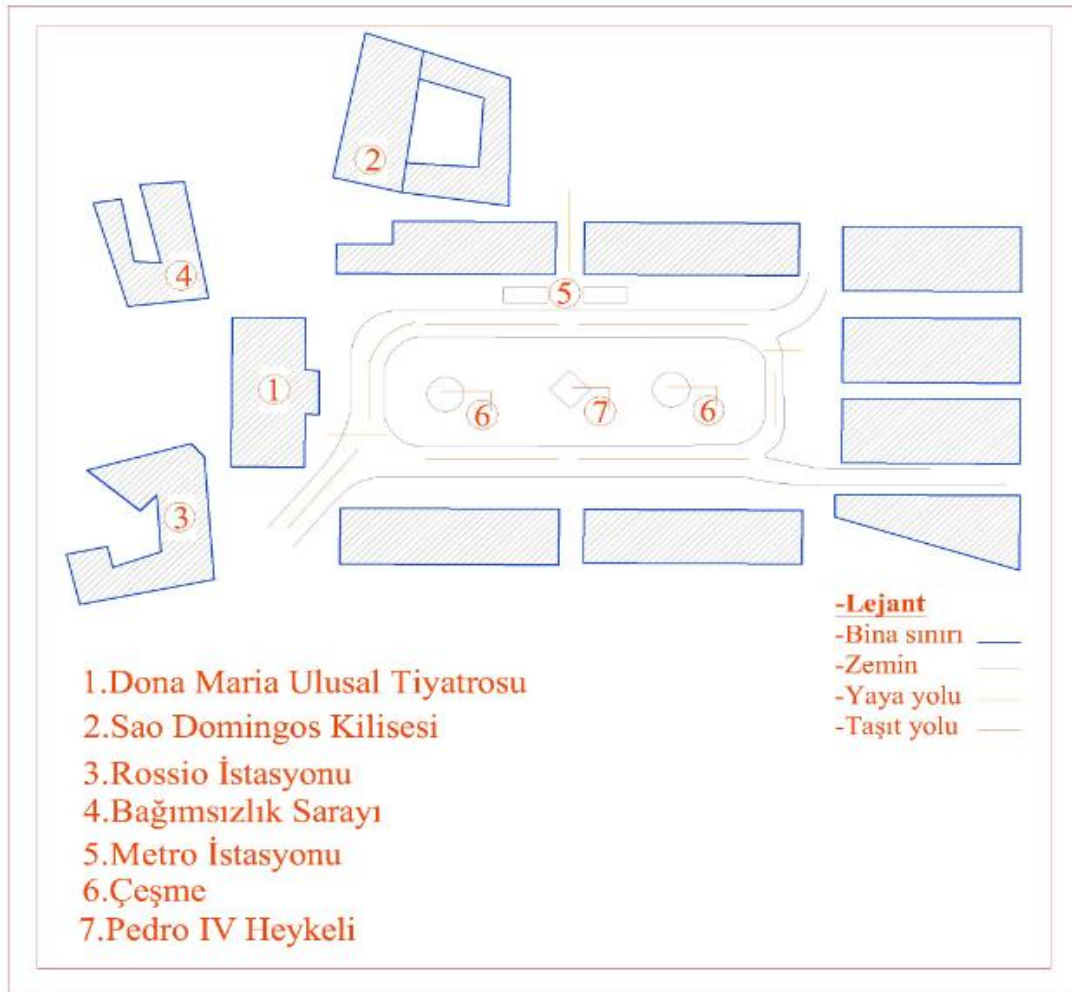
Şekil 4.57.Sao Domingos
Kilisesi

Şekil 4.58.Rossio Tren İstasyonu
<http://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:EstacaoRossioLisboa.JPG>

Şekil 4.59. Rossio Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.60. Rossio Meydanı Krokisi

Çizelge 4.4. Rossio Meydanı Analiz Tablosu

ROSSIO MEYDANI		MEYDAN BIÇIMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ	●							●			
	Rönesan											
	Barok											
	IX. yy											
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini	●										
	Ticari	●										
	İdari											
	Müze											
	Tiyatro	●										
	Kütüphane											
	İstasyon	●										
	Saray	●										
Gerçekleşen Aktiviteler	Konaklama											
	Dinlenme	●										
	Eğlenme	●										
	Kültürel	●										
	Gösteri	●										
	Ticari	●										
Kentsel Donatılar	Su Ögesi	●										
	Amf	●										
	Aydınlatma	●										
	Zemin Kap.											

Şekil 4.61. Puerto Del Sol Meydan konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.5. Puerto Del Sol, Madrid

Puerta del Sol (İspanyolca "Güneşin Kapısı"), Madrid'in en bilinen ve kalabalık yerlerinden biridir ve İspanya'nın ulaşım sisteminin merkezidir.

Madrid'in en ünlü sembollerinden biri Oso y El Madrono heykeli, bu meydana bulunur.. Çilek ağacından meyve yiyen bir dişi ayıyı tasvir eden heykelde, dişi ayı Madrid'in bereketli toprağını, çilek ağacı ise aristokrasiyi temsil eder.

Meydan çevresinde Belediye Sarayı, Opera Binası ve Plaza de Cibeles yer alır. Mağazaların yoğun olarak yer aldığı Gran Via, meydanın kuzeyinde uzanır. Meydanda ayrıca 18. yüzyılda yapılmış ve kırmızı tuğlaları ile hemen dikkat çeken Casa de Correos kentin ana postanesi bulunur. Postanenin önündeki kaldırımda "0 km." yazan bir taş vardır. Bununla, meydanın İspanyol yol ağının merkezi olduğu ifade edilir. İspanya ulaşımının temelini oluşturmasının yanı sıra, özellikle savaş ve vahşet karşıtı gösteriler ve protestolar için de burada toplanılır. Ayrıca, Sol ismi verilen bir metro hattı da meydanın altından geçmektedir. Meydanın çevresindeki binalarda birçok dükkan bulunmaktadır. Meydanın doğusunda ünlü reklam panosu Tio Pepe bulunur.

Meydana motorlu araçların girmesi nedeniyle yaya akışı kesintiye uğrasa da, meydan kent için önemli bir buluşma noktasıdır. Ayrıca meydan çevresinde geleneksel ürünlerin bulunduğu tarihi dükkanlar ,birçok restoran bulunmaktadır.

Şekil 4.62. Puerta Del Sol Meydanı genel görünümü

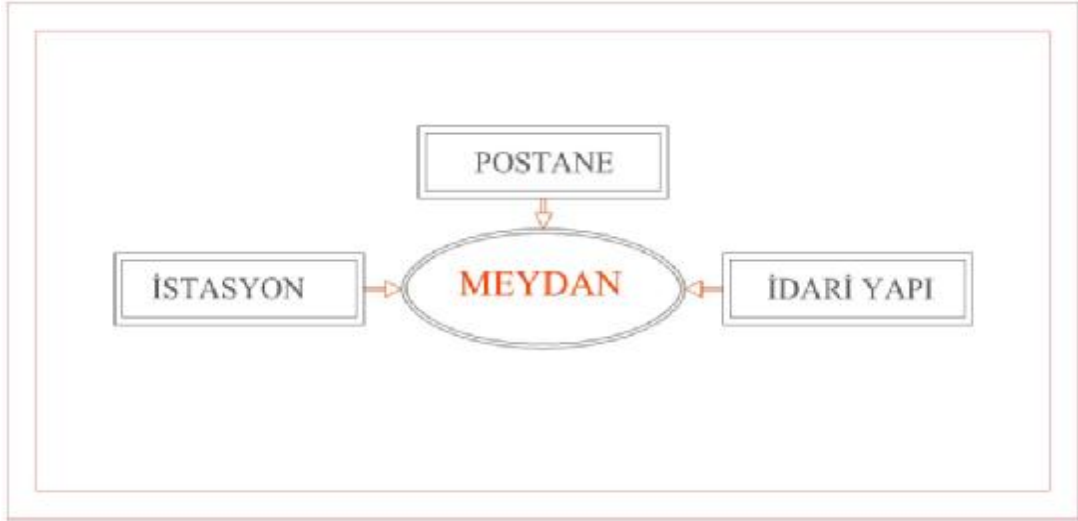
Şekil 4.63. Casa de Correos -Postane binası-(Solda)

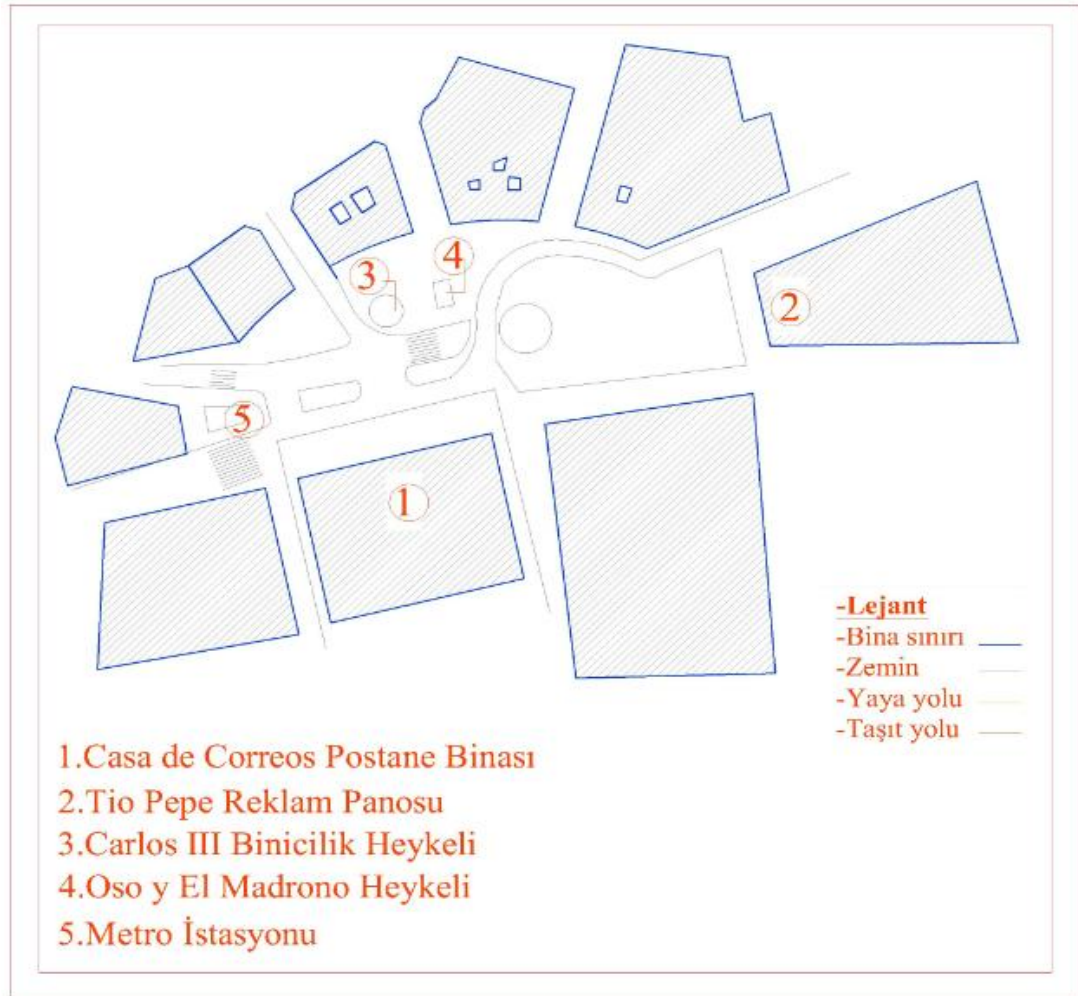
Şekil 4.64. Oso y El Madrono

Şekil 4.65. Tio Pepe Reklam Panosu

Şekil 4.66. Puerto Del Sol Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.67. Puerto Del Sol Meydanı Krokisi

Çizelge 4.5. Puerto Del Sol Meydanı Analiz Tablosu

PIERTO DEL SOL		MEYDAN BIÇIMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ											
	Rönesan											
	Barok											
	IX. yy									●		
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini									●		
	Ticari									●		
	İdari											
	Müze											
	Tiyatro									●		
	Kütüphane											
	İstasyon									●		
	Saray									●		
Gerçekleşen Aktiviteler	Konaklama											
	Dinlenme									●		
	Eğlenme									●		
	Kültürel									●		
	Gösteri									●		
	Ticari									●		
Kentsel Donatılar	Su Ögesi									●		
	Anıt									●		
	Aydınlatma									●		
	Zemin Kap.											

Şekil 4.68.Kızıl Meydan konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.6.Kızıl Meydan (Red Square) ,Moskova

Kızıl Meydan; Moskova'nın en büyük meydanıdır. Kremlin Sarayı'nın önünde bulunmaktadır. Bütün önemli olaylar, halk gösterileri bu meydanda yapılmaktadır. Meydan, XV. yy'da halkın yiyecek, giyecek maddeleri sattığı bir alan olarak kullanılmakta ve Torg adıyla anılmaktadır. XVI. yy 'da adı Trinity olarak değişmektedir. Bugünkü adına 1650 yılında kavuşabilen meydanın orijinal ismi "Kra naya Pla ad" olarak bilinmektedir. Kızıl Meydan'ın kuzeydoğu yönü, yani en önemli kenarlarından biri "GUM" diye adlandırılan bir alışveriş merkeziyle tutulmuştur. Çeşitli binaları, burçları, anıtları, avluları, bahçeleri, mezarlarıyla, bir külliye olan, küçük bir kenti andıran Kremlin, Kızıl Meydan boyunca, güneydeki Moskova Nehri'ne kadar uzanan, 19 metre yükseklikteki, 6,5 metre kalınlığındaki bir duvarın arkasındadır. Lenin'in, Kremlin Duvarı'nın önünde duran mozolesinin, Kızıl Meydan'ı dünyaca ünlü kılan, daha doğrusu, bu meydanın ününe ün katan, en önemli öğelerden biridir. Bu mozole, içindeki mumyanın zarar görmemesi için çok iyi korunmaktadır. (Yazar, 2006)

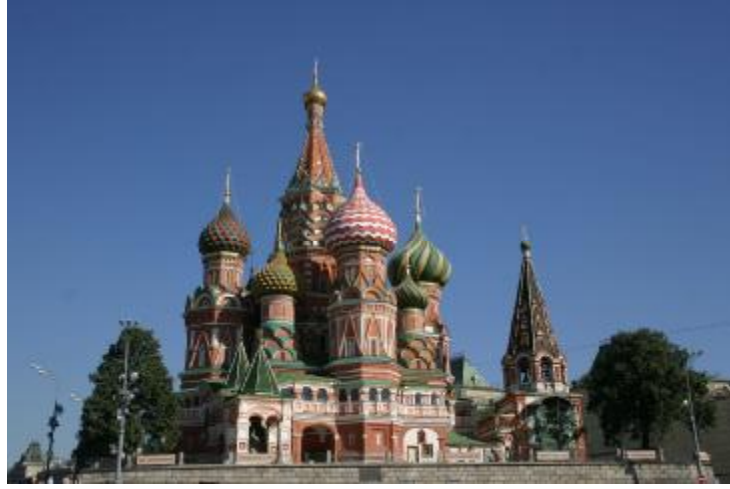
Kremlin Sarayı, Çar Korkunç İvan tarafından 1155'te yaptırılmıştır. Eski bir savunma kalesi olan Kremlin, 19 metre yükseklikte kırmızı bir duvarla çevrilidir. Bu duvarın çevre uzunluğu 2250 metredir. Duvarın giriş yerlerinde ve köşelerinde büyük kuleler vardır. En büyük kule 72 metre yüksekliktedir. Burada ilk yapı 14. yüzyılda yapılmış, daha sonra yeni ilavelerle büyümüştür.

Kremlin Sarayı'nın hemen yakınında bulunan ve Aziz Basileios adına Korkunç İvan tarafından yaptırılan Saint-Basile Katedrali, yalnız Moskova'nın değil bütün Rusya'nın en orijinal eseridir ve dünyada buna benzeyen başka bir kilise yoktur. Çünkü bu yapı şark stilinde bir kilisedir. Kubbeleri İslami eserlerin kubbelerine benzer. Katedralin inşaatına 1555'de başlanmış, 1560'da bitirilmiştir. Yapının mimarı Barma adlı bir Rus'tur. 11 bölümü ve 8 kubbesi vardır. Kubbelerin yükseklik, süsleme ve renkleri birbirlerinden farklıdır. Fakat hepsi soğan başı gibi yuvarlak ve sarmal dilimlidir. Düz, gofre veya prizmatik çinilerle kaplanmışlardır. En yüksek kulenin kubbesi altın yaldızlıdır. Kremlin sarayı Rus hükümetinin residansı olarak hala kullanılmaktadır. Müze haline getirilmiş olan diğer saraylarda, çarlara ait mücevherler, mobilyalar ve diğer eşyalar sergilenmektedir ve bunlar hem sanat hem de maddi değer bakımından bir hazine sayılmaktadır.

<http://www.delinetciler.net/forum/dunya-tarihi/31998-kremlin-sarayi-ve-kizil-meydan.html>

Şekil 4.69. Kızıl Meydan genel görünümü
<http://www.blacktomato.co.uk/1430/moscow-clubs-and-culture/>

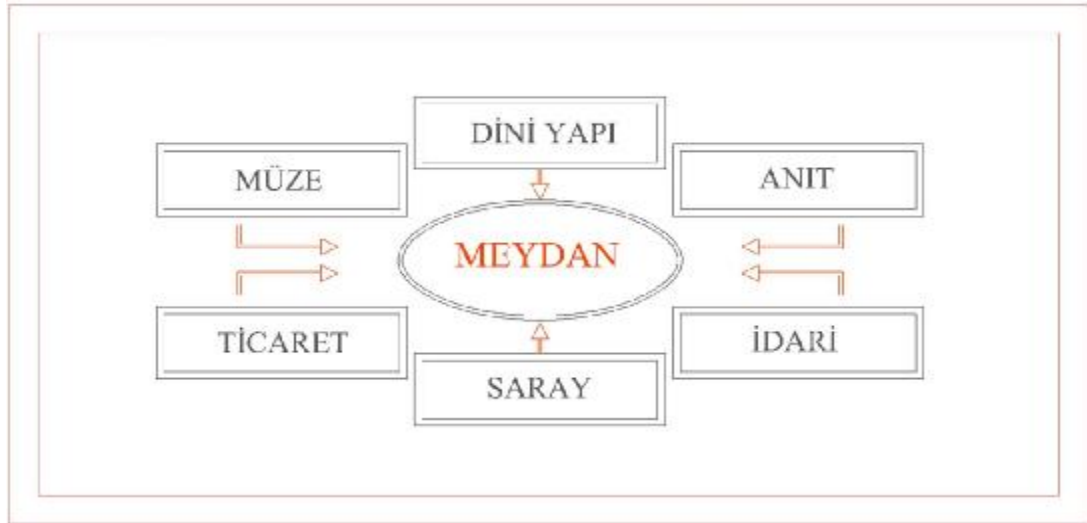
Şekil 4.70.Saint Basil Katedrali

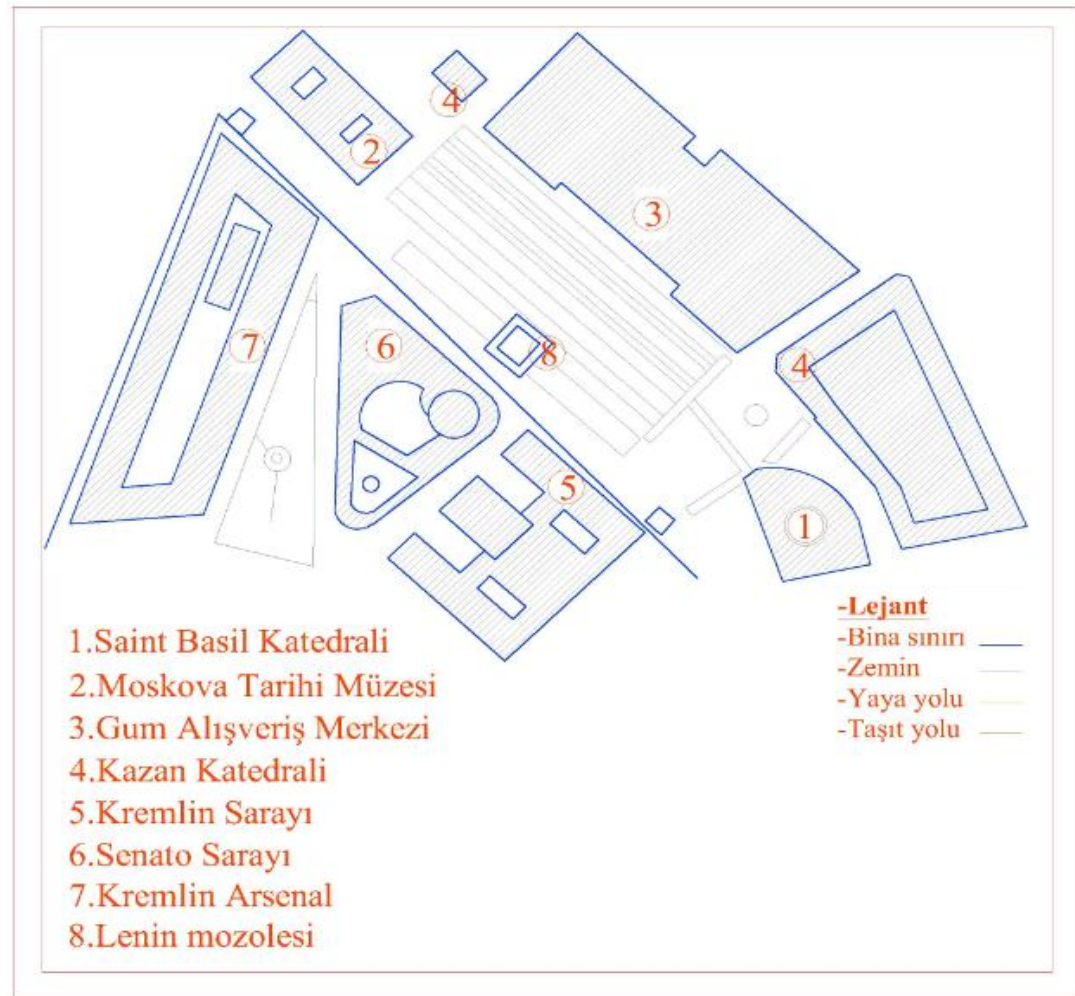
Şekil 4.71.Gum Alışveriş Merkezi

Şekil 4.72.Kremlin Sarayı

Şekil 4.73. Kızıl Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.74. Kızıl Meydanı Krokisi

Çizelge 4.6. Kızıl Meydan Analiz Tablosu

KIZIL MEYDAN		MEYDAN BİÇİMLENİŞLERİ												
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.		
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ													
	Orta Çağ						●		●					
	Rönesan													
	Barok													
	IX. yy													
	XX. yy													
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini						●							
	Ticari						●							
	İdari						●							
	Müze						●							
	Tiyatro													
	Kütüphane													
	İstasyon													
	Saray						●							
	Konaklama													
Gerçekleşen Aktiviteler	Dinlenme						●							
	Eğlenme						●							
	Kültürel						●							
	Gösteri						●							
	Ticari													
	Su Ögesi													
Kentsel Donatılar	Anıt						●							
	Aydınlatma						●							
	Zemin Kap.													

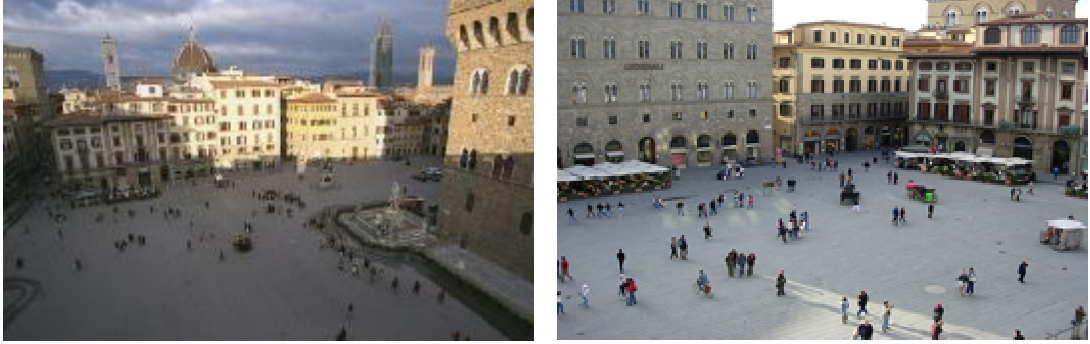
Şekil 4.75. Signoria Meydanı konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.7. Signoria Meydanı (Piazza Della Signoria), Floransa

Palazzo Vecchio olarak ta bilinen L şeklindeki meydan, yerli halk ve turistler için Floransa'nın önemli uğrak yerlerindedir. Meydan adını içinde bulunduğu eski yönetim merkezinden alır. Meydanın güneyinde Palazzo Vecchio yer almaktadır, bu büyük mazgallı kale, Romanesk tarzdaki saray günümüzde belediye binası olarak kullanılmaktadır. Palazzo Vecchio'nun hemen önünde ise 14.yy'da inşa edilen kemerli galeri Loggia del Lanzi bulunur. Meydandaki bir diğer önemli yapı Neo-Rönesans stilinde, ticari bir yapı olan Palazzo delle Assicurazioni Generali'dir.

Ana meydan iki kısımdan oluşur. Meydanda yer alan heykel dizisi, iki Kısımın bütünleştirici özelliktedir. Bu heykel dizisinde Michelangelo'nun Davut heykeli, Bandinelli'nin Herkül heykeli, Donatello'nun Judith heykeli, Ammanati'nin büyük Neptün çeşmesi ve Goivanni'nin Cosimo Medici heykeli yer alır. Bu elemanlar kullanılarak meydanın ortaçağ yapısı bölünmüş ve Rönesans meydanlarına yakın bir oran elde edilmiştir. Bunun için Michelangelo'nun Davut heykeli saray girişinin soluna yerleştirilmiştir. Son olarak Cosimo Medici heykeli meydanların hayali sınır çizgilerinin kesişimine yerleştirilmiş, heykel dizisi sarayın doğu cephesine paralel sıralanmıştır. Bu dizi katedral kubbesi hizasında son bulur; burada Neptün çeşmesi saray merkezine 45° açıyla konumlanmıştır ve iki mekanı bağlayan

eksenin merkezi konumundadır. Diğer doğrultuda alan kemerlerle Arno nehrine uzanır. Nehre akış hissi uyandıran bu meydan, nehri Piazza della Signora'nın içine çeker. (Aslan,2006).

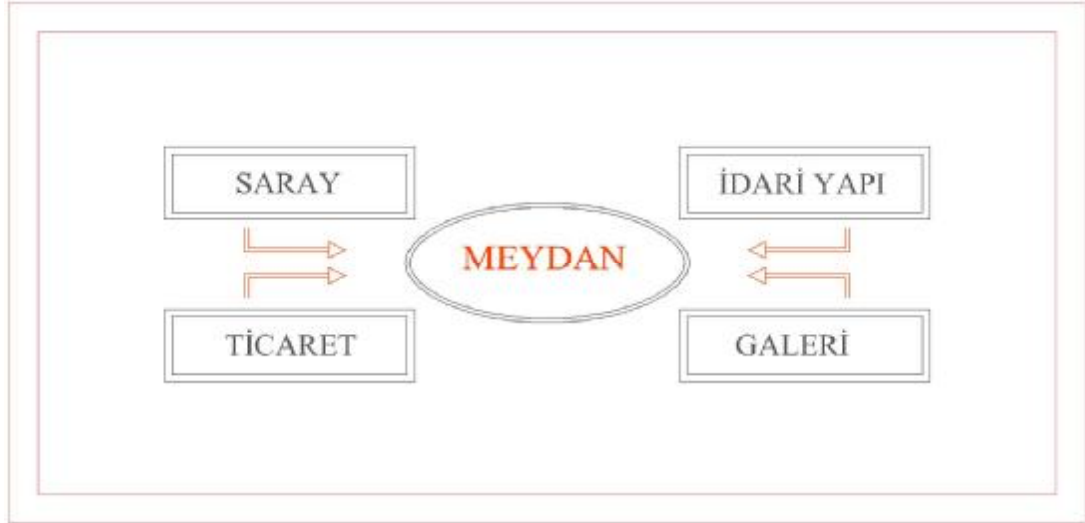
Şekil 4.76. Signoria Meydanı genel görünümü

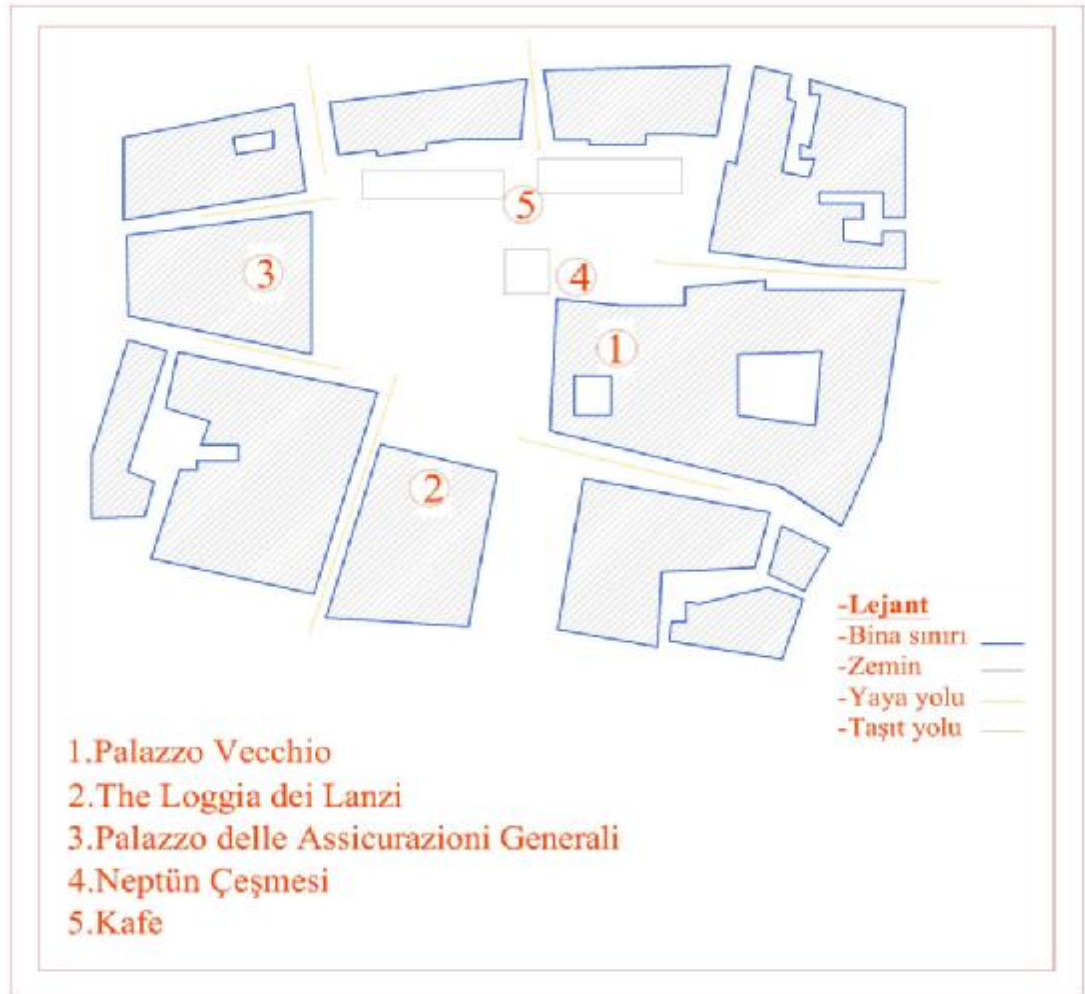
Şekil 4.77. Palazzo Vecchio

Şekil 4.78. Neptün Çeşmesi

Şekil 4.79. Signoria Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.80. Signoria Meydanı Krokisi

Çizelge 4.7. Signoria Meydanı Analiz Tablosu

SIGNORIA MEYDANI		MEYDAN BIÇIMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ	●										●
	Rönesan											
	Barok											
	IX. yy											
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini											
	Ticari	●										
	İdari	●										
	Müze											
	Tiyatro											
	Kütüphane											
	İstasyon											
	Saray											
Gerçekleşen Aktiviteler	Konaklama											
	Dinlenme	●										
	Eğlenme											
	Kültürel	●										
	Gösteri											
	Ticari	●										
Kentsel Donatılar	Su Ögesi	●										
	Anıt	●										
	Aydınlatma	●										
	Zemin Kap.											

Şekil 4.81.San Marco Meydanı Konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.8. San Marco Meydanı

San Marco Meydan'ı Venedik'in en çok ziyaret edilen meydanlarından biridir. Geçmiş 9. Yüzyıla dayanan meydan, 13. Ve 16. Yüzyıllarda yapılan çalışmalar sonucunda bugünkü konumuna gelebilmiştir. 175 metre uzunluğu ve 82 metre genişliğindeki meydan; kafelerin, mağazaların, üstü kapalı galerilerin bulunduğu mermer bir salon şeklindedir

Meydan, ilk kurgulandığında pazar yeri olarak tasarlanmış ve kullanılmışsa da 1536 yılından sonra alanın temiz tutulması amacıyla burada pazar kurulması yasaklanmıştır.(Semerci,2008)

San Marco Meydanı'nın denize yakın olan iki tarafında, iki sütun bulunur. Sütunlardan birinde şehrin koruyucusu olan San Marco'yu temsil eden ve Venedik'in de sembolü hâline gelmiş bronz aslan heykeli; diğesinde ise, San Marco'dan önce şehrin koruyucusu olan Bizans Kraliçesi Theodora'nın heykeli bulunmaktadır. Venedik'e 1125 yılında getirilen bu sütunlar, şimdiki yerlerine 1172 yılında Rialto Köprüsü'nün mimarı olan Niccolo Starantonia tarafından dikilmiştir.

Meydanda Venedik Katedrali olarak ta bilinen San Marco kilisesi bulunmaktadır. Kilise Bizans mimarisinin özelliklerini taşımakla beraber, yapımında kullanılan parçalar nedeniyle Gotik, İslam ve Rönesans mimarilerine ait özelliklere

de rastlamak mümkündür. San Marco Kilisesi'nin hemen yanında bulunan Dükler Sarayı, İtalyan Gotiği'nin önemli örneklerindedir. Tarihte deniz ticaretinde önemli bir yere sahip olan Venedik'e, gelenleri etkilemek için güç ve şöhret sembolü olarak yapıp Venedik Düklerinin ikamet ve yönetim merkezi olmuştur. San Marco Meydanı'nın batı tarafı boyunca uzanan kütüphane binası, nadir eserlerin bulunduğu oldukça zengin bir kütüphanedir ve Kardinal Bessarione tarafından oluşturulmuştur. 15. yüzyılda yapılan saat kulesinde ise, sanat ve bilim iç içedir. Burç sembollerinin tasvir edildiği Saat Kulesi ile gökyüzünün ve günün bütün hareketleri görülebilir.

Şekil 4.82.San Marco Meydanı'nın denizden görünümü

Şekil 4.83.San Marco Meydanı'nınsn denize bakı

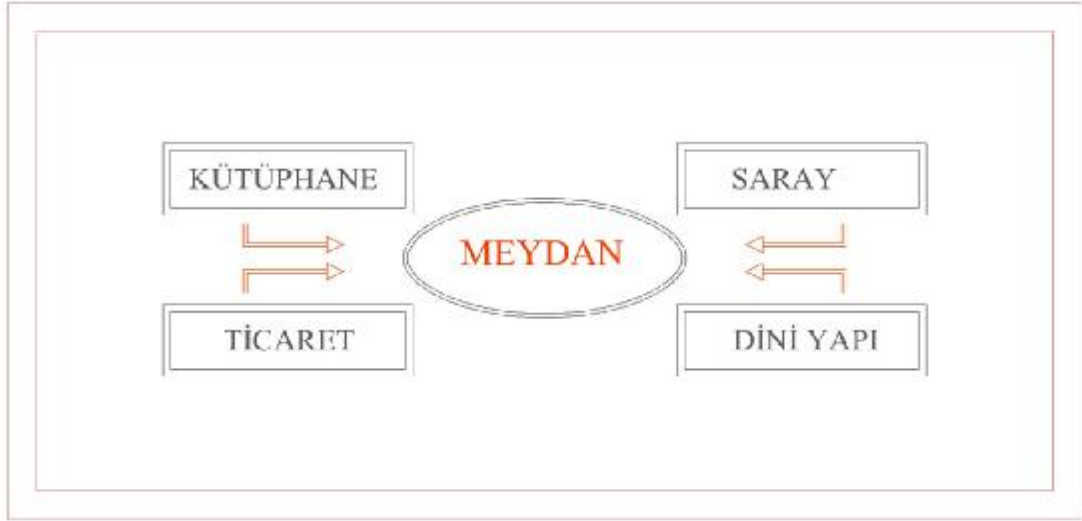
Şekil 4.84.Dükler Sarayı
(<http://v3.arkitera.com/v1/gununsorusu/2002/07/26.htm>)

Şekil 4.85.San Marko Kilisesi

Şekil 4.86. Aziz Mark2m Çan Kulesi

Şekil 4.87. San Marco Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.88. San Marco Meydanı Krokisi

Çizelge 4.8. San Marco Meydanı Analiz Tablosu

SAN MARKO MEYDANI		MEYDAN BIÇIMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ											
	Rönesan			●								●
	Barok											
	IX. yy											
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini			●								
	Ticari			●								
	İdari											
	Müze											
	Tiyatro											
	Kütüphane			●								
	İstasyon											
	Saray			●								
Gerçekleşen Aktiviteler	Konaklama											
	Dinlenme			●								
	Eğlenme			●								
	Kültürel			●								
	Gösteri			●								
	Ticari			●								
Kentsel Donatılar	Su Ögesi			●								
	Anıt			●								
	Aydınlatma			●								
	Zemin Kap.											

Şekil 4.89.Maggiore Meydanı Konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.9. Maggiore Meydanı (Piazza Maggiore), Bologna

Piazza Maggiore Bolonya Kenti'nin tam merkezinde yer almaktadır. Bir bakıma Bologna'nın çekirdeği sayılmaktadır. Meydanın merkezi oluşu onu bir bağlantı noktası haline getirmiştir. Dolayısı ile meydan tüm alt bölgeleri birbirine bağlamaktadır. Tarihi kent Piazza Maggiore Meydanı'nda algılanmaktadır (Semerci,2008). Meydan, bugünkü görünümüne 13.yy' da ulaşmıştır. Romanesk ve gotik tarzda saray, kilise ve sanat galerisi ile çevrilidir. Meydan insan ölçeğinde olup, dışa dönük bir meydandır. L şeklinde düzgün bir forma sahiptir.

Meydanın en güzel sembollerinden biri Neptün Çeşmesi (Fontana del Nettuno) dir. Bu çeşme 1566 yılında Laureti tarafından tasarlanmış, bronz heykelciklerden oluşan bir kompozisyondur. (Bindal,1990). Meydanın sağ tarafında 13. ve 14. Yüzyıllarda inşa edilmiş Commune Belediye Sarayı (Palazzo del Comune) vardır. San Petronio Kilise'si ise meydana hakim olan yapıdır. Kilisenin karşısında, meydanın doğu yakasında 13. yy'da inşa edilen Kral Enzo Sarayı (Palazzo di Re Enzo) bulunur. İtalya'nın en önemli halk kütüphanesi olan Palazzo dell Archiginnasio" da bu meydanda bulunan yapılardandır.

Bunların dışında, Piazza Maggiore arkasında eski dükkanlar ve Pazar yerleri bulunur, böylelikle meydan kentin diğer kamusal alanlarıyla da ilişki içerisindedir.

Şekil 4.90.Maggiore Meydanı Panoramik Görünüm (Anonim)

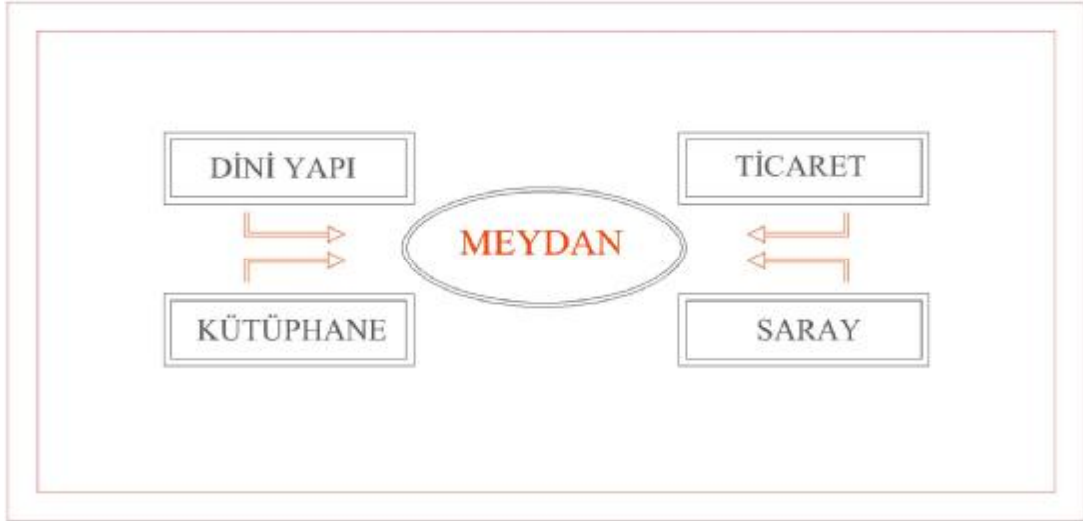
Şekil 4.91.Maggiore Meydanı genel görünümü

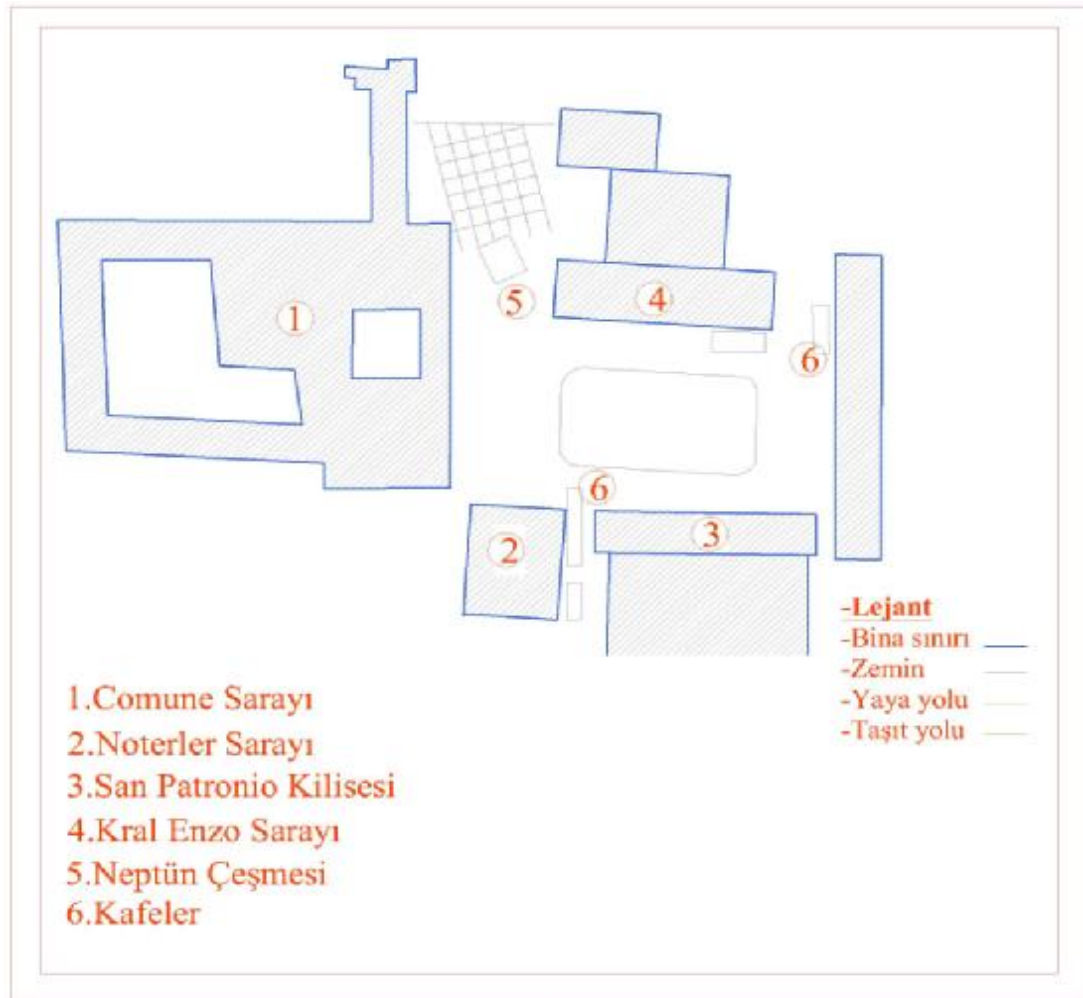
Şekil 4.92.Meydanın hakim yapısı olan

Şekil.4.93.Neptün Çeşmesi

Şekil 4.94. Maggiore Meydanı İşlev Şeması

Şekil.4.95. Maggiore Meydanı Krokisi

Çizelge 4.9. Maggiore Meydanı Analiz Tablosu

MAGGIORE MEYDANI		MEYDAN BİÇİMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ			●					●			
	Rönesan											
	Barok											
	IX. yy											
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini			●								
	Ticari			●								
	İdari											
	Müze											
	Tiyatro											
	Kütüphane			●								
	İstasyon											
	Saray			●								
Gerçekleşen Aktiviteler	Konaklama											
	Dinlenme			●								
	Eğlenme			●								
	Kültürel			●								
	Gösteri											
	Ticari			●								
Kentsel Donatılar	Su Ögesi			●								
	Anıt			●								
	Aydınlatma			●								
	Zemin Kap.											

Şekil 4.96.Navona Meydanı Konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.10. Navona Meydanı (Piazza Navona), Roma

Şeklini Roma yarış pistinden alan meydan, Pamphilj ailesi tarafından 17.yy'da anıtsal bir tarzda yapılmıştır. Bu oval meydan İS 86 yılında Domitianus stadyumu yerine inşa edilmiştir. Meydan uzun ve dikdörtgen bir forma sahiptir. Meydanda Fountona del Moor, Fontona di Nettuno ve ortada Fontana dei Fuimi çeşmeleri bulunur. Bernini'nin tasarladığı Fontana dei Fuimi dünyanın dört büyük nehrini dört devle temsil etmektedir. Meydanda yer alan çeşmeler, meydanın şeklini ve ritmini tanımlar. Bernini, çeşmeler sayesinde meydandan direkt olarak geçilip gidilmesini engellemek istemiştir. İnsanların dikkatini çeşmeler aracılığıyla çekmiş ve dikkati meydandaki önemli Sant Agnese Kilisesi'ne yönlendirmiştir. (Moughtin 1992) Moor çeşmesinin hemen arkasında İspanyol milli kilisesi olan, San Giacomo degli pagnoli kilisesi, güneybatı köşesinde Palazzo Brachi müzesi, meydanın batısında ise günümüzde Brezilya elçilik binası olarak kullanılan Palazzo Pamphilj bulunmaktadır. Santa Maria dell Anima kilisesi ve Santa Maria della Pace kilisesi meydanı çevreleyen diğer yapılar arasındadır. Navona meydanı restoran ve kafe gece kulüpleri ile yerli halk ve turistlerin geldiği canlı bir yerdir. Ayrıca meydanda resamlara ve sahne sanatçılara, çeşitli satıcılara rastlanır. Navona meydanı böylelikle gün boyu farklı aktivitelere ev sahipliği yapan bir kent merkezine dönüşür. (<http://www.ultimateitaly.com/piazzas-italy/piazza-navona.html>)

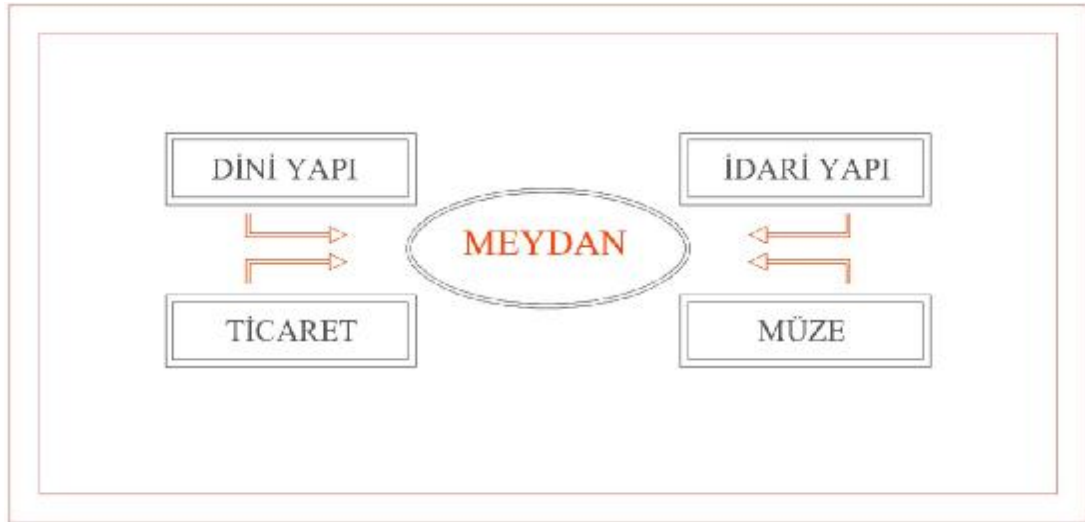
Şekil 4.97.Navona Meydanı Panoromik Görüntüsü

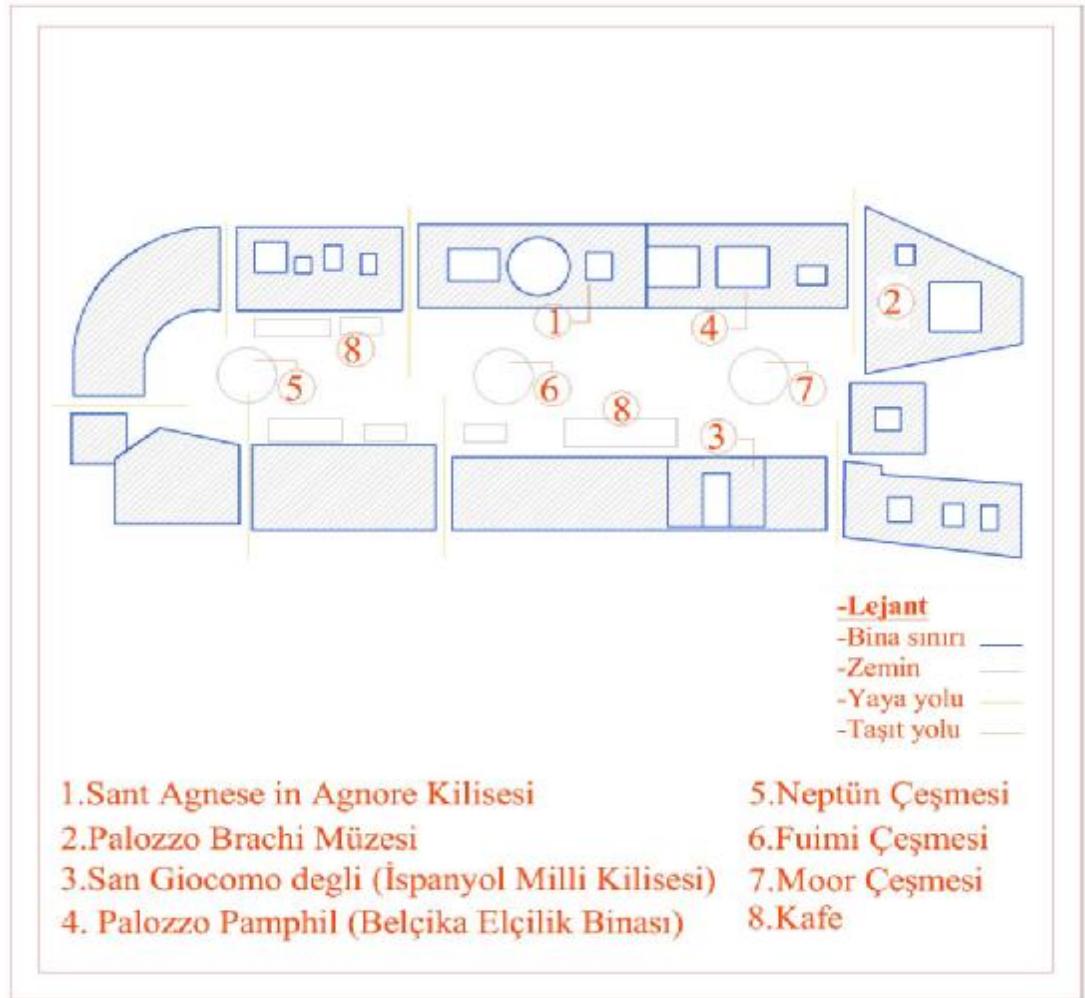
Şekil 4.98.Navona Meydanı,Roma

Şekil 4.99.Fontana

Şekil 4.100. Novana Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.101. Novada Meydanı Krokisi

Çizelge 4.10. Navona Meydanı Analiz Tablosu

NAVONA MEYDANI		MEYDAN BIÇIMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ											
	Rönesan											
	Barok						●		●			
	IX. yy											
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini	●										
	Ticari	●										
	İdari	●										
	Müze	●										
	Tiyatro											
	Kütüphane											
	İstasyon											
	Saray											
	Konaklama											
Gerçekleşen Aktiviteler	Dinlenme	●										
	Eğlenme	●										
	Kültürel	●										
	Gösteri											
	Ticari	●										
Kentsel Donatılar	Su Ögesi	●										
	Amıt	●										
	Aydınlatma	●										
	Zemin Kap.											

Şekil 4.102.Campo Meydanı Konumu (GoogleEarth,2011)

4.8.11. Piazza De La Campo, Siena

Siena kenti, topoğrafya çizgilerini takip eden odak noktasından oluşmuştur. Bu dar sokaklar merkezi bir yaşama mekanı olan Piazza del Campo'ya açılır. Roma ile Floransa'yı birleştiren yol üzerinden bulunan, Toscana bölgesindeki en güzel Ortaçağ kentlerinden biri olan Siena'da yarım daire tipi, istiridye şekline benzeyen geniş bir meydan olan , Campo Meydanı adeta bu kentin simgesidir (Altınçekiç,2000).

Palazzo Puplico meydandaki önemli yapılardan biridir. Yapımına 1297 ve 1310 yıllarında başlanan bu belediye sarayı, günümüzde de kullanılmaktadır. Yapının birinci katında şehir belediyesi ve belediye tiyatrosu, ikinci katında sarayın arkasına bakan bir belediye meclisi bulunmaktadır. Meydandaki bir diğer önemli yapı ise Fonta Gai'dir. Çeşme 1409 ve 1419 yılları arasında Jacopa della Quercia tarafından tasarlanmıştır. Yapıyı oluşturan dekoratif panellerin zarar görmemesi için orijinali taşınarak yerine kopyası konmuştur.

Palazzo Publico'nun kulesi düşey bir odak nokta tanımlar. Meydanlara sosyal ve kültürel bir anlam kazandıran kule, geleneksel meydanlarda sıklıkla bulunan bir elemandır. Piazza del Campo sadece çevresindeki yoğun dokuya zıtlık oluşturmamış aynı zamanda çevresindeki sokakların biçimini de belirlemiştir. (Yazar, 2006).

Sokakların düzeni meydanın biçimsel etkisini güçlendirmiştir. Kentsel mekan, kentsel formun üretilmesini sağlamıştır. Döşeme kaplaması, meydanın formuna uygun ve formun etkisini güçlendiren bir şekilde açılı olarak düzenlenmiştir. Meydan, geçmişte olduğu gibi günümüzde de etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Temmuz ve Ağustos aylarında Palio denen ve ortaçağdan bu yana yapılan at yarışları bu meydanda düzenlenir. (Yazar, 2006).

Şekil 4.103.Campo Meydanı Palio Yarışları

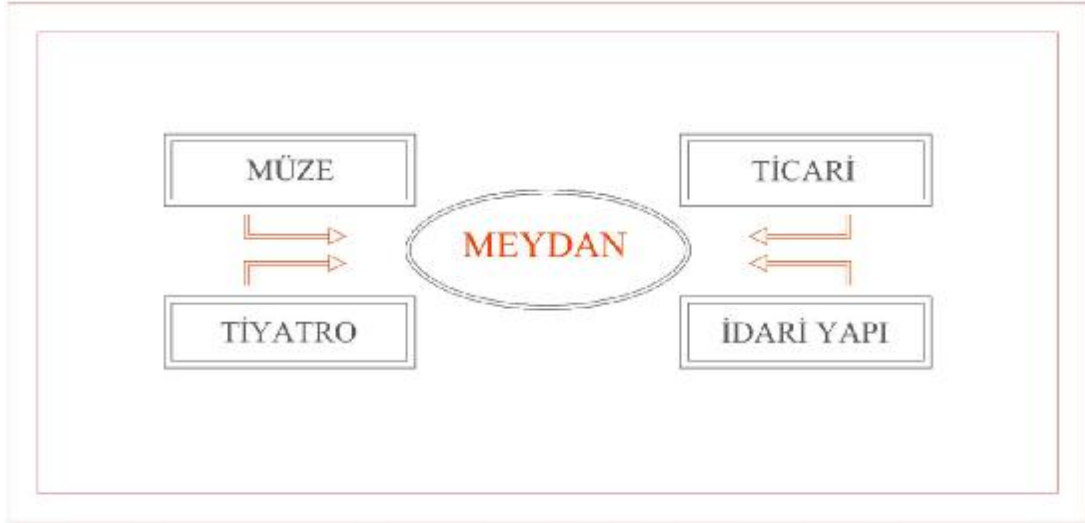
Şekil 4.104.Campo Meydanı genel görünümü

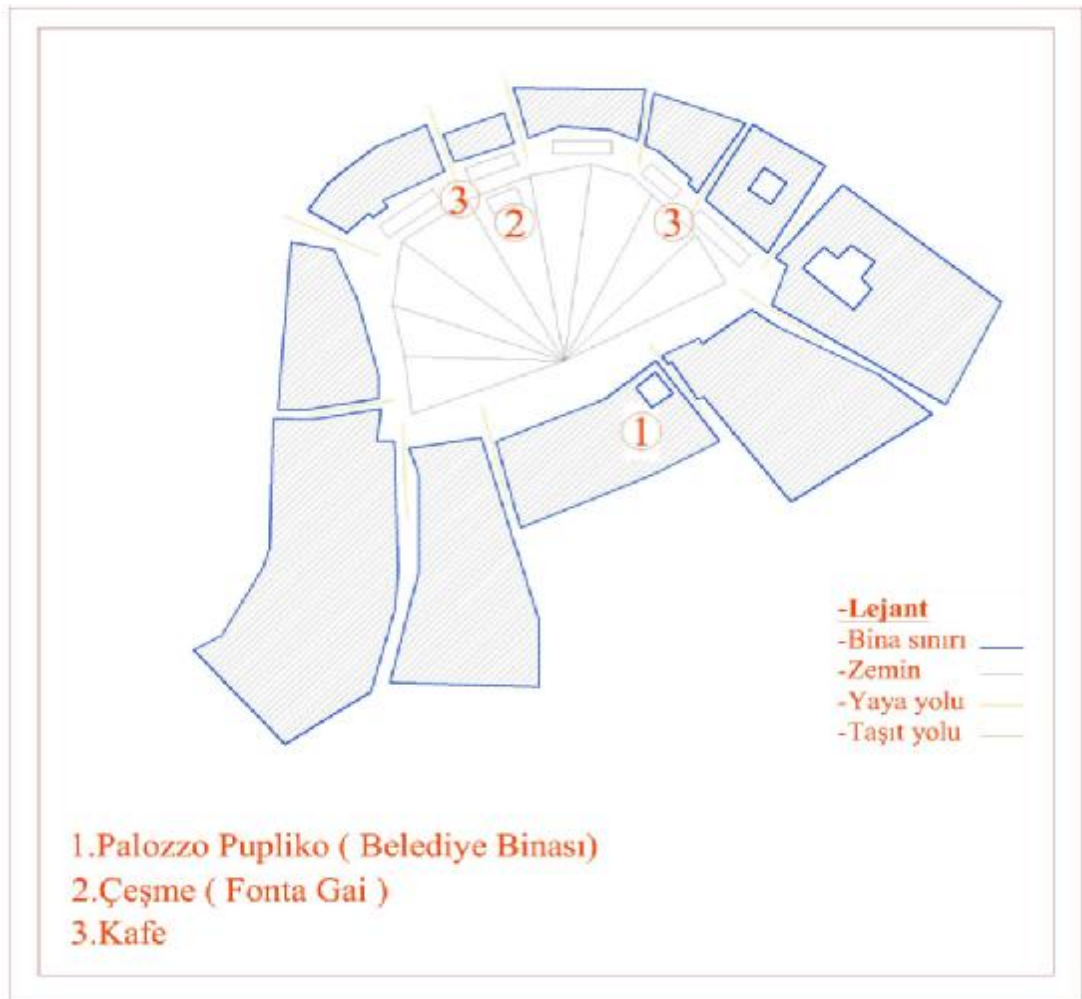
Şekil 4.105.Palazzo Pupliko (Belediye Binası)

Şekil 4.106.Fonta Gaia

Şekil 4.107. Campo Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.108. Campo Meydanı Krokisi

Çizelge 4.11. Campo Meydanı Analiz Tablosu

CAMPO MEYDANI		MEYDAN BİÇİMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ	●								●		
	Rönesan											
	Barok											
	IX. yy											
	XX. yy											
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini											
	Ticari											
	İdari	●										
	Müze	●										
	Tiyatro	●										
	Kütüphane	●										
	İstasyon											
	Saray											
	Konaklama											
Gerçekleşen Aktiviteler	Dinlenme	●										
	Eğlenme	●										
	Kültürel	●										
	Gösteri	●										
	Ticari	●										
	Su Ögesi	●										
Kentsel Donatılar	Anıt											
	Aydınlatma	●										
	Zemin Kap.	●										

4.9. Çalışma Alanının Belirlenmesi

4.9.1.5 Ocak Meydanı

Şekil 4.109. Küçük Saat Meydanı Konumu (GoogleEarth,2011)

Küçüksaat olarak da bilinen 5 Ocak Meydanı eski Adana denilen bölgenin merkezi niteliğindedir. Geçmişte Terskapı olarak bilinen meydan, Küçüksaat ismini İş Bankasının buraya yaptırdığı İşbank kumbarası şeklindeki saatten almaktadır. Meydan kentin önemli ticaret merkezlerinden birdir. Meydan Cumhuriyet'ten önce ve sonra farklı mekânsal nitelikler taşımaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında batılı anlamda meydan düzenlemesi yapılmak istenmiş, Atatürk anıtın etrafına dairesel formda bir zemin düzenlemesi yapılmıştır. Ancak göç ve motorlu araç kullanımındaki artışlar sonucunda yapılan düzenleme bozularak Atatürk anıtının çevresi boşaltılarak yola dönüştürülmüştür.

Şekil 4.110.1982 yıllarında 5 Ocak Meydanı

Şekil 4.111. 5 Ocak Meydanı günümüzdeki durumu

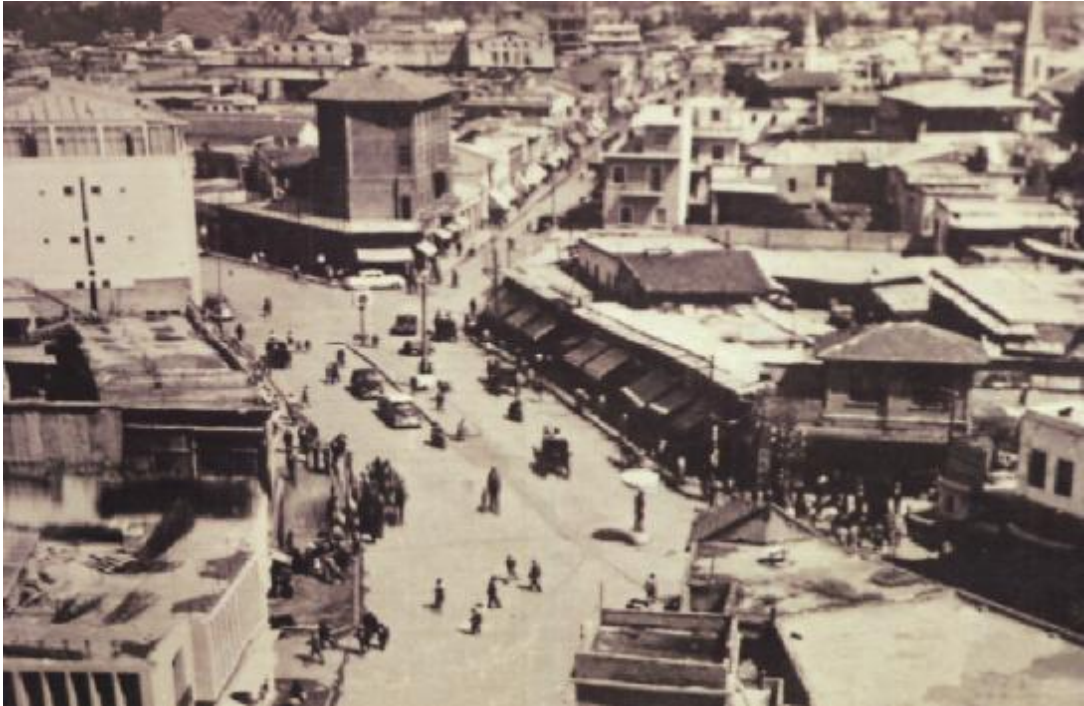
Şekil 4.112. 5 Ocak Meydanı

Şekil 4.113.1925 yıllarında 5 Ocak Meydanı

Şekil 4.114. 1930 yıllarında 5 Ocak Meydanı

Şekil 4.115.1953 5 Ocak Meydanı

Şekil 4.116.1960 5 Ocak Meydanı

Şekil 4.117.1975 yıllarında 5 Ocak Meydanı (<http://www.adana.bel.tr/galeri-resim-10.html>)

Şekil 4.118. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu

Şekil 4.119. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu

Şekil 4.120. İş Bankası'nın Yaptırdığı Küçüksaat

Şekil 4.121. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu

Şekil 4.122. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu

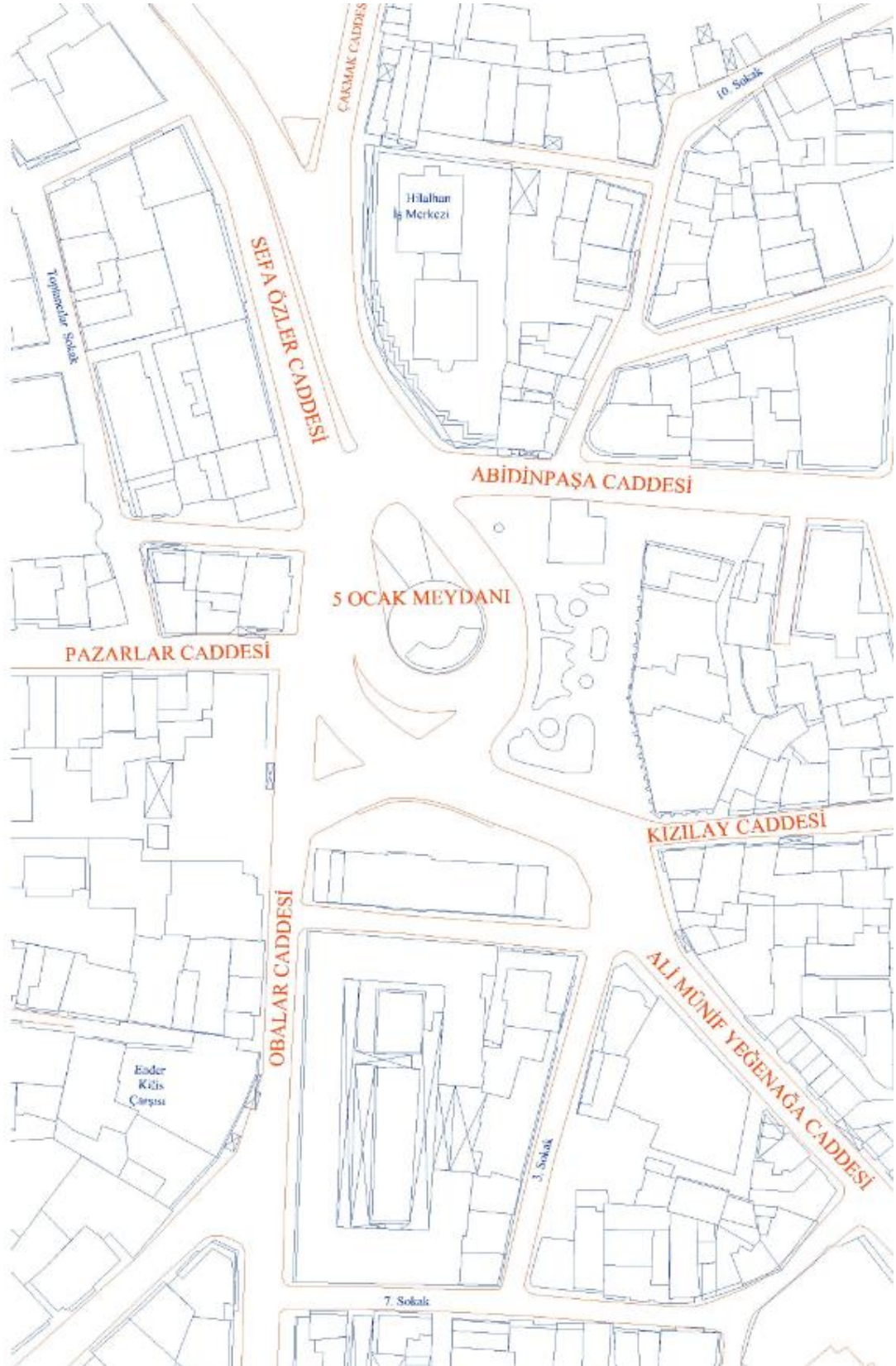
Şekil 4.123. 5 Ocak Meydanı Günümüzdeki Durumu

4.9.2.5 Ocak Meydanı Boyut ve Biçimi

5000 m² lik bir alana sahip meydan, ilk tasarlandığı dönemde dairesel bir formda tasarlanmış, ancak günümüzde meydanın küçülmesi nedeniyle bu alan dairesel bir kavşak halini almıştır. Çevreleyen yapıların cephe düzenleri, kat yükseklikleri ve boyutları birbirinden farklı olması nedeniyle bir bütünlük söz konusu değildir. Meydandaki tarihi yapıların mekanla ilişkisi zayıf kalmıştır. Örneğin Mestan hamamının meydana bakan cephesi seyyar satıcıların ürünlerini sergilediği bir alana dönüşmüştür. Meydana bağlanan yolların genişlikleri araç kullanımına göre düzenlendiği için meydan ucu açık bir alan haline gelmiştir, bu bağlamda meydana kapalılık etkisi oluşmamıştır

4.9.3.5 Ocak Meydanı Bağlantı Yolları

Meydan konumu itibariyle bir düğüm noktasıdır. Toplu taşıma araçlarının neredeyse bütünü meydandan geçmektedir. Ulaşım ağının merkezi olmasından dolayı da kullanım yoğunluğu fazladır. Meydanın doğusunda Adana'nın ticari merkezi ve sit alanı olan Abidinpaşa caddesi bulunur. 5 Ocak Meydanından taş köprüye kadar uzanan cadde de ticaret odası ve merkez bankasının gibi önemli idari yapılar konumlanmaktadır. Meydanın güney doğusunda Ali Münif Yeğenağa caddesi bulunur, Küçüksaat'ten başlayıp Eski Vilayete kadar giden bu cadde kentin önemli simgelerinden büyük saat ve meydanı birbirine bağlamaktadır. Meydanın kuzeyinde bulunan Sefa Özler caddesinden ayrılan yol ise kentin en işlek caddelerinden Çakmak caddesi bulunmaktadır. Cadde, küçük ve büyük ölçekli mağazalar ve restoranlarıyla günün her saatinde kullanılmaktadır. Meydanın güneybatısında Obalar ve Saydam caddesine bağlanmaktadır. 5 Ocak meydanı kentin her yönünden önemli aksları bir araya toplamaktadır, çeşitli kültürler ve sınıftan insanlar buradan geçmektedir.

Şekil 4.124. 5 Ocak Meydanı Bağlantı Yolları

Şekil 4.125. 1950 yılları civarı Abidinpaşa Caddesi

Şekil 4.126.Sefa Özler Caddesi

Şekil 4.127. Ali Münif Yeğenağa Caddesi

4.9.4. 5 Ocak Meydanı'nı ve Çevreleyen Yapılar

Meydanları çevreleyen yapıların işlevi meydan kullanımını açısından önemlidir. Meydanda farklı işlevlerdeki binaların bir arada bulunması meydanda gerçekleşen aktivitelerinde çeşitlenmesine olanak sağlamaktadır. Ancak kent meydanında eğlenme, dinlenme ve benzeri aktivitelerin gerçekleşebilmesi için yaya kullanımına olanak sağlayacak mekanların olması gerekmektedir.. Bu bağlamda çevreleyen yapıların nitelikleri her ne kadar kullanıcıyı kent mekanına çekse de , kullanıcıyı mekanda tutabilmek için meydanın mekânsal niteliklere sahip olmaması meydanın kullanılmamasıyla sonuçlanmaktadır.

Nitekim çalışma alanı olan 5 Ocak meydanı farklı işlevde birçok yapıyla çevrelenmesine karşın motorlu araçların meydanı işgal etmesi ve yaya kullanımına ayrılmış tanımlı bir alan olmaması nedeniyle yapıların kent meydanına katkısı zayıftır. Meydanın tanımını yapılırken insanlara sürekli ve yönlendirilmiş bir hareket düzeninden çok, durma olanağı veren ve hareketliliği zorlamayan mekanlar olduğunu belirtilmiştir, ancak 5 Ocak meydanı bu statik yapının aksine üzerinde durma imkanı vermeyen geçilip gidilen bir mekan halini almıştır.

Meydan bankalar restoranlar, idari yapılar, restoranlar ve pasaj gibi yapılarla çevrelenmiştir. Meydan en göze çarpan binalar tarihi Kemeraltı cami, Mestan hamamı ve günümüzde vergi dairesi başkanlığı olarak kullanılan eski defterdarlık binasıdır.

Şekil 4.128.Vergi Dairesi Başkanlık Binası

Şekil 4.129.Sefa Özler Caddesi

4.9.5. Mestan Hamamı

Adana Mestan Hamamı, Mestanzade Hacı Mahmut Ağa tarafından Pazarlar Caddesi'nde Mestanzade Camisi'nin vakfı olarak 1682'de yaptırılmıştır. Kare planlı hamamın soyunma ve sıcaklık bölümleri birer büyük kubbe ile örtülmüştür. Soğukluk bölümü ise üç küçük kubbelidir. Sıcaklık üzerini sekizgen planlı ve merkezi bir kubbe örtmekte ve orta kısım etrafında sıcaklık eyvanları, eyvanlar arasında köşelere özel halvet hücreleri yer almakta, orta kısmı 4 eyvanlı olarak yapılmıştır. Hamamın çevresindeki su sarnıçlarından suyu sağlanmaktadır.

Şekil 4.130. Mestan Hamamı

Şekil 4.131. Mestan Hamamı

4.9.6. Kemeraltı Cami

Kemeraltı Camii, Ramazanoğlu Piri Paşa'nın emirliğine rastlayan dönemde, Hacı Mustafa Bey tarafından 1548 yılında yaptırılmıştır. Kemeraltı Camii'nin mimari özellikleri, genel olarak klasik Osmanlı mimarisini yansıtır niteliktedir. Kemeraltı Camii, "Tarsus Kapısı" adlı bölgede, Küçük Saat Meydanı'nın köşesinde, Abidin Paşa Caddesi'nin Özler Caddesi ile kesiştiği yerdedir. Önceleri "Tarsus Kapısı" olarak anılan semte sonradan "Kemeraltı" ismi verildiğinden, cami de bundan dolayı aynı ismi almıştır. 1548 yılında Savcıoğlu Hacı Mustafa isimli bir hayırsever tarafından yaptırılmış olan eserin yapılış tarihi, Ramazanoğlu Piri Paşa'nın emirliği zamanına rastlamaktadır. Yapıldığı dönemde caminin yanında bir de medrese bulunduğu söylenmekte ise de, günümüzde medreseden en ufak bir iz dahi kalmamıştır. Medresenin kitabesi, Adana Müzesi'nde muhafaza altına alınmıştır. Yapı günümüze kadar oldukça iyi durumda ulaşmış, ancak yakın çevresindeki özgün doku bütünüyle kaybolmuştur. Caminin içinde olması gereken bezemeler, ne yazık ki günümüze kadar varlığını koruyamamıştır. (<http://www.adanadan.biz/icerik.asp?ICID=189>)

Şekil 4.132. 1900 yılları civarı Kemeraltı Cami

Şekil 4.133. Kemeraltı Cami

Şekil 4.134. Kemeraltı Cami

4.9.7. 5 Ocak Meydanı ve Kentsel donatılar

Kentsel donatı elemanları kent meydanlarının kimliğini ve kullanımı etkileyen önemli unsurlardır. Meydanda kullanılan su ögesi, anıt, zemin kaplaması, aydınlatma ve oturma elemanları kullanıcının meydanla kurduğu ilişkiyi güçlendirmektedir. Örneğin meydanda bulunan bir anıt yada çeşme meydanda odak noktası oluşturarak insanları çevresine çekmektedir.

Çalışma alanını olan Küçüksaat Meydanı'nı kentsel donatılar bağlamında incelediğimizde meydanın ortasında bulunan Atatürk heykeli ve çevresindeki su ögesi göze çarpan elemanlardır. Atatürk heykeli cumhuriyet dönemi ile insan figürü üzerine anıtlar yapılmaya başlanması sebebiyle dikilmiştir. Bu anıtlarla hedeflenen; meydanın tanımlanmasının yanı sıra insanların önünde toplanacağı bir çevre düzenlemesi ile desteklendiğinde gündelik hayattaki yerini alacaktır. (Yıldız,2007) Meydanın ilk olduğu dönemde anıtın çevresi toplanmaya elverişli büyüklüğe sahipken zamanla yolların genişlemesi ile anıt işlevselliğini yitirmiştir.

Şekil 4.135. Atatürk Heykeli

Şekil 4.136. Atatürk Heykeli

Meydan kullanımını etkileyen önemli bir unsurda meydanadaki aydınlatma elemanlarıdır. Aydınlatma elemanları meydanın gece kullanımına olanak tanınmasının yan sıra mekanın güvenliğini sağlayan kentsel donatı elemanıdır. Avrupa'daki incelenen meydanlarda çevreleyen yapıların cephelerindeki ışıklandırmalar ve mekanda bulunan aydınlatma elemanları meydanın kullanım sürekliliğini sağlamıştır. Bunun yanında bu aydınlatma düzenlemeleri meydana görsel anlamda etkileyici bir izlenim bırakmaktadır.

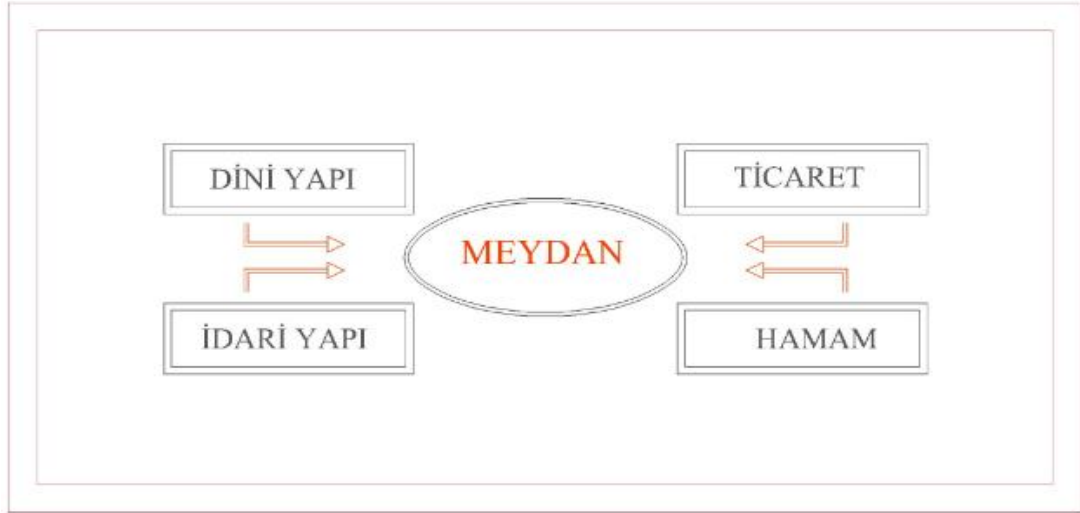
Küçüksaat meydanında sadece Vergi Dairesi Başkanlık Binası olarak kullanılan yapının cephesi aydınlatılmıştır. Çevresindeki ticari yapılar akşam hizmet vermediğinden dolayı meydan karanlık bir bölgeye dönüşmektedir. Ayrıca meydana kullanılan aydınlatma elemanlarının da yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

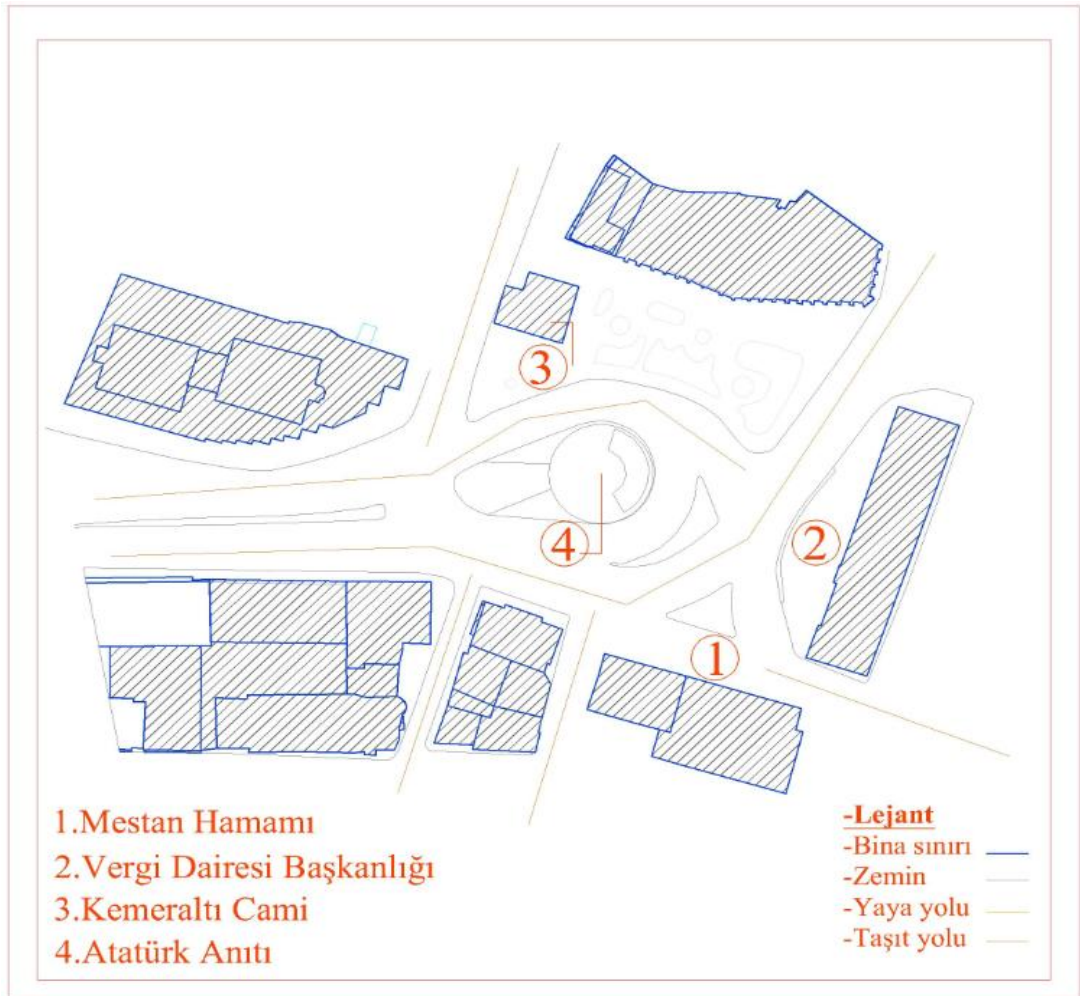
Şekil 4.137. 5 Ocak Meydanı gece görünümü

Şekil 4.138. 5 Ocak Meydanı gece görünümü

Şekil 4.139. 5 Ocak Meydanı İşlev Şeması

Şekil 4.140. 5 Ocak Meydanı Krokisi

Çizelge 4.12. 5 Ocak Meydanı Analiz Tablosu

5 OCAK MEYDANI		MEYDAN BİÇİMLENİŞLERİ										
		Kapalı Mey.	Baskın Mey.	Grup Mey.	Amorf Mey.	Nükleik Mey.	Derin Mey.	Geniş Mey.	Dikdörtgen Mey.	Kare Mey.	Dairesel Mey.	L Tipi Mey.
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ											
	Orta Çağ											
	Rönesan											
	Barok											
	IX. yy											
	XX. yy				●							
Çevreleyen Yapıların İşlevi	Dini	●										
	Ticari	●										
	İdari	●										
	Müze	●										
	Tiyatro											
	Kütüphane											
	İstasyon											
	Saray											
Gerçekleşen Aktiviteler	Konaklama											
	Dinlenme											
	Eğlenme											
	Kültürel											
	Gösteri											
Kentsel Donatılar	Ticari											
	Su Ögesi	●										
	Anıt	●										
	Aydınlatma											
Zemin Kap.												

Çizelge.4.13.Meydanların Analizleri

MEYDAN NİTELİKLERİ		Duomo Meydanı	Eski Şehir Meydanı	San Pietro Meydanı	Rossio Meydanı	Puerto Del Sol Meydanı	Kızıl Meydan	Signorio Meydanı	San Marco Meydanı	Maggiore Meydanı	Navona Meydanı	Campo Meydanı	5 Ocak Meydanı
		Meydan Biçimlenişleri	Kapalı Mey.				●						●
Baskın Mey.				●					●				
Grup Mey.			●		●				●	●			
Amorf Mey.			●										
Nükleik Mey.													
Derin Mey.							●				●		
Geniş Mey.													
Dikdörtgen Mey.					●		●			●	●		
Kare Mey.	●												
Dairesel Mey.						●						●	
L Tipi Mey.								●	●				
Meydanın Yapıldığı Dönem	Antik Çağ												
	Orta Çağ	●	●				●	●		●		●	
	Rönesan								●				
	Barok			●							●		
	IX. yy					●							
	XX. yy				●								●
Çevresindeki Yapıların İşlevi	Dini	●	●	●		●	●		●	●	●	●	●
	Ticari	●	●			●	●	●	●	●	●	●	●
	İdari	●					●	●			●	●	●
	Müze	●					●				●	●	
	Tiyatro				●	●						●	
	Kütüphane								●	●			
	İstasyon				●	●							
	Saray					●	●		●	●			
	Konaklama	●											
Gerçekleşen Aktiviteler	Dinlenme	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Eğlenme	●	●		●	●	●		●	●	●	●	●
	Kültürel	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Gösteri				●	●	●		●	●	●	●	●
	Ticari	●	●		●	●	●		●	●	●	●	●
Kentsel Donatılar	Su Ögesi		●	●	●	●		●		●	●	●	●
	Amıt	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●		●
	Aydınlatma	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	
	Zemin Kap.	●		●							●		

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kentlerde yaşayan insanlar, toplanma, eğlenme, iletişim kurma, dinlenme, sosyalleşme ve buluşma gibi toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak için kamusal mekanlara ihtiyaç duyarlar. Kamusal bir mekan olan meydanlar sahip olduğu işlevsel ve fiziksel nitelikleriyle kent kültürünün gelişimine olanak tanıyan kentin önemli bir bileşenidir. Ancak, günümüzde motorlu araçların kullanımının artması yayaaların kullanabileceği kentsel mekanların yok olmasına ve işlevlerini yitirmesine sebep olmuştur. Örneğin ülkemizde meydan olarak tariflenen bir çok mekan aslında trafik akışına maruz kalan birer kavşak noktasıdır.

Bu çalışma kapsamında kullanıcının ihtiyacını karşılayabilecek mekânsal niteliklerin birçoğuna sahip Avrupa kentlerindeki meydanların incelenmiştir.. Avrupa kentlerinde meydan kent hayatıyla bütünleşmiştir Bu meydanlarda kent halkının buluşmasına ve çeşitli aktivitelerin gerçekleşmesine olanak sağlayan düzenlemelere vardır. Gerek meydanları çevreleyen yapıların işlevi gerekse cephe düzenleri bu mekanları tanımlı hale getirerek kullanıcıda aidiyet duygusu uyandırabilen mekanlardır.

Çizel-12’de özetlendiği gibi 5 Ocak Meydanı ve çalışma kapsamında incelenen Avrupa kent meydanları karşılaştırıldığında meydanın belirlenen mekânsal niteliklere sahip olmadığı anlaşılmaktadır. 5 Ocak Meydanını çevreleyen yapılar ve bağlantı yolları meydana canlılık kazandıracak nitelikte olmasıyla birlikte meydanın ulaşım ağının düğüm noktasında olması meydanı yayalar için tanımsız ve kullanışsız bir hale getirmektedir. 5 Ocak Meydanı kent için bir buluşma, toplanma mekanından çok üzerinde vakit geçirilmeyen bir geçiş mekanına dönüşmüştür. Bunun yanı sıra mekan üzerinde durup, dinlenilebilecek, çeşitli aktivitelere olanak sağlayacak yaya kullanımına açık tanımlı bir alana sahip değildir. Meydan kullanıcı çeşitliliği bağlamında incelendiğinde çok farklı kültürlerin ve yaşam biçimlerine sahip insanları bir araya toplayan bir mekan niteliğindedir. Trafik ve yaya akışını ayıran çözümler getirilmesi, yapı cephelerinin meydanı tanımlayacak şekilde düzenlenmesi ve kentsel donatılarla yeniden düzenlenmesi meydanın verimli kullanılmasını sağlayacaktır. Meydanın kentte önem kazanarak işlevlerini yerine

getirebilmesi ve halkın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, kent halkının sağlıklı iletişim kurmasına ve toplum kültürünün gelişmesine ortam hazırlayacaktır.

KAYNAKLAR

- ALTINÇEKİÇ, H.S., 2000. İstanbul Metropolü'nde Meydanların Rekreatif İşlev Yönünden Önemi Üzerine Bir Araştırma, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- ASLAN, S., 2006, Anıt ve Meydanlarda Oran ve Ölçek Kavramları Taksim Cumhuriyet Anıtı İncelemesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- AŞIKOĞLU, G., 2000, Hızla Değişen Toplum Yapısı İçinde Halk Meydanlarının Mekansal Analizi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- BAKAN, K., KONUK, G., 1987. Türkiye'de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, Tübitak Yapı Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 104 s.
- BAŞER, D., 2006, Heykelin Kentsel Kamusal Mekana Etkisi: Heykel- Mekan İlişkisinin Kamusal Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- BAYRAKTAR, N., TEKEL, A., YALÇINER ERDOĞAN, Ö., 2008, Ankara Atatürk Bulvarı Üzerinde Yer Alan Kentsel Donatı Elemanlarının Sınıflandırılması, Değerlendirilmesi ve Kent Kimliği İlişkisi, Gazi Üniversitesi Müh.Mim.Fak. Dergisi, Cilt: 23, No:1, 105-108, Ankara
- BİLGİHAN, G., 2006. Kentsel Meydanların Dönüşümü, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- ÇINAR, B., 2007. Açık Alan Heykelinde Plastik Çözümlere Etkisi Açısından İzleyici-Yapıt İlişkisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlilik Eser/Metni, İstanbul
- DAĞISTANLI, Ö., 1997. Meydanın Evrimi, Mekansal Analizi ve Sosyal Açından Önemi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- DEMİREL, T., 2008. Kent Meydanları Yer Seçiminde Metodolojik Bir Yaklaşım: Adana Kenti Örneği, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana

- ERDOĞAN, E., 2006, Çevre ve Kent Estetiği, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 9, 68-72, Zonguldak
- ERDÖNMEZ, M.E., 2005. Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplumsal İlişkileri Yapılandırmadaki Rolü, Büyükdere-Levent-Maslak Aksı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- EYÜCE, Ö., 2000. Meydanlar, Ege Mimarlık Dergisi, 2000/2-34 Sayısı
- GENÇEL, Z., 2000. Geleneksel Türk Kentlerinde Meydan Kavramı, Ege Mimarlık Dergisi, 2000/2-34 Sayısı
- GENÇTÜRK, Z.İ., 2006. Meydanlarda Su Ögesi Tasarımı: Sultan Ahmet Ve Beyazıt Meydanları İncelemesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- GİRİTLİOĞLU, C., 1991. Şehirsel Mekan Ögeleri Ve Tasarımı, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul 176 s.
- GÜÇ, M., 2005, Açık Alan Heykellerinin Kent Estetiğine Katkısı, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana
- GÜLTEKİN, E., 2000. Ünlü Bir Meydan Ve Ünlü Bir Taş, Ege Mimarlık Dergisi, 2000/2-34 Sayısı
- <http://aarome.idra.info/index/index2/tsk/gatt/page/2> (Erişim Tarihi: 20 Mart 2011)
- <http://www.adana.bel.tr/galeri-resim-10.html> (Erişim Tarihi: 17 Haziran 2011)
- <http://www.adanadan.biz/icerik.asp?ICID=189> (Erişim Tarihi: 14 Ocak 2010)
- <http://v3.arkitera.com/v1/gununsorusu/2002/07/26.htm> (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2011)
- <http://www.blacktomato.co.uk/1430/moscow-clubs-and-culture/> (Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2011)
- <http://www.casasantapia.com/engels/firenze/santissimaannunziata.htm> (Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2011)
- <http://www.delinetciler.net/forum/dunya-tarihi/31998-kremlin-sarayi-ve-kizil-meydan.html> (Erişim Tarihi: 3 Ekim 2010)
- <http://www.eart.google.com/> (Erişim Tarihi: 12 Mart 2011)
- http://www.greatbuildings.com/buildings/Piazza_Navona.html (Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2011)

- http://www.kentlob.net/index.php?option=com_content&view=article&id=289:meyd-an-tasarmna-tarihsel-bir-bak&catid=86:kentsel-tasarm&Itemid=273 (Erişim Tarihi 15 Nisan 2010)
- <http://www.learn.columbia.edu/treasuresofheaven/shrines/Venice/index.php> (Erişim Tarihi: 16 Haziran 2011)
- <http://www.panoramio.com/photo/54303021> (Erişim Tarihi: 8 Ocak 2011)
- <http://www.planetware.com/lisbon/rossio-praca-de-dom-pedro-iv-p-lisb-rossio.htm> (Erişim Tarihi: 13 Temmuz 2011)
- <http://www.ultimateitaly.com/piazzas-italy/piazza-navona.html> (Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2011)
- <http://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:EstacaoRossioLisboa.JPG> (Erişim Tarihi: 5 Kasım 2010)
- İLKEY, Y., 2008. Kızılay Meydanı'nın Politik- Sembolik Anlamı:1960-1964 Yılları Arasında DP Karşıtı Hareket, Mülkiye Dergisi Ankara Özel Sayısı Sayı 261, Ankara
- İNCEOĞLU, M., 2007. Kentsel Açık Mekanların Kalite Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul Meydanlarının İncelenmesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- KAFTANCI, G., 2000. Avrupa'dan Örneklerle Meydan Kavramına Bir Yaklaşım, Ege Mimarlık Dergisi, 2000/2-34 Sayısı
- KARAMAN, A., 1989: Kentsel Tasarımda Biçimlenme İlkeleri, Yapı Endüstri Merkezi Sanat Mimarlığı Dergisi, No: 79, Haziran, Başkent Ofset Ltd., İstanbul
- KIR, İ., 2009. Kent Meydanlarının Kent Kimliği Üzerine Etkileri; İzmir Örneği, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, İzmir
- KONUK, G., 1989, Kamu Mekanları Tasarımında Cephe Düzeni, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu 15-16 Mayıs 1989, Mimar Sinan Üniversitesi Matbaası, İstanbul
- KOSTOF, S., 1991, The City Shaped; Urban Patterns and Meanings Though History, Thames and Hudson Ltd, London

- KRIER, R., 1979. Urban Space, Academy Editions, London
- KURTASLAN, Ö.B., 2005. Açık Alanlarda Heykel Çevre İlişkisi Tasarımı, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2006/3 Sayısı
- MOUGHTİN, C., 1992. Urban Design: Street and Square, Butterworth Heinemann , London
- OKTAY, D., 2007. Kentsel Kimlik Ve Canlılık Bağlamında Meydanlar: Kuzey Kıbrıs'ta Bir Meydana Bakış, Mimarlık Dergisi Sayı 334, TMMOB Yayınları
- OKTAY, D., 1995. Kamusal Mekan Anlam ve Kullanımı: Gazi Magusa Namık Kemal Meydanı'nın değerlendirmesi, Kentsel Tasarım ve Uygulamaları Sempozyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Mayıs, İstanbul
- OKTAY, D., 1999. Kentsel Ortak Mekanların Niteliği ve Kent Yaşamındaki Rolü, Yapı Dergisi Sayı 207
- ÖKSÜZ, A.M., 1999. Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Ders Notları No:54 s.340-345
- ÖZTÜRK, A.A., 2007. Kentsel Kamusal Alan Olarak Meydanlar: Mekanla ve Yaşamla Kurduğu İlişki, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- ROTH, L.M., 2002. Mimarın Öyküsü, Kabalcı Yayınevi , İstanbul, 267 s
- SAKICI, Ç., VAR, M., 2009. Aydınlatmanın Peyzaj Mimarlığında Kullanım Alanları, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 10(1)
- SALA, İ., 2009. Geçmişten Günümüze Meydan Tasarımında, Yönetimsel Farklılığın Etkileri; Tiran Örneği, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- ŞAHİN, B.E., 2006. Meydanların Kentsel Yaşama Katkısı Üzerine Bursa'da Bir İnceleme, Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa
- SEMERCİ, F., 2008. Kentsel Tasarım Gereklilikleri Açısından Beyazıt Meydanı Örneği, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

- Tarihi Fotoğraflarla Adana; 1983/1960 With Old Photosi Adana Büyükşehir Belediyesi Altınkoza Yayınları
- TAYŞI, Ş.E., 2006. İstanbul Tarihi Yarımada Meydanlarının Oluşumunu Etkileyen Çevresel Faktörler ve Meydanların Mimari Kurgusu, Mimar Sinan Üniversitesi, Yüksek lisans tezi, İstanbul
- TİBET, M.D., 2005. 19. Yüzyıldan Günümüz Dönemine İzmir’de Yaşanan Sosyal, Ekonomik Değişimler Çerçevesinde Konak Meydanı’nın Geçirdiği Evrelerin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Ankara
- TÖNÜK, S., BARKUL, Ö., 1999. Piazza, Plaza, Square, Meidan, Meydan, Ege Mimarlık Dergisi, 1999/2-30 Sayısı
- TÜMER, G., 2000. Kentler, Binalar, İnsanlar, Olaylar, Meydanlar, Ege Mimarlık Dergisi, 2000/2-34 Sayısı
- TÜREL, Y., SÖNMEZ, E.M., 2006. İlk Çağlardan Günümüze Anadolu’da Açık Mekanın Evrimi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 2006/3 Sayısı
- UZUN, İ., 2006. Kamusal Açık Alan: Kavram Ve Tarihine Genel Bakış
- VARDAR, A., 1990. Meydansız Kentler, Planlama Dergisi 3-4, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Ankara
- YAZAR, B.Ş., 2006. İzmir Turan’da Bölgesiyle Bütünleşen Meydan Tasarımı, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- YILDIZ, A., 2007. Tarihsel Birikime Sahip Kentsel Açık Alanların Dinamizmi- İstanbul Kent Örneği; Beyazıt Meydanı, Sultanahmet Meydanı ve Taksim Meydanı, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- YÜCEL, G.F., Kamusal Açık Mekanlarda Donatı Elemanlarının Kullanımı, Ege Mimarlık Dergisi, 2006/4- 59 Sayısı
- ZENGEL, R., 2001 Tarih İçinde Değişen Tüketim Mekanları, Ege Mimarlık Dergisi 2001/4-40 Sayısı
- ZENGEL, R., 2007 “Dönüştürülmüş” Bir Meydan: İzmir Konak Meydanı’na Analitik Bir Yaklaşım, TBMMO Yayınları Mimarlık Dergisi, Sayı 334

ZUCKER, P., 1959, Town and Square From Agora to the Village Green, Columbia
University Press, New York

ÖZGEÇMİŞ

16/06/1983 yılında Ağrı'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini K.Maraş'ta tamamladı. 2001 yılında başladığı Çukurova Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nden 2006 yılında mezun oldu. 2007 yılında aynı üniversitede mastır programına başladı. 2011 yılı itibariyle K.Maraş İl Özel İdaresinde yatırım inşaat bölümünde görev yapmaktadır.